

Abya melóméló ayi Jisᵒs Kras ndere **LUKASE** ásamé

Ulaulᵒ

¹ Atá Tyófilᵒs, gejamégé bᵒᵒ ámuá mé mansá abyá unó bí úpyé né metᵒᵒ metᵒᵒ esé. ² Ebwᵒ ása wyé ndere ebwᵒ ábᵒ áwuú mbaá bᵒᵒ bí ákpané ame ebwᵒ ágené ndere unó biná ulᵒᵒ mampye ne ukwyá, ne eké éwyage álᵒᵒ mangare abyá yi. ³ Ndere me ntó mbᵒ nkwolege unó bina uko chánéné te gachií, mbᵒ ngé nnó élú galógálᵒ nnó nsá wᵒ unó bi ndere nsámé nkwyé ubi nkane úpyé géma géma. ⁴ Mpyé na nnó wᵒ akaá nnó, unó bí ábᵒ ágiú wᵒ ulú wáwálé.

Na ne nebyéné Jᵒn Menwyaá bᵒᵒ manaá Esᵒwᵒ nékené

⁵ Gébégé Herᵒd abᵒ alú mfwa né gebagé mewaá Judiya, Mampyé upe Esᵒwᵒ fᵒ abᵒ alu wyé, ákuú ji Sakariya. Ji ne ampyé upe abifᵒ ápye utᵒᵒ né geluágé Abija. Mendée wuú Elisabet alu ntó mpyáne *Erᵒn. Abi álú ntó ámpyē upe Esᵒwᵒ. ⁶ Ebwᵒ apeá álú cho né mbe ushu Esᵒwᵒ, áwuú mekomejᵒᵒ wuú áma ábélege mabe jii, ákwéné ye ema ⁷ ebwᵒ ako ákwᵒ ukoᵒ ne ápᵒ ne maá, gétúgé Elisabet alú ménkwᵒᵒ.

⁸ Bií uma, élé gebégé utᵒᵒ Sakariya ne ekwᵒ wuú, Mampyē utᵒᵒ bií nkane mampyē upe Esᵒwᵒ. ⁹ Náná elú lé gepᵒge bwᵒ ámpyé upe Esᵒwᵒ manyú nkwo nnó, Esᵒwᵒ ajoyá genᵒ eyíge yéndémuú abᵒᵒ

mampye. Apyégé mbɔ ajya Sakariya, nnó ji ne akpé mmu echa upe Esɔwɔ mansó genó eyígé géwya gebé nkane elu. ¹⁰ Gébé gékwónégé eyígé Sakariya ajyé só geno gebé eyígémbɔ, gejamégé bɔ́s gélú dafye génénemmye. ¹¹ Wyé gébé eyigembɔ, aké apɛle ekiénné Esɔwɔ ekwó ji ushu, étené égbé ebwɔnye wuú kwókwólé ne gelú eyígé asó uno ubé bimbɔ. ¹² Agégé mbɔ efó ékwó ji metɔ́, ala amɛ mekpɔ faɲ.

¹³ Yémbɔ ekiénné Esɔwɔ éké ne ji, “Sakariya ófɔ́gé, néndé Esɔwɔ awú mmyemenene jyé ne mendée wyé Elisabet akpane nyé unɛ ne abyene nyé maá mende ne ɔ́bɔ́ mankuú ji nnó Jɔ́n. ¹⁴ Ɔ́be nyɛ ne metɔ́ megɔ́megɔ́, ne gejamégé bɔ́s ábɛ́ nyé ne necháchó gétúgé nebyé níi. ¹⁵ Ji maá yina abɛ nyé gekpékpégé muú né mbɛ ushu Ata Esɔwɔ, ne ji anyú fɔ́ mmɔ́, ye amí bɔ́gebɔ́ge, ye ami matomato, ne élo tɛ bií ebi ábyéné ji Mendoó Ukpea egbége nyɛ ji metɔ́, ¹⁶ ne ji abwólége nyé matɔ́ bɔ́s Isrɛli nnó ákwólé Ata Esɔwɔ bwó. ¹⁷ Maá yimbɔ abɔ́ nyé mbɛ ne Ata Esɔwɔ ndere muú dentɔ́. Esɔwɔ achyége nyɛ ji uto mendoó wyé nkane abɔ́ achyé Elija, nnó apyé ánte ábɔ́ gejeé ne baá bwó ne apyɛ nyé abi átoó makpɔ ásé gepɔ́ eyígé abi átené chɔ́. Apyɛ nyé unó bí uko nnó bɔ́s ákpómé mmyɛ mangílí Ata Esɔwɔ.”

¹⁸ Sakariya agíi ekiénné Esɔwɔ aké, “Mpyɛ nnó ne nkaá nnó mechó ewéná ebée nyɛ wáwálé néndé esé ne mendée wa dékwɔ́ mé ukoó?” ¹⁹ Ekiénné ewémbɔ éké, “Me Gabriya, ne ntené fáná gétúgé Esɔwɔ atámé me nnó nchwó ngaré wɔ́ abya melóméló yina. ²⁰ Gé óbe nyé mbú, ɔ́jógése mejɔ́ kpaá tɛ depɔ́ etí dépyɛ nyé gétúgé ɔ́lá ɔ́kamé uchwú mejɔ́ bá ebi ubɛ nyé wáwálé né meso gébé wó.”

21 Ndere Sakariya alú wyáge mmu, bɔ́ b́ ábɔ́ álú dafye áńenemmye akwé tametame, álɔ memferé genó eyi gepyɛ ji mmu echa upɛ Ɛsɔwɔ. 22 Gébégé ji atané dafye, amua manjɔ́ mejɔ́ meti épɔ́. Ala mée lé ne amu elé alaá mbú, ebwɔ́ ágégé mbɔ́ ákaá nnó agé lé amé géjyá né mmu echa upɛ Ɛsɔwɔ. 23 Gébégé nénjáne utɔ́ bíí né byégé, akere melɔ wuu.

24 Ɛké ébelege, mendée wuu Elisabet akpa unɛ, ala mmu bibíí né amfaá áta. 25 Ne aké, “Nána nkaá nnó Ɛsɔwɔ agé me meshwɛ, aferé me neshyɛ mmyɛ nnó bɔ́ ájwyágé sé me dénkwɔ.”

Gegáré nebyéné Jisɔs

26 Gébégé Elisabet alú ne unɛ amfaá akéné, Ɛsɔwɔ atɔ Gabriya ekiénné wuu né melɔ Nasaret ewé elú né gebagé mewaá Galilí. 27 Atɔ ewú nnó ejyɛ etá gébwéne mesɔ́ mendée ayi ákúu ji Mɛri, ayi ebwɔ́ ne Josef ányémeno mambá ate. Josef alu mpyáne mfwa *Devid. 28 Ekiénné Ɛsɔwɔ éfé eta Mɛri éké, “Mmá ɔjwɔle, Ɛsɔwɔ alu ne wɔ amá agbo ne wɔ dɔ́.”

29 Mɛri awúgé mbɔ́ akwé tametame, aferege, agige né metɔ́ wuu nnó ndé gefɔ́gé matame na? 30 Ekiénné ewémbɔ́ éké ne ji, “Mɛri Ɔfɔ́gé, Ɛsɔwɔ agboó ne wɔ ne achyé wɔ nebɔ. 31 Gé, ɔkpane nyé unɛ, ɔbyé maá mende ne ɔkuú nyé ji nnó Jisɔs. 32 Abe nyé gekpékpége muú ne ákuú nyɛ ji Maá Anyátá Ɛsɔwɔ. Ata Ɛsɔwɔ apyɛ nyé ji ajwɔlé né gelúgé Mfwa Devid, gekwénegé nte wuu. 33 Agbarege nyé gefwa mbaá upyáne Jakɔb uko te kwyakwyá. Ne gefwa jíí gébyé fɔ.”

34 Mɛri awúgé mbɔ́, agíí ewú aké, “Ɛkéne mbɔ́ nnó ne nkpa unɛ nkane nlá nlú dankáa mende?”

³⁵ Ekiénné Ɛsɔwɔ eshuú ji meko éké, “Mendoó Ukpea echwɔ nyé wɔ mmye ne uto bí Anyátá Ɛsɔwɔ upye nyé wɔ ɔkpá unɛ. Né gétú yina maá yi ɔbyéne nyé abɛ ne ukpeá ákúu nyé ji Maá Ɛsɔwɔ. ³⁶ Gé, menɲmó wyé Elisabet ye elé akwɔ ukoó ne bɔɔ abɔ ákúu ji menkwó mendée, nana akwɔré gefɔɔ alé amfaá akéné ne abyene nyé maá mende. ³⁷ Ne kaá nnó genó gefɔ eyí gɛpɔwɔ Ɛsɔwɔ gɛpɔ.” ³⁸ Ekiénné Ɛsɔwɔ ɛjógé mbɔ, Mɛri aké ne ɛwú, “Nlu lé maá utɔɔ Ɛsɔwɔ, ébé wyé nkane ɔjɔɔ.” Mɛri ajógé mbɔ, ekiénné ɛwɛmbɔ éseé.

Mɛri ajye gé Elisabet unkeé

³⁹ Depɔ ɛti dépyégé, Mɛri akpomé mmye akwilé wá akwɔ afé né melɔ fɔ ɛwé, elú né gebagé mewaá Judiya. ⁴⁰ Akwónégé, akpe mmu gɛpúgɛ Sakariya, atamé mendée wuú Elisabet. ⁴¹ Gébégé Elisabet awuú matame Mɛri, maá yi alú ji unɛ akwilé melu ujwólé ne eshyɛ, ne Mendoó Ukpea echwɔ gbée Elisabet metɔɔ. ⁴² Ji ado elúlú ajɔɔ ne mɛri aké, “Wɔ ɔwya éfwɔ ɔpɔwɔ andée ako, ne mejé Ɛsɔwɔ ébé ne maá yi wɔ ɔbyéne nye. ⁴³ Nlu kpé waá ayi Ɛsɔwɔ anógé me ne mmá Ata wa achwɔ gé me unkeé? ⁴⁴ Wyɛ ɔké ɔtamege me mbɔ, nechóchó népyɛ maá akwilé né melú ujwólé. ⁴⁵ Méjé Ɛsɔwɔ ébé ne ji yi akamé nnó mechó ɛwé Ata ajɔɔ mbɔ, ɛbe nyé wáwálé.”

Mɛri afé Ɛsɔwɔ

⁴⁶ Mɛri aké:

“Metɔɔ wa ɛgɔɔ me ne Ata.

⁴⁷ Ne metɔɔ wa elú ne nechóchó gétúgɛ Ɛsɔwɔ Mem-poó wa.

⁴⁸ Ji ate me ye elé nlú lé menkpané defwé wuú.

Lò nána òjyégé mbe, bọ́ ako akúu nyé me nnó muú
yi abọ́ nebo,

49 nendé Ɛsọwọ yi awya uto uko, apye me
gekpékpé gé mechó.

Ɛnógé ébé ne ji kpaá te kwyakwyá,

50 agéne meshwe mbaá bọ́ bi anóge ji,
eló né ante bwó ɛkwóné né upyáne.

51 Aléré ɛshye ne ɛbwọ wuú

mantyá bọ́ nepá ne ufọ́ unó bí ɛbwó áférege.

52 Aferé afwa né malú ujwólé bwó,

ne afyé ubyá bọ́ né malu bwó.

53 Achyé menyéé mbaá bọ́ bí alú mesa,

ne abú afwa áfé amu máwa.

54-55 Ate menomenye ewé ji abó anyeé ne ukwéne
ante sé,

ne náná achwó mampos baá Isrèli, bọ́ utọ́ bíí.

Apye wye ndere ji abó anyémeno nnó agene Abra-
ham meshwe,

ne upyáne bíí te kwyakwya!”

56 Mèri ajógé mbo, abelé ne Elisabet genógé amfaá
aléé, ne ákeré meso melo wuú.

Nebyéné Jón Menwya bọ́ Manaá Ɛsọwọ

57 Gébé gékwónégé eyíge Elisabet ábyéne, abyé
maá mende. 58 Ate ànmé ne bọ́ ulagepú bíí, aké

áwúu nnó Ata Ɛsọwọ agé ji meshwe achyé ji nebo,
matọ́ ágọ́ bwó ako. 59 Ne ndó énee ɛkwónégé áchwó

mansó ji nsó ne ábó álú mamfye ji mabọ́ nte wuú
Sakariya. 60 Mma wuú aké ñgba, “Akúu ji Jón.”

61 Yémbọ́ áké ne ji, “Yé muú ula gepú wyé fọ́ ayi
awya mabọ́ mímbọ́ apó.” 62 Ne áméé ne amu ágíí

nte wuú áké, ndé mabọ́ mí ji akélege nnó áfyé maá
yimbo. 63 Améé ne amu nnó áchyé ji genó gefó ásá

wyé. Achwó ne géjí asá, “Mabɔ maá yimbɔ nnó Jɔn.” Bɔ́ ɔ́gégé mbɔ ɔ́la mano mekpɔ, fuú.

⁶⁴ Sakariya ɔ́ságé mbɔ, ténéténé ama lɔ manjɔ́ mejɔ́ ne alɔ mamfɛ́é ɛsɔwɔ. ⁶⁵ Gébégé bɔ́ melɔ wuú, áwuú nnó Sakariya ama lɔ manjɔ́ mejɔ́, mechɔ ɛwéna epwɔ bwó amu. Gegáré mechó ɛwé, gékwó gékwóné maló mekwé mako né gebagé mewaá Judiya. ⁶⁶ Bɔ́ ɔ́ko abi áwuú mechó ɛwé, áfyɛ né matɔ́ bwó áferege nnó, “Maá yi abɛ́é nyé ndé gefɔ́?” Aferege mbɔ élé ɔ́gené nnó ɛsɔwɔ alu ne ji.

Sakariya afɛ́é ɛsɔwɔ

⁶⁷ Né gébé ɛyígémbɔ Mendoó Ukpea ɛchwɔ gbée Sakariya mmu metɔ́ awú meko mejɔ́ ɛsɔwɔ ne alɔ mangaré aké:

⁶⁸ “Gó ɛbwó áfɛ́é Ata ɛsɔwɔ, nte bɔ́ ɔ́srɛli! Gétúgɛ achwó mamferé bɔ́ bíí né defwé.

⁶⁹ Achyé ɛsɛ gekpékpégé ménchýé genwá ayi átané ula gepú Mfwa Devid maá utɔ́ wuú,

⁷⁰ wyé ndɛre abó ɔ́nyémɛno mbaá bɔ́ ɛkpávɛ ɛsɔwɔ abi gekwéne nnó,

⁷¹ ji apoóge nyɛ ɛsɛ, mbaá bɔ́ bi ákelege manwá ɛsɛ,

ne aferege nyɛ ɛsɛ né amú bɔ́ mawámé ɛsɛ.

⁷² Abó ɔ́nyémɛno mangé meshwɛ mbaá ukwéne antɛ sé,

ne ate menomenyɛ ukpea ɛwé jimbɔ́ abó anyéé ne ɛbwó.

⁷³ Abó agaré gekwéne nte sé Abraham ne akelé nnó,

⁷⁴ aferege nyɛ ɛsɛ né amú bɔ́ mawámé ɛsɛ, nnó dépyé utɔ́ bíí débɛgé ne ɛfɔ,

75 mambé bɔ́ ukpea bií wáwálé ne mantené cho né
mbe ushu wuú,
ndɔ meko kpaá te dégboó.

76 Wɔ, maá wa, ákúu nyé wɔ *Muú Ekpávé Anyátá
Eɔwɔ.

Ɔbɔ nyé mbe ne Ata Eɔwɔ nnó,
ɔkwyé mati jíí.

77 Ɔpye nyé bɔ́ Eɔwɔ ákaá nnó,
Eɔwɔ akélege manjíinte gabo bwó ne áféré ebwó
né efwyale gabo.

78 Gétúgέ ji ágéne meshwe dɔ́ mbaá bɔ́
yéndégébé,

ji atome nyé muú yi achyege esé geɲwá,
achwó ayi atánege né mfaánebuú ayi mfaá mfaá
nkane mɲmémé ewé étye dondo,

79 ewú échyége nyé geɲgbó mbaá bɔ́ bí álú né
gemua,

ne échyége nyé geɲwá mbaá bɔ́ abi álú né manó
negbo,

ne manleré esé meti ewé échwɔ ne geɲwágé neso.”

80 Ne maá Sakariya yimbɔ alu ne ekwɔ wuú,
awene ne menyammye ne denɲá, ne Mendoó
Eɔwɔ elú ne ji. Awégé, ajye jwóle né *mashwone,
ne gébé gekwónége, álere mmye jíí gbógónó mbaá
bɔ́ *Isréli.

2

Nebyené Jisɔs Kras

(Mat 1:18-25)

1 Né gébé eyigémbɔ, Ɔgɔstɔs abó alu *Mfwa kpaá
né malɔ yi álú ntente *Rom. Afyé ebé nnó ápá
bɔ́ ako abi álú né malɔ ayi ábó álú nte gefwa jíí.
Gé ndɔ mbe ayi alɔ mampáné bɔ́ na, 2 né gébé

εyigembɔ Kwirinɔs alu gɔmena né gebagé mewaá Siriya. ³ Ndere elúmbɔ, yéndémuú afé né gebagé melɔ wuú mansá mabɔ mií mmu bɔ ηwe abi ápáne bɔɔ. ⁴⁻⁵ Josef atané melɔ Nasaret né gebagé mewaá Galilií, ase Meri ayi εbwó ányéméno mambá ate, áfé né Betelɛhem mmu Judiya mbaá ayi abó ábyené Devid mfwa nyá *Isrɛli, mánsá mabɔ bwó. Josef afé éwu gétúgé alú mpyáné Devid. Gébé yimbɔ ntó Meri alu ne unɛ.

⁶ Ndere εbwó álú εwú, gébé gekwáné εyígé Meri abyéné maá yimbɔ. ⁷ Ne abyε maá mbe wuú mende. Afyalé ji ne ubaá mandeé, abelé ji mmu gekú mbaá utú unyεé menyεé, néndé melu epó nyá εwé εbwó achwɔgé ábélege mmu.

Ambamé magónhɛ ne Makiénné Εσωω

⁸ Éké εpyembɔ, ande fɔ álú né mewaá kwókwólé ne Betelɛhem, ábáme magónhɛ bwó ne utuú. ⁹ Ne áké ápéle *Ékiénné Εσωω εκwó εbwó mbe ushu ne genɔbógé Ata gégené gegyá εbwó mme. Éfɔ εκwó εbwó metɔɔ dɔɔ. ¹⁰ Yémbɔ Ékiénné Εσωω eke, “Défɔgé, nchwó enyú ne genchánchágé abya ayi álú ne gejamégé nechóchó mbaá bɔɔ ako. ¹¹ Fina né melɔ Mfwa Devid, ábyé Mempoó nyú, alu Ata, Muú yi Εσωω akweré ji elá gefwa. ¹² Ne gepɔ eyi gelérege nyé enyú nnó gé maá yimbɔ na, gélú nnó degene nyε maá yi áfyálé ji ne ubaá mandeé, abelé ji mmu gekú, melu εwé utú unyεé menyεé.”

¹³ Wyé mbélépó mbɔ, áké ápélé, εκwó makiénné Εσωω etané mfaánebuú εchwɔ cho ne εwé εbɔɔ mbe, álɔ mánkwáné, áféεge Εσωω ake:

¹⁴ “Ngó ábé ne Ata Εσωω ayí álú né mfaánebuú ayi mfaá mfaá,

achyé nesɔ ne bɔɔ mme néndé agboó ne εbwó.”

¹⁵ Makiénné yimbɔ ályágé εbwó, ákéré meso né mfaanebuú. Ne ámbamé magóññime áke ne atε, “Déjyé dégé geno εyi gépyé né Βετελεηεμ εyígé Ata Εσωω अगरé εsé.” ¹⁶ Mbɔntó ne εbwó ákwilé wáwá ákwónégé, ágé Josef ne Μερι chóncho ne maá yimbɔ ndere ábelé ji mmu gekú. ¹⁷ Ndere ágené εbwó, álɔ mangaré unó uko εbí ekiénné Εσωω εjɔɔ, gétúgé maá yina. ¹⁸ Bɔɔ ako bí áwuú mechó εwé ámbamé magóññime ájɔɔ, ála mano mekpɔ fuú. ¹⁹ Yémbɔ Μερι awuúgé depɔ eti deko, afye mmu metɔɔ wuú aférégé yéndégébé. ²⁰ Bɔɔ bi ábáme mágóññime, ákérégé meso, áchyege ngó ne áféεge Εσωω mbaá depɔ tiré bwó áwuú ne ágené. Unó bi upye janja ndere ekiénné Εσωω εgaré bwó.

Afyé maá yimbɔ mabɔ nnó Jisɔs

²¹ Uwyá ukoó, ne gébé εyígé εbwó ásɔ maá *nsó gékwané, ne εbwó áfyé ji mabɔ nnó Jisɔs, mabɔ mí Ekiénné Εσωω εbó εfyé ji ne mma wuú alé kpá une bíi.

Aleré maá ayi ákuú ji Jisɔs mbaá Εσωω

²² Ne gébégé gepúgé buú getyaágé, gébé gékwané εyígé Josef ne *Μερι ájye pyé *Gεpe ndere ásámé né mabe Mosis, ne ákpa maá bwó manjye mfaá Jerosale nnó áleré ji mbaá Εσωω. ²³ Ndere ásámé né ηwe Εσωω nnó, “Yende mambε maá ayi alú mende, ábɔ manchyé ji mbaá Εσωω.” ²⁴ Ne áfé ntó áchyéé *gεpe εyigémbɔ εyigé gelú, “upwene mewaá upea, mbɔgé upó áchyege baá upwene melɔ ápeá nnó ápyé gεpe wyé ndere asamé né ηwe Εσωω.”

25 Né gèbé εyigémbɔ, mende fɔ alu nyá né Jerosale ákúu ji nnó Simyɔn; alu cho né égbé Εσωω ne anoge ji, ne ji ntó abɔ agile Εσωω nnó áféré bɔɔ Isreli né mbaá εfwyale. *Mendoó Ukpea elú nyá ne ji. 26 Mendoó Ukpea εbɔ εpye Simyɔn akaá nnó aságé gbó ayi álá gé fɔ *Muú yi Εσωω akweré ji elá gefwa, ayi Εσωω abɔ anyémeno nnó atame. 27 Bií bi Meri ne Josef ábɔ áchwɔ né Jerosale, manleré Jisɔs mbaá Εσωω ndere εbé Mosis εgaré, Mendoó Ukpea εpyé Simyɔn afé né εcha upε Εσωω. Ndere akpené agé maá yimbɔ, 28 ase ji né amu jíí, abɔ manchyégé matame ne mamfégé Εσωω ake:

29 “Ata menomenyεé wyé elú nana wáwálé,
mbɔgé ejíí wɔ ɔkaáge lya maá utɔɔ wyé agbó pere,
30 néndé nkpá amε ya ngé Menchyε Genwá ayi ɔbɔ ɔnyémeno.

31 Ne wɔ ɔtɔ ji nnó bɔɔ ako ágé ji.

32 Abε nyε mewé mbaá bɔɔ abi álá pɔ bɔɔ Jus,
nnó εbwɔ ákaá wɔ ntó. Apyε nyε meló Isreli ékwɔ ηgɔ.”

33 Mma ne nte áwuúgé mechwε ewe Simyɔn ajɔɔ gétúgé maá bwɔ, ála meno mekpo fuú. 34 Simyɔn anérége manjɔɔ depɔ etire na, achyεé εbwɔ mejé Εσωω. Eké εwyágé ama kuú Meri mmá Jisɔs aké, “Wuúgé! Εσωω ajyá maá yiná nnó apyε gejamé bɔɔ Isreli ákwé ne mambwεé abifɔ mfaá. Abε nyε ntó ndere gepɔ εyígé Εσωω jimbɔɔ, ne gejamégé bɔɔ áshyá nyε ji. 35 Apyεgé mbɔ, εlerege gbógónɔ depɔ etiré εbwɔ ábií mmu matɔɔ bwɔ. Ne mesómé maá wyé yina εbéε nyε wɔ metɔɔ eké aparaja ne ájómé wɔ.”

³⁶ Gébé eyigémbɔ ntó, mekoó mendée fɔ, alu né Jerósále akamege Ana. Alu muú ekpave Esɔwɔ ayi mendée. Esɔwɔ agárege ji depɔ mangárégé bɔɔ bií. Alu maá Fanuel ayi alú mpyáne Ekwó Ashye. Abá menɔ abelé aɲmé akénéama ne menó wuú ágbó. ³⁷ Té gébé eyigémbɔ ala mekwí mendée. Yéndégébé alu mmu echa upɛ Esɔwɔ, afɛge Esɔwɔ ne anɛnemmyɛ, utuú ne ɲwɔmésé, alyage menyéé kpékpé. Né gébé eyigémbɔ, alu usaá aɲme uni meso ɛníi. ³⁸ Ama chwó né echa upɛ Esɔwɔ, wyé gébé yimbɔ ntó ne Mɛri ne Josef achwó ne maá bwó. Ana agégé maá yina, alɔ mánfɛégé Esɔwɔ, agarege depɔ ɛtírɛ maá yi mbaá bɔɔ ako abi ágili nnó Esɔwɔ áféré bɔɔ Jerosale né ɛfwyale.

³⁹ Josef ne Mɛri ánerégé yɛndé genó ndere ɛbe Esɔwɔ egaré, ákpá maá bwó ákéré meso né Nasaret *gebagé mewaá Galilí. ⁴⁰ Maá yimbɔ alu ɛféé, awɛne wyé wéne ne gelu, ne ɛshye chóncho ne denjá. Ne mejé Esɔwɔ elú ne ji.

Maá yi ákúu ji Jisɔs alu né echa upɛ Esɔwɔ né Jerosale

⁴¹ Yéndé ɲɲme, mmá ne nte Jisɔs ájyɛ né Jerosale manjyɛ nyé epáá *koó upú ɛwé Esɔwɔ aferé nyá bɔɔ Isreli né defwé. ⁴² Jisɔs akwónégé aɲmé áfyanéápeá, áfé ndere ɛbwó ájyɛ mé, ndere ɛbwó ájyɛ áse ntó Jisɔs. ⁴³ Epáá ébyegé, áɔ mankeré meso melɔ bwó. Ne Jisɔs alá meso né Jerosale ayi mmá wúu ne nte wuú alá kaá wó. ⁴⁴ Abó áfere nnó áke geluá ne bɔɔ abifɔ. Áke kpaá bií kpogele. Ne gébégé ákélɛ ji né geluágé aɲmé ne ajeé bwó, ⁴⁵ áge ji wó. Alɔ mankere meso né Jerosale mankélégé ji. ⁴⁶ Né ndɔ éléé ekwɔnegé ágé ji mmu echa upɛ Esɔwɔ.

Abó alu geluá ne *Anleré mabé Εσωω. Awuú genó eyige álerege ne amá agige ntó bwó bɔ nkwe. ⁴⁷ Bɔ́ ako abi áwuú genó eyigé ji ajóoge alá mano mekpo fuú néndé awya uchánchá dɔ́ ne ashuúge ebwó meko ne dén̄ga. ⁴⁸ Ndere mmá wuú ne nte wuú ágené ji, matye mawá ebwó meno. Mmá aké, “Maá wa ɔpye mbɔ esé nnó? Esé ne nte wyé dekelé wó kaá depwaá, delɔ manfɔ nnó ndɔ fɔ genó ne gepyé wɔ.”

⁴⁹ Ashuú bwó meko aké, “Ulannó enyú dékélege me, dekáge fɔ nnó mbó mambé fa mmu echa nte waá wó?” ⁵⁰ Yélé ashuú ebwó meko yimbɔ, ákaá fɔ ula mechó ewé ji ajó wó.

⁵¹ Jisɔs akéré meso ne ebwó né melɔ bwó Nasaret, alu ne bwó, awuú majyεé chánchá. Ndere depɔ ti depye mbó, Mmá wuú afyé deti deko né metɔ́ wuú ne atεé yendégébé. ⁵² Efeé, Jisɔs awene ne menyamyε ne den̄gá ne gelú, awya mejé né égbé Εσωω ne bɔ́ agbóo ne ji.

3

Mekomejɔ́ ayi Jɔn menwyaá bɔ́ manáá Εσωω ágarége

(Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jɔn 1:19-28)

¹⁻² Gébé eyíge *Jɔn maá Sakariya alú né *mashwóné, Ata Εσωω achyéε mekomejɔ́ wuú. Wyé gébé eyígembɔ ntó ne Tibarɔs alú an̄mé nekuú né gefwa jii né *Rom. Pɔntyɔs *Palet alu nyá gɔmena né *gebagé mewaá Judiya, *Herɔd Antipa alu mémgbaré gebagé mewaá Galilíi, men̄mé wuú Filip alu nyá mémgbaré gebagé mewaá Itura ne Trakonitis. Lysanias alu mfwa melɔ Abilen gébé eyígembɔ ntó, Anas ebwó ne Kaifas alú nyá

*Matúkpe ampye upe Eṣṣwṓ. ³Wyé ndere Eṣṣwṓ abó atómé Jṓn mbṓ, alṓ mankéné malṓ yi álú kwókwólé né ebeé Jodan, agarege yéndémuú nnó ákwṓré metṓ wuú álya gabo ne áwyaá ji manaá Eṣṣwṓ nnó Eṣṣwṓ ajinte gabo wuú. ⁴Ndere abó agárege mbṓ, elú wyé nkane Asaya muú ekpávé Eṣṣwṓ asámé mmu ηwe wuú nnó,

“Muú fṓ abene mbṓ né mashwṓne aké:

Kwyege meti Ata dakené,

nyaáge éwú ébé cho!

⁵Sórege yéndé mékwé ewé kpaá ne ewé kṓ, nnó degbeé yénde geṅkṓ.

Nyaáge mati ufwé ábé cho,

pyége malu yi álú gbérégbéré ábé dṓgedṓgé.

⁶Ne bṓṓ ako ágéne nye nkane Eṣṣwṓ áférege ebwṓ né efwyale gabo.”

⁷Nkane Jṓn agárege mbṓ, gejamégé bṓṓ áchwṓ eta wuú nnó ji áwyaá bwṓ manaá Eṣṣwṓ, aké ne bwṓ, “Enyú mmyṓ! Ndémuú agaré enyú nnó dekage bó efwyale ewé Eṣṣwṓ achwṓ tṓ? ⁸Pyége unó bí úlérege nnó dekwṓre matṓ nyú wáwálé. Déferégé fṓ nnó dekage déjwṓlé déli mmye nnó, esé délú upyáne *Abraham. Ewémbṓ efú yé genó né eta Eṣṣwṓ wṓ. Kaáge wáwálé nnó, Eṣṣwṓ akage pye mataá yina ábwólé upyáne Abraham. ⁹Ye nana, enyú debṓ mankaá nnó, ábwéé mé etṓṓ mfaá mango yéndé genṓṓ ne makaka eyi gélagé wṓmé umpomé ulúlú ásóré áfṓme mmu mewé.”

¹⁰Ne gejamégé bṓṓ áwúge mbṓ, ágíí Jṓn aké, “Nana esé dépyé nnó?” ¹¹Jṓn ashúú ebwṓ meko aké, “Muú abegé ne bṓ nkwú ápeá, akaré achyé nte menṓmé ayi ala pó ne nkwu, ne ayi abegé ne menyéé, akaré achyé ayi ala pó ye ne genó.” ¹²Yé anselé

ηκάμακπο ntó áchwǎ nnó Jǎn áwyaá ebwó manaá Ešǎwǎ ágií ji áke, “Ménleré, ese ntó depyé nnó?”
 13 Ashuú ebwó meko aké, “Déségé fǒ ηka épwó ndere ebé éké.” 14 Bǎǎ bee áchwǎ gíi ntó áke, “Ne esé depyé nnó?” Agaré bwó aké, “Dényégé manwaá, ye maáma muú mechó detú, sége wyé ηka utǎǎ nyú ne metǎǎ megǎmega.”

15 Jǎn agárege mbǎ, bǎǎ ábǎ ágíle me *Muú yi Ešǎwǎ akweré ji elá gefwa, eféé ebwó álu ne dembyó né matǎǎ bwó, ábélege uméé nnó ndǎǎ ji ne alú Muú ayi Ešǎwǎ akweré ji elá gefwa. 16 Jǎn ashuú ebwó ako meko aké, “Me nwyage enyú ne manaá Ešǎwǎ mamímamí yémbǎ, muú ayi áneá geme apwó me achwó mbǎ me meso. Ne nkwané yé muú ayi ntóme manó mme nkaá manyíi unó uká bií wó. Achwǎgé, awyage enyú ne *Mendoó Ukpea ne mewε. 17 Achwǎǎ nyé ne ékóriyá né ebwǎ wuú mánchá esa. Anerégé ashwané nyε matoó alá pǎpǎ, afyε esa né mmu uba abelé. Ne ukwǎǎ ebi uláá akpane agbε né mewε εwé élá nómégé.”

18 Na ne Jǎn agaré *abya Ešǎwǎ melómélǎ mbaá bǎǎ, ne aji bwó matu né gejamégé majyé amí ama chyéé bwó. 19 Jǎn ashulé ntó ndo mbaá Herǎd ayi alú góména, gétúgé abané Herǎdyas, mendée meηmé wuú jimbo, ne géjámégé ubée bí ama pyε. 20 Herǎd aké awúu mbǎ, ama jyε mbé mampyε gabo, apyε Jǎn afyé denǎ.

*Awyáá Jisǎs manaá Ešǎwǎ
 (Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)*

21 Nsá nnó Jǎn akpé denǎ, abǎ awyage mé bǎǎ manaá Ešǎwǎ. Bií fǒ anérége Jisǎs achwó ntó nnó Jǎn awyaá ji manaá Ešǎwǎ. Aké atanege mmu nnyi,

anenemmye mfaánebuú anené. ²² Anénéégé mbo, *Mendoó Ukpea éshulé echwó ji mmye élú wyé eké gepwine. Ne meko atané mfaánebuú aké, “Ólu maá metó wa, metó egó me ne wó dó.”

Ukwéne ante Jisós Kras

(Mat 1:1-17)

²³ Gébégé Jisós aléré mmye manlo utó bíi alu aṅme esaá meso efyá. Bóó ábó áfere nnó alu maá Josép ne Josef abó alu maá Heli. ²⁴ Heli abó alu maá Matat, Matat abó alu maá Levi, Levi maá Melki, Melki abó alu maá Jana, Jana ayi alu maá Josef. ²⁵ Josef alu maá Matatyas, Matatyas alú maá Emós, Emós maá Nahum, Nahum maá Eseli, Eseli ayi alú maá Nagay, ²⁶ Nagay alu maá Mat, Mat maá Mattatya, Mattatya maá Semén, Semén, maá Joséch, Joséch maá Joda, ²⁷ Joda maá Joanan, Joanan maá Resa, Resa maá Serubabel, Serubabel maá Sheltyel, Sheltyel alu maá Neri. ²⁸ Neri maá Melki, Melki maá Adi, Adi maá Kósam, Kósam maá Elmada, Elmada alu maá Ere. ²⁹ Ere maá Joshua, Joshua maá Elyssa, Elyssa maá Jorim, Jorim ayi alú maá Matat, Matat maá Levi. ³⁰ Levi maá Simyón, Simyón maá Juda, Juda maá Josef, Josef maá Jonam, Jonam yi alú maá Eliakim, ³¹ Eliakim maá Meleya, Meleya maá Menna, Menna maá Matata, Matata maá Natan, Natan alu maá Devid. ³² Devid maá Jesse, Jesse maá Obéd, Obéd maá Boas, Boas maá Salmón, Salmón alu maá Nashyón. ³³ Nashyón maá Aminadab, Aminadab maá Admin, Admin maá Ani, Ani maá Hésrón, Hésrón maá Peres, Peres alu maá Juda. ³⁴ Juda maá Jakób, Jakób maá Asek, Asek maá Abraham, Abraham maá Tera, Tera maá Náho. ³⁵ Náho alu maá Serug, Serug

maá Ru, Ru maá Pεleg, Pεleg maá Eβε, Eβε maá Shela. ³⁶ Shela maá Kenan, Kenan maá Afasad, Afasad maá Shem, Shem maá Nowa, Nowa alu maá Lamek, ³⁷ Lamek maá Metusela, Metusela maá Enok, Enok maá Jare, Jare maá Mahalale, Mahalale alu maá Kenan. ³⁸ Kenan alu maá Enos, Enos maá Set, Set maá Adam, Adam abó alu Maá Esowó.

4

Danchomeló ammua Jisós (*Mat 4:1-11; Mak 1:12-13*)

¹ Ndere Jon abó áwyaá Jisós manaá Esowó né ebeé Jodan, Mendoó Ukpea egbéé Jisós metóó ne épye ji afé né mashwone. ² Eba ji né usaá ndo upeá, nnó danchomeló ammua ji. Jisós abelé né mashwone wyémbó ye menyéé anyéé wó. Gébégé ndo yimbó ekwyágé mesa aló mammye ji.

³ *Danchomeló áchwó eta wuú ajóó aké, “Mbógé wó olu *Maá Esowó, garé mataá áyina ábwólé ntoó bred.” ⁴ Jisós ashuú ji meko aké, “Asá mmu ηwe Esowó nnó, ‘Menyéé jiji fó wó awyaá eshye mángbaré genwágé mekwaá wó.’ ”

⁵ Danchomeló akpá ji ákwó te mfaá melu fó ewé éhógé ne aléré ji maló mme mako ne gefwa. Jisós age ájí gébé dáma. ⁶ Ne ajóó ne Jisós aké, “Achyé me mme yiná meko ne nkage chyé yé waá ayi ajigé me metóó. Menchyege nyé wó uto ne gefwa yí gélu fá né mme yina. ⁷ Mbógé otógé mánó mbe ushu wa ne onogé me nkane Esowó, mme yiná meko abeé nyé awyé.” ⁸ Jisós ashuú ji meko aké, “Asa né mmu ηwe Esowó nnó, ‘Obó manógé elé Nte wyé Esowó jimbií ne okpáné wyé lé ji defwe’.”

9 Dánchəmelo ama ase Jisəs afé né Jerosale abelé ji né melu ewé élú tete mfaá echa upε Esəwə né Jerosale ne aké ne ji, “Mbəgé wə ɔlu Maá Esəwə nyó chə mme. 10 Néndé ásá né mmu ηwe Esəwə nnó:

‘Esəwə atəme nyé makiénné jii nnó áchwó ábámé wə.’

11 Ama sá nnó:

‘Agbárege nyé wə né amu bwó chánchá nnó ókagé ótó enóó geká né ntaá.’ ”

12 Jisəs ashuú ji meko aké, “Ajóó nnó:

‘Mekwaá ákpelégé f́ Nte wuú Esəwə mankpea ji nnó ápyé genó.’ ”

13 Danchəmelo ánerégé mámua Jisəs alyá ji, afé kpé.

Jisəs alə utóó bií né Galilii
(*Mat 4:12-17; Mak 1:14-15*)

14 Jisəs ályágé melu ewémbə akeré meso né Gálilí, ne uto Mendoó Ukpea úlú ne ji. Ngó wuú akwó né maló Galilíí yimbə mako, 15 gétúgé ábó álérege bəó né mmu macha mmyemenene ne bəó ako bi awuú, áféεge ji.

Bəó Násaret abya Jisəs
(*Mat 13:53-58; Mak 6:1-6*)

16 Né gébé gefó Jisəs afé ntó né Nasaret mbaá yi áwéé ji. Bií uwyaá bwó úkwónégé afé mmu echa mmyemenene ndere gepə jii gélu mé. Eké éwyáge akwilé ka mankwuú ηwe Esəwə. 17 Achyé ji ηwe yi Asaya *Muú Ekpávé Esəwə ásamé. Anené ji, ape melu f́ né mmu, akú melu ewémbə éké:

18 “Mendoó Ata Εσωω ελύ ne me, gétúgέ abó ajoyá me nnó ngaré abya Εσωω melóméló mbaá bóó gekpo.

Ama tó me nnó ngare mekomejós Εσωω mbaá bóó bí ákpené denǎré bee nnó εbwó átánege nyé ne mangaré mbaá bóó amε nónómé nnó εbwó ámáge ló nyé mangé,

átó me ntó nnó mféré ntó abi álú né εfwyale,

19 ne mangaré nnó gébé gékwǎné εyígé Atá ápóoge nyé bóó bií.”

20 Jisǎs ájógé ηwe yimbǎ, akweré, ashuú etá mémbelé, ajwǎlé ka. Bóó ako né mmu εcha mmyεmenene átó ji amε mmyε. 21 Alǎ mangaré εbwó aké, “Mekomejós yi déwuú fina né mmu ηwe Εσωω alu wáwálé.” 22 Bóó áwúgέ dengare mejós melóméló εwé ájós, matǎó ágǎ bwó dǎó. Akamé nnó alu cho ne ákwéne dembyó aké, “Pó maá Josef na?”

23 Jisǎs aké ne εbwó, “Ela gachyé enyú déto me maka mmyε nnó, ‘Mémpyé mamée, poó gεme jyé, ufélekpá εbí ólerege né Kapanǎm, léré úbí ntó fá né melǎ wyé.’ ” 24 Jisǎs ama jós ne εbwó aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó bóó εkpávέ Εσωω ápó ne énogé né melǎ bwó”. 25 Ama ηmére aké, “Wuúge gébégé Elija álú Muú Εkpávέ Εσωω, Εσωω apyε mekwyé abelé né áηmé áléε ne geba ne mesa akwé malǎ mako. Dekáá ntó nnó gejamégé akwí andée álú nyá né gébé εyigémbǎ fá meló Isréli, 26 Εσωω átó fǎ *Elija nnó ájyé ápóo afǎ wó. Atǎ lé ji mbaá mekwí mendée yi ajwǎlege né Sarifat né gebagé mewaá Sidǎn ne ápóo ji.

27 Gébégé *Elishya alú *Muú Εkpávέ Εσωω gefǎó genó εyígémbǎ gépyε ntó. Né mme Isréli, gejamégé

bɔɔ ábɔ ámeé ubá ne Elishya apóó yé muú bwó ama wó. Apóó élé *Naman ayi alú lé muú Siriya.”

²⁸ Bɔɔ bí alú né mmu Echa Mmyemenene awuúgé depɔ eti, nchye anwyɔné ebwó, ²⁹ ákwilé ka, ágbaré Jisɔs, ája ji áfé nnó ámmú ji akwé né nteé gɛŋkɔ. Abó átené melɔ bwó né mfaa mekwɛ, egbe ema ebɔ élú nteé gɛŋkɔ. ³⁰ Nɔere ájye ne ji abwólé mmye akóó kóoge metɔ́ metɔ́ bwó afé egbé wuú.

Jisɔs apye mende ayi awya meló nchye atoo
(Mak 1:21-28)

³¹ Jisɔs ashulé afé né Kapanɔm, melɔ kpaa ewú né gebagé mewaá Galilí, ne yéndé bíí uwyaá bɔɔ Jus ukwɔnégé, alerege ebwó mekomejɔ́ Eɔwɔ. ³² Ebwó ála mano mekpo fuú, né gefɔ́ eyígé ji álerege gétúgé ajóge ne uto. ³³ Mende fɔ́ abó alu éféé né Echa Mmyemenene ayi meló achyége efwyale. Ewyá wó, alɔ mánkalé ne eshye aké, ³⁴ “E é Jisɔs ayi Nasaret, ɔkelege mampye esé ndé? Ɔchwó maníí esé mbwɛ? Nkage wɔ, ɔlu Muú Ukpea ayi atané mbaá Eɔwɔ.”

³⁵ Jisɔs anyá meló nchye yimbɔ aké, “Kwéné mejɔ́, táné ji mmye.” Meló nchye apye mende yimbɔ akwé né mbe ushu bɔɔ, ne atané ji mmye. Yémbɔ achwu ji wó. ³⁶ Bɔɔ ako ágégé gefɔ́ yina ala mano mekpo fuú ne ágige ate aké, “Mekomejɔ́ Jisɔs alu mbɔ nnó? Awya uto mányá áló nchye átáné bɔɔ mmye.” ³⁷ Ngó Jisɔs akwó malɔ mako né gebagé mewaá eyigémbɔ.

Jisɔs apye gejamé gé bɔɔ mamée atoo
(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)

³⁸ Jisɔs ályágé echa mmyemenene, afé gepúgé Símun. Eféé mmá mendée Simun amee njaja

gefwine. Bóó bí álú mmu gepu áke né Jisós: Ata pye ji atóó. ³⁹ Ajógé mbó, Jisós akwilé ajye tene ji né nékuú né mmye né mbaá yi abelé. Anyá dámáa gefwine gebyé ji mmye ne mendée yimbó akwilé ka achyé ebwó menyéé.

⁴⁰ Nkwale aké akwonege bóó bí áwya bóó bi ámeé ufóó mameé né upú bwó áchwó ne ebwó mbaá Jisós. Ji ata bwó amu mmye, ebwó ako átoó. ⁴¹ Yémbó gejamé gé bóó abó álú ábí áló nchye áchyége bwó efwyale. Gébé gé áló nchye bimbo átané gé ebwó né mmye, abó ákálege áke, “Jisós, olu Maá Esowó.” Jisós anyá ábí nnó ákwéné mejóó, akámé fó ábí ájóó mejóó wó néndé ákaá nnó alu *Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa.

Jisós agarege meko mejóó Esowó né mmu macha mmyemenene

(Mak 1:35-39)

⁴² Bíí uyyágé alyá afé né melu éwé bóó alá pó wyeé. Aké ajye mbó, bóó ála meso mákélégé ji ne áge ji wó. Gébé gé ágené ji alu mé téné manjye. Éféé ne ánené ji mmye nnó ajwólé éféé ne ebwó ⁴³ Ashya aké ne ebwó, “Mbó ntó manjye né maló ayichá mangaré abya melóméló ayi agarege ndere gefwage Esowó gélú. Esowó ató me fá mme yina gétú eyígémbó.” ⁴⁴ Ajógé mbó ne ji alyá ájyé meló Nasaret meko, mángarége abya yimbó né mmu macha mmyemenene Judiya.

5

Jisós akú baá utóó bíí ani abi mbe
(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)

¹ Bii fɔ Jisɔs abɔ atɛnɛ nɛ mapeá gɛntoógɛ mewaá Genesaret. Bɔɔ áchwɔ nɔ ji mme, áhɛmérege ji ákɛlege manwú meko mejɔɔ Ɛsɔwɔ. ² Agɛ mákpɛɛ ápeá nɛ mapea gɛntoógɛ mewaá ne ambɔɔ mákpɛɛ átanɛ ájyɛ shwónɛ utófu bwɔ. ³ Ajyɛ kpɛ nɛ ɛkpɛɛ ɛma ɛwɛ Simun, ne ajɔɔ ne ji akɛ, “Atɛ ɛkpɛɛ ɛjyɛ dachyɛ ne nnyi. Atɛ Jisɔs ajwɔlé mmu ɛkpɛɛ, bɔɔ ála mbale nnyi, Jisɔs alɔ yɛ manlɛregɛ bwɔ.”

⁴ Anérégɛ mánlɛrɛ, akɛ ne Simun, “Tɛ ɛkpɛɛ ɛjyɛ mbaá yi nnyi négomɛ ne wɔ ne bɔɔ byɛ ñmége utófu nyú manwá meshuú.” ⁵ Simun ashuú ji meko akɛ, “Ata dépyɛ utɔɔ ne utuú kpaá yɛ genó déwa wɔ. Yɛmbɔ, ndɛre wɔ ne ɔɔɔ mmage nɔjyɛ mua.” ⁶ Ɛbwɔ áfɛ, áhɛme utófu bwɔ, meshuú ɛsɛ gejamɛ tɛ utófu úke úgyálɛ. ⁷ Ɛpwógɛ ɛbwɔ, áfu amu nnó atɛ ajɛɛ abi alú mmu ɛkpɛ ɛwɛ fɔ áchwɔ pɔɔ bwɔ. Achwógɛ áferɛ gejamégɛ meshuú, áfyɛ makpɛɛ bwɔ apea ágbeɛ tɛ ákɛlege mánke.

⁸ Simun ayi akúu ji ntó nnó Pita agégɛ genó ɛyi gepyɛ mbɔ, ajyɛ tó manó mme mbɛ ushu Jisɔs akɛ, “Atá kwilɛ lyá me, néndɛ nlu mémpyɛɛ ubeɛ.” ⁹ Abɔ ajɔge mbɔ gétúgɛ ji ne bɔɔ bii ágenɛ gejamégɛ meshuú ɛyí ɛbwɔ áwanɛ, ɛfɔ ɛkwɔ bwɔ matɔɔ. ¹⁰ Ajɛɛ bii Jɛmsi ne Jɔn abi álú baá Sebɛdee ála ntó mano makpo fuú. Ne Jisɔs ajɔɔ ne Simun akɛ, “Ɔfɔgɛ, nana ɔɔ nyɛ manywérégɛ lé bɔɔ.” ¹¹ Ɛbwɔ áwúgɛ mbɔ ája mákpɛɛ bwɔ ákwɔ mewaá, ályá yɛndégenó ne ákwɔlé ji.

*Jisɔs apyɛ muú ubá atɔɔ
(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)*

12 Né gébé gefó Jisṵs abó álu né meló kpaá fṵ ne muú fṵ álu wye ayi amée *ubá. Agégé Jisṵs ajye tó mánó mme, akpá ji geká aké, “Ata mbṵgé ṵkelege, pye me nkpea.” 13 Jisṵs anyaá ebwṵ wuú ata ji aké, “Nkelege, kpea.” Wye ndere ájṵṵ mbṵ ubá bimṵṵ úbyé 14 Jisṵs aké né ji ekagé ṵgáré muú fṵ, “Chó léré lé mmye jyé mbaá mémpyé ure Eṵwṵ, chyé ntó genó eyige ápye gepere ndere Mosis abó ájṵṵ nnó muú amegé ubá atoógé áchyége, mampye bṵṵ ákaá nnó otó.”

15 Yé elé Jisṵs afye ji ebé, mende yina agaré abya wuú mme meko kpaá gejamégé bṵṵ gechwṵ chóme mbaá Jisṵs, manwú nkane alérege ne nnó apye ntó abi ámeé átoó. 16 Yémbṵ Jisṵs ályá ebwṵ né mboó gébé manjye némmye né melu ewé bṵṵ álá pṵ wye.

Jisṵs apye muú úchánchi átoó
(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)

17 Né bií fṵ Jisṵs abó alerege bṵṵ, Atá Eṵwṵ áchyegé ji uto ne ji apye bṵṵ mamée átoógé. Bṵṵ bí ákúu bwṵ Farasi ne Anleré mabe Eṵwṵ álú wye, ne abó átané né maló Galilíi mako ne Judiya chóncho ne Jerosale. 18 Bṵṵ fṵ akpá muú úchánchi né uló. Abó áchwṵ nnó ákpe mmu gepú ne ábélé ji mbe ushu Jisṵs. 19 Yémbṵ áge meti mankpe ne ji wṵ, gétúgé bṵṵ ájamé dṵṵ, kpaá ánmérege ate. Eféé ne ákwomé mfaá nchwu, * ábeá mekpo nkṵ, áshulé mende yimbṵ né uló né mbe ushu Jisṵs. 20 Jisṵs agégé nnó bṵṵ bimṵṵ áfyéé matṵṵ ne ji áké ne

---

* 5:19 Elú wáwálé nnó: Gepú eyigémbṵ gepṵṵ gepúgé nchwu. Upú bi bṵṵ Isrelí aténégé mfaá alu dede, muú akaáge jwṵle wye nkane agbá. Mbaá yifṵ ákwérege ne mataá, ne ákáge fere ala fuú.

mende úchánchi yimbɔ, “Mejeé wa ájíínte gabo wyéé.”

²¹ Anleré mabé Esɔwɔ fɔ, ne abi akuú bwó Farasi áhménegé ne matɔ́ usɔ́ áke, “Mende yina áferé nnó álu waá. Akelege maméé mmye ne Esɔwɔ? Elé Esɔwɔ mbií ne akage jinte gabo muú.”

²² Jisɔs akaá ula bí ebwó áhménegé ne ágií ebwó áké, “Ulannó enyú déwya gefɔ́gé uféré bimbɔ né matɔ́ nyú? ²³ Ndé gelu pere manjɔ́, ‘Nnó ájíínte gabo wyé’, waá manjɔ́ nnó, ‘Kwile téné ké’? ²⁴ Nkelege mámpye enyú dékaá nnó *Maá Nte Mekwaá awyaá uto fa mme manjinte gabo mekwaá.” Ajó́gé mbɔ, akuú mende úchánchi yimbɔ áké, “Kwile téné. Kpá uló byéé, chó mmu.”

²⁵ Akwilé téné mbe ushu bɔ́, akpá uló bií awulé né gepú jíí afé́ge Esɔwɔ. ²⁶ Bɔ́ ako ágé́ge ewe epye na, éfɔ́ ékwó bwó matɔ́ dɔ́. Ala mano mekpo fuú ne áfé́ge Esɔwɔ áké, “Dégé ufɔ́ unó fina.”

*Jisɔs akú Lévi ndere maá utɔ́ wuú
(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)*

²⁷ Jisɔs ályá éféé manjye dafye, gébé́gé ajye agé mende fɔ ayi ákúu ji Lévi; ménselé ñkámakpo, ajwólé melú utɔ́ wuú. Jisɔs akuú ji aké, “Kwólé me.” ²⁸ Ajó́gé mbɔ Lévi alyá yéndégenó, akwilé ka alɔ mankwólé ji.

²⁹ Eké éwyage Lévi akuú gekpékpé́gé epaá né gepú jíí nnó ebwó ne Jisɔs ábé mmu nechóchó. Gejame ánselé ñkámakpo ne bɔ́ bífɔ́ abi bɔ́ Jus áselé ndere bɔ́ ápɔ́ mpa, ebwó ako abó ányéé menyéé ne Jisɔs. ³⁰ Bɔ́ Farasi ne Anleré mabé Esɔwɔ abifɔ́ ágé́ge mbɔ, álɔ máñmené áké ne baá utɔ́ Jisɔs, “Ulannó enyú dénye menyéé ne ánselé ñkámakpo

ne bɔɔ ubeé.” ³¹ Jisɔs ató ebwɔ neka áké, “Bɔɔ abi alá meé, ákélégé fɔ muú uka, élé abi ámeé ne ákélege. ³² Ne me nchwɔ fɔ fa mme mánkú bɔɔ abi álu cho ne Ɛsɔwɔ wɔ, nchwɔ lé máнку bɔɔ abi ápyeé ubeé nnó ákwɔre matɔɔ bwɔ.”

Nkwé manlya menyéé kpékpé
(*Mat 9:14-17; Mak 2:18-22*)

³³ Ama gíi Jisɔs nkwé yina nnó, “Baá utɔɔ Jɔn ályage *menyéé kpékpé né mboó gébé gétúgέ depɔré Ɛsɔwɔ. Baá utɔɔ bɔɔ Farasi ápye ntó wyémbɔ ne abyéé ápyé fɔ mbɔ. Ɛbwɔ ákéne ányé, ányúu.” ³⁴ Jisɔs ashúú ebwɔ meko aké, “Nnó bɔɔ ájyegé epaá neba muú akage pyeé ajeé menɔ neba ályage menyéé kpékpé ayi menɔ neba alú ne ebwɔ? ³⁵ Yémbɔ gébé gebéé nye eyígé menɔ neba alá beé nye sé ne ebwɔ, éféé ne ályage nyé menyéé kpékpé né mboó gébé gétúgέ depɔré Ɛsɔwɔ.”

³⁶ Ama tó neka eníne fɔ aké, “Elómé fɔ nnó muú ágyá ndeé meke ákwɔmé ndeé eyi gekwéne. Apyegé mbɔ achɔɔ ndeé yi meke, ne nkwɔmé yimbɔ ábálé ne gekwénegé ndeé. ³⁷ Elómé fɔ ntó nnó muú ákpa mmɔɔ make, áfáné mmu ukwéne unó mmɔɔ ebi akwyéé ne mekɔ menya. † Mbɔgé apyegé mbɔ gébégé mmɔɔ mí make maké mabéne unó mmɔɔ bimɔ úfúle nyé, mmɔɔ magbélégé nyé mme ne unó mmɔɔ uchágé nye ntó. ³⁸ Muú abó mamfyé mmɔɔ make yéndégébé mmu unó mmɔɔ ebí uke. ³⁹ Ɛpɔ kɔkɔge nnó muú yi abeá mé mányú akí mmɔɔ áamá ákwɔré ányúgέ mpwa mmɔɔ. Akélege wyé akí mmɔɔ.”

---

† **5:37** Elú wáwálé nnó: Ɛpɔfɔ ushwɔ, élé uba mekwomenya.

6

*Nkwé ayi bií uwyaá bɔ́ Jus
(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)*

¹ Né bií uwyaá bɔ́ Jus fɔ, Jisɔs ne baá utɔ́ bií ákoóge né mekɔ́ gefɔ́ge nchi fɔ eyi ákuú nnó wid. Baá utɔ́ bií álo mánkóge ulɔnchi fɔ álálege ányéé. ² Bɔ́ Farasi ágégé mbɔ́ agíí aké, “Ulannó enyú dépyéé genó eyíge ébé ela ékamé nnó muú apye bií uwyaá wɔ́?” ³ Jisɔs agíí ebwɔ́ awuú nkwé aké, “Enyú délú danjɔ́ né mmu ηwe Εσωω ndere mfwa Devid ápyé nyá gébége mesa ámmye ji ne bɔ́ bií wɔ́? ⁴ Akpe mmu εcha ure Εσωω ábó menyéé yi ábó áchyé mbaá Εσωω, ányé ne áchyé ntó bɔ́ bií wɔ́? Ébé ejɔ́ nyá nnó muú ányége fɔ menyéé yimbɔ́, ékosé mémpyé ure Εσωω.” ⁵ Jisɔs ama jɔ́ ne bwɔ́ aké, “Ele *Maá Nte Mekwaá ne akáge gáre genó yí muú ábɔ́ mampye né bií uwyaá.”

*Jisɔs apye mende yi ebwɔ́ egboó ji ató
(Mat 12:9-14; Mak 3:1-6)*

⁶ Bií uwyaá ebifó úkwónégé, Jisɔs ajye kpé mmu Εcha mmyemenene, alɔ mánlérégé bɔ́. Mende fɔ abó alú eféé, ayi ebwɔnyε wuú egboó. ⁷ *Anleré mabé Εσωω ne bɔ́ Farasi ábó ábáme Jisɔs nnó ámá ji mechó mmyε. Apéle ji dome mangε nnó apye nyε mende yimbɔ́ ató né bií uwyaá bwɔ́ ne ájɔ́ nnó ákwé ébé. ⁸ Yémbɔ́ Jisɔs akaá genó eyíge ebwɔ́ áférege aké ne mende yimbɔ́, “Kwilé chwɔ́ téné mbε ushu bwɔ́.” Ne akwilé achwɔ́ téné eféé. ⁹ Mende yimbɔ́ áténégé eféé, Jisɔs agíí ebwɔ́ aké, “Ébé esé eké depye ndé né bií uwyaá? Eke dépye galógáló wá gabogabo? Mampye mekwaá apó wá mánlyáá ji agbó?” ¹⁰ Ape ebwɔ́ bɔ́ ne álé jɔ́ ne

mende yimbɔ aké, “Nyaá ebwɔ wye.” Téneténe mende yimbɔ anyágé, ebwɔ wuú etoó. ¹¹ Ewéna epwɔ ebwɔ amu, matɔ́ ásó ebwɔ́ ájye chó mánsó mala nnó áwá Jisɔs.

*Jisɔs ajya áṅgbá bíí áfyáneápeá
(Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)*

¹² Né gébé eyígémbɔ, Jisɔs alyá melɔ akwɔ mékwé fɔ mánemmye mbaá Esɔwɔ ne ala ewú anemmye utuú uko. ¹³ Gébégé bíí úkaá, akú baá utɔ́ bíí; áchwógé ajya áfyáneápeá abi akúu ebwɔ́ nnó áṅgbá. ¹⁴ Abi ájya élé Simun ayi ákuú ntó nnó Pita ne Andru menmó Simun. Abifɔ́ álú Jemsi ne Jɔn, Filip ne Batolomyo. ¹⁵ Matyo ne Tɔmasi, Jemsi maá Alfɔs, Simun ayi ákuú ji muú ukógé. ¹⁶ Judas ayi maá Jemsi, ne Judas Iscarot ayi né meso gébé áchyé Jisɔs mankwaá.

*Jisɔs alerege, agarege mekomejɔ́ Esɔwɔ ne apye
bɔ́́ mamée átóoge
(Mat 4:23-25)*

¹⁷ Anérégé manjya ebwɔ́ alɔ mánshulé mekwé. Ashulé akwya né mbaá ayi alú dede, ne gejamégé bɔ́́ gébɔ́ géchomé éféé. Abó átané malɔ mako ayi Judiya ne Jerosalé ne malɔ Tiya ne Sidɔn ayi álú mbále ebéé mega. ¹⁸ Abó áchwɔ́ mánwú nkane Jisɔs álerege ne nnó ápye mamée bwɔ́ ábyé. Bɔ́́ bí áló nchye áchyége ebwɔ́ efwyale áchwɔ́ ntó, ne Jisɔs apye ebwɔ́ átoó. ¹⁹ Wyémbɔ ne gejamégé bɔ́́ genméregé ate manjye tá Jisɔs gétúgé uto bí útánege ji menyamyé úpyé bɔ́́ mamée ako átóoge.

*Jisɔs alerege mejé ewé wáwálé
(Mat 5:2-12)*

20 Né gèbé gefó Jisᵛs aᵛe baá utᵛó bií dómeé aké:
 “Méjé élu ne enyú bí delú gekpo,
 néndé *Gefwa eyigé Eᵛᵛᵛᵛ ágbárege gelú eyigé
 nyú.

21 Méjé élu ne enyú bí mesa ámyé nyú nana,
 denye nyé menyéé degbeé.
 Méjé élu ne enyú bí delíle mbᵛ náná,
 enyú dejwane nye.

22 “Méjé elu ne enyú mbᵛgé dekwᵛlege Maá Nte
 Mekwaá, ne bᵛó aké ápáa enyú, áfwéne enyú,
 áshye nyú ne ákúu nyú mabᵛ mabomabo. 23 Bége
 ne nechóchó gèbégé gefᵛó genó eyigé ná gépyegé,
 gétúgé Eᵛᵛᵛᵛ akwyé mé gekpékpéagé nsá nyú alu né
 mfaánebuú. Kaáge nnó wyémbᵛ ne ukwéne ante
 bᵛó bína áfwyalé nyá ukwéne bᵛó ekpávé Eᵛᵛᵛᵛ.

24 “Yémbᵛ utónkwa úlú ne enyú bí delú mbᵛ né
 gefwa nana,
 néndé débᵛ mé nsá nyú.

25 Utónkwa úlú ne enyú bí dényéé dégbéége náná,
 néndé debéé nyé mesa.
 Utónkwa úlú ne enyú bí déjwáne náná,
 néndé delíle nyé né masómé.

26 “Utónkwa úlú ne enyú gèbégé bᵛó ako áké
 áféége enyú, wyémbᵛ ntó ne ante bwᵛ abi mbe ábᵛ
 ápye ne bᵛó ekpávé Eᵛᵛᵛᵛ abi gebyó.

Bó gejeé ne bᵛó mawámé

(Mat 5:38-48; 7:12a)

27 “Yémbᵛ enyú bí déwúu mekomejᵛ wa
 ngarege enyú nnó, bᵛgé gejeé ne bᵛó mawámé nyú,
 pyége galógálᵛ ne bᵛó bí ápáa enyú. 28 Yendégébé
 bᵛó álweᵛrége enyú, négemmye nnó Eᵛᵛᵛᵛ agé ebwᵛ

meshwε ájé bwó, máge dénénemmyε mbaá Εσωω
gétúgέ bóó bí áshyé enyú.

*Jisωs alerege nnó ékagé muú ashuí gabo mfaá
gabo*

(Mat 5:38-42)

²⁹ Mbógé muú adogé wó neka né etá éma, bwólé
εwé fά ntó ádo. Mbógé ofyεgέ bό nkú apeá né
mmyε ne muú afóógé ayi mfaá, kpe chyé ji ayi
nteé. ³⁰ Muú akógé wó genó, chyéé ji. Afóógé genó
jyε, ωσεgέ sé géjí. ³¹ Pyégé etá bóó wyé genó εyígé
dekélege nnó ápyε eta nyú.

³² “Mbógé enyú degboó lé ne bóó abi ágboó ne
enyú ndé nsá ayi enyú debóó? Ye bóó abi ápyéé
gabo, ágboó ne bóó bí ágboó ne εbwó. ³³ Ne mbógé
enyú depyε élé galógáló ne bóó bí apyé galógáló
ne enyú nsá nyú alu éfó? Yé bóó abi ápyéé gabo,
mbóntó ne apyéε. ³⁴ Mbógé depwóle unó mbaá
bóó bí dékaá nnó áshúuge nyé eta enyú galógáló yi
enyú dépyε alé? Abi deké álú bóó ubeé ápyε ntó
gefóó géma. Yéndemuú apwóle genó etá mejíí wuú,
akaáge nnó ashuge nyé geko. ³⁵ Genó εyigé débóó
mampyε gélú nnó gbógé ne bóó mawámé enyú
ne pyége galógáló ne εbwó, depwóge εbwó εpwó,
dégigé nnó áshuí. Debóó nyé gekpékpégé nsá ne
debéé nyε baá Anyátá Εσωω. Néndé alóme ne bóó
ubée ne abi álá támégé ji. ³⁶ Gége bóó meshwε wyé
ndere Nte nyú Εσωω agéne nyú meshwε.

Dépagé mpa bóó ne metóó usó

(Mat 7:1-5)

³⁷ “Dépagé mpa muú ne ufyá ékagé Εσωω ápá
ntó awu nyú mbó. Déchóge muú mabó nnó apyε
ubée ékagé Εσωω áchó ntó ami nyú. Jíige nte

gabo ayi bɔ́ ɔ́pyé eta nyú nnó Ɛsɔwɔ ajií ntó nte gabo awu nyú. ³⁸ Chyége bɔ́ genó eyigé ebwɔ akélege, Ɛsɔwɔ achyége nye ntó enyú. Yéndégébé aké achyége, amεge chánchezá, akwyege anmerεge nnó gégbéé gégbélégé mme. Gefɔ́ eyígé démege genó déchyége muú, mbɔntó ne ámege nye áchyéé enyú.”

³⁹ Jisɔs ama tó ebwɔ neka nnó, “Ɛrɔfɔ kɔkɔge nnó muú amε nónómé ájáa nte ayifɔ meti. Mbɔgé ɔpyégé mbɔ, ebwɔ ako ákwéne mmu gepyé. ⁴⁰ Kaáge nnó maá ηwe akaágé fɔ ηwe ɔ́pɔwɔ menleré wuú. Yémbɔ, gébége aneregé mángií ηwe, abeé nyé ntó ndere ménleré wuú.

⁴¹ Ulannó óchérege ekéké gabo ayi alu eke maá gejwaá né dambɔ́nnnyi nte menmé wyé ɔla ɔfyéé mekpo né gabo ayi alu eke mekwɔkwɔ né dambɔ́nnnyi awye wɔ mbɔ́? ⁴² Ɛpyεmbɔ nnó ne ɔ́ɔ́ ne menmé wyé nnó, ‘Té mmyε we mfére wɔ gejwaá né dambɔ́nnnyi ayi ɔla kaágé nnó mekwɔkwɔ elú né dambɔ́nnnyi wyé.’ Wɔ muú dembwólé bɔ́ mbε fére ntó mekwɔkwɔ εwé elú wɔ né dambɔ́nnnyi, ne ɔ́kaá nkane ɔ́férege ekéké gejwaá eyigé lú menmé wyε né dambɔ́nnnyi.”

Genɔ́ ne umpomé bií

(Mat 7:15-20; 12:33-35)

⁴³ Jisɔs ama jɔ́ aké, “Genɔ́ yí gelógeló géwómé fɔ umpomé uboubɔ ne eyí gebogebo ntó géwómé fɔ umpomé ulúúló. ⁴⁴ Yéndémuú akaágé genɔ́ né umpóme bí géjí géwóme, muú ajye fɔ ákyé genchógélé eyigé mbɔ́ mfaá genchógélé denywɔné. Muú ajye fɔ né nepe ákyé éké. ⁴⁵ Muú melóméló ájɔgé depɔ́ delódeló eti délú ji né metɔ́, muú mebomebo ájɔgé depɔ́ debodebo eti délú ji metɔ́.

Ná ne elú gétúgé genó eyi gélú muú né metóó géjí ne gétánege ji meno.”

*Ufóó ántené upú áped
(Mat 7:24-27)*

⁴⁶ Jisós ama gíí aké, “Ulannó enyú dekuú me Ata Ata! ne dela dépyé genó eyíge me njóoge. ⁴⁷ Muú yi achwó awúu mekomejóó wa ne ajyégé ápyéé ndere ájóó, ⁴⁸ muú yimbó alu eké mende yi álóó mantené gepú jíí, ne abó mbe achó mme, afyé mataá chánchá ne ale téné géjí. Meso gébé geneagé nnyi géchwóge mammu géjí yémbó genyíge fó gétúgé áténé géjí chánchá. ⁴⁹ Yémbó muú yi awúu mekomejóó wa ne alá pyéé ndere ákélege alu eké muú ayi atené gepú jíí né nébóme eniné álá cho áfyé mataá wó. Meso gébé nnyi negbeégé né mmu gepú eyigémbó gékwé mme gbang.”

7

*Jisós apye maá defwé muú kpaá bós bee Rom atóó
(Mat 8:5-13)*

¹ Jisós anéré manlérége bós unó bimbó ne atané afé né meló Kapanóm. ² Muú kpaá bós bee *Rom fó abó alu né meló wémbó ne abó awya maá defwé ayi agbo ne ji dós. Maá defwé yimbó akwé nemé ala mangbómangbó ³ Mende yimbó awúge abya Jisós, ató ákpakpa bós Jus nnó ájyé ákuú ji áchwó ápyéé maá defwé wúú átoó. ⁴ Ájyége, áge Jisós ákwé ji uká aké, “Atá chó póó muú kpaá yimbó. Alu muú yi ókage *póó ji. ⁵ Agboó ne esé bós Jus dós te atené esé echa mmyemenene.”

⁶ Ebwó ájógé mbó Jisós afé ne ebwó. Ndere álé kwókwólé ne dachi muú kpaá yimbó, ató ajeé

bií bichá ájyégé átuú ne Jis̄s aké, “Muú kpaá aké dégaré wó nnó, ‘Ata, ówagé mmye jyé detú mánkwóné gepú ya, nfu yéé muú fó ayi ókpéne gepú εyá wó.’” ⁷ Gé ula úbí jimbóó alá chwá báne wá wó. ‘Wá jób lé genó, ne maá defwé wuú átoó.’ ⁸ Elé mentó nwyá bób kpakpa né mbε, abi me nwuú ne εbwá. Ajóbégé ne me nnó, ‘Mpye genó εyi’, mpye. Ne nwyá ntó bób bee abi áwúu ne me. Yé ayi ndé ne njóbge ne ji nnó, ‘Chó fa ajye, njóbégé ne ayimbó nnó chwá we, achwá.’ Ne njóbégé ntó ne maá defwé wa nnó pye εyi, apyεé géji.” ⁹ Jis̄s awúgé mbó, akwé dembyó, abwólé ushu mbaá ekwá bób bi ákwálege ji aké, “Ngarege nyú nnó me nlú dangé muú yi áfyéé metób ne me na, yéé ébélé né Israeli.” ¹⁰ Ajeé muú kpaá yimbó abi ji atómé, aké akéregé meso mmú gepú ágé nnó maá defwé mende yimbó atoó.

Jis̄s ape maá mekwi mendée né negbo

¹¹ Mechó ewémbó ékógé, Jis̄s ne baá utób bií áló mánjye né meló ewé ákúu Nen. Ne gejamége bó ntó abó akwólege ji. ¹² Afé, aké ákwónege mekpó meti, ágé ndere bób fó ákpané mewu muú ájyé níi. Mende yi agboó mbó, mmá wuú abó abyε lé ji mbií. Ne mmá yimbó alu mekwi mendée. Ndere εbwá ajye mbó, gejaméégé bób né meló ewémbó ákwálege mekwí mendée yimbó.

¹³ Atá Jis̄s agégé mendée yimbó meshwε akwá ji metób te ajób ne ji ake, mma “Óligé se.” ¹⁴ Ajóbégé mbó, anjme uká afé mbε, atágé uló, bób abi ákpané genkwógé muú eyigémbó átene. Jis̄s aké, “Gesagé muú ngaré wó nnó kwilé ka.” ¹⁵ Mende yi agboó mbó, akwilé ka aló manjób mejób. Jis̄s agbaré ji achyé mbaá mma wuú. ¹⁶ Bób ako ágégé

na, efó ékwó bwó matóó. Aló manfeé Esowó áké, “Gekpékpége *Muú Ekpávé Esowó achwó mámbé ne esé. Esowó achwó póo bóó bií.” ¹⁷ Abya mechó ewé Jisós apyé na afé né maló bóó Jus mako ne máta maló ayifó.

*Bóó dentóó Jón menwyaá bóó manaá Esowó
(Mat 11:2-19)*

¹⁸ Baá utóó Jón ntó áwuú depó etiré na deko ne ále garé ji. ¹⁹ Agárégé mbó, Jón aferé ebwó makpó apeá ató mbaá Atá Jisós nnó ájyé gií ji nnó, “Ólu *Ménkwólé Gewu ayi abó alú manchwó wá esé dégilé ayichá?” ²⁰ Ajyé gé ágé Jisós áké, “*Jón menwyaá bóó manaá Esowó ató esé né eta wyé nnó déchwó dégií wó nnó, ‘Ólu Ménkwólé Gewu ayi abó alú manchwó wá esé dégilé ayichá?’ ”

²¹ Wyé né gébé eyigémbó, Jisós abó apóge bóó mamée mámpyé mamée bwó ábyé. Aferege ntó áló nchye abi áchyege bóó efwyale ne apye bóó amé nónómé ágéne. ²² Eféé ne ashuú baá dentóó bimbo meko áké, “Choge dégare Jón unó bi enyú déwuú bóó ájoge ne ebi enyú ambóó dékpané amé dégene. Bóó amé nónómé ágéne, ubwéré ukwilé úkéne, bóó abi ámeé ubá átoó, bóó matu gbé gbé áló manwúgé, abi ágboó ápeé, ne ubyá bóó úwú abya melóméló. ²³ Metóó megómege ébé ne muú yi alá pó ne dembyó né metóó gétú yá.”

²⁴ Baá dentóó Jón ákérégé meso, Jisós aló mángare bóó depó tiré Jón, ake, “Tégé gébége enyú déjye nya né mashwóne, defe mange ndé gefóge muú? Déjye gé le muú ayi alú eké mancha ami afofo akpáne áténe egbe ewe ne ewe? ²⁵ Mbóge mbó fó wó, deféré nnó dejyé gé ndé gefóóge muú?”

Défé manjye ge muú ayi afye mandeé malómáló yendégébé ápyé gesa? Bóó bi áfyé mandeé malómáló ne ányéé genwá, ájwólege né dachi afwa. ²⁶ Gárege me, enyú défé yé éwú mánjye gé waá? Elé muú ekpávé Esòwò? Eh, gé muú yi enyú dégené mbò. Ngare enyú wáwálé nnó aṅeá gеме apwò yéndémuú ekpávé Esòwò. ²⁷ Elé Jòn yina ne abó ásamé gétú jíí nnó Esòwò aké, ‘Wuúgé, ntòme nyé muú dentòó wa ayi abó nyé mbe ne wò manchwò kwyé meti wyé ne òchwógé.’ ²⁸ Jisòs ama jòó aké, Jòn aṅeá gеме apwò yéndémuú yi mendée ábyené ji fá mme. Yémbò Jòn agé lé *ugéné ámé, ne muú ayi mejé gefwage Esòwò ébòó ne ji, ye alu kòó apwò ji Jòn.”

²⁹ Bóó áwúgé mechó ewéná ákamé nnó, depò tiré Esòwò abó akwyé na delú cho, gejamégé bó bina abifò alu anselé ñkámakpo. Akamé wyémbò, gétúgé ábó ákamé depò tiré Jòn ajòó, ne alé wyaá ebwò manaá Esòwò. ³⁰ Yémbò bòó Farasi ne Anleré mabé Esòwò né matòó bwò áma áshyá wyé shyá depò tiré Esòwò akwyé. Ebwò áshya mbò, élé ábó áshyá ntó nnó Jòn awyágé fò ebwò manaá Esòwò.

³¹ Jisòs awyágé agiú gеме jíí aké, “Mmege na bòó njye enina ne ndé? Alú mbò nnó? ³² Agigé mbò aké, álú eké ambáné bi álú né metòó melò ápye metu, ákuú áte, áké:

‘Esé dékwe enyú ubeé neba nnó débé, déshya mambé,

Esé dékwa makwaá negbo nnó deli déshya manlí.’

³³ Wyémbò ne enyú depye ntó. Jòn menwyaá bòó manaá Esòwò, abó achwò ajwólé mesa, anyuú mmòó wó, ne deshye ji deké, ‘Awyaá melò nchye.’ ³⁴ Me *Maá Nte Mekwaá

nchwó nnye menyéé, nnyu mmáó deshye me ntó deké, ‘Nlú muú genᵃ ne menyuú mmáó, ne dékií me deké me nlu mejeé ánselé ñkámakpo ne “Bóó ubeé”.’ ³⁵ Yémbᵃ ákaágé nnó denᵃgaré Eᵃᵃwᵃ etiré muú áwyaá delu cho né unó ulóúl ébi ji ápyéé.”

Jisᵃs alu mmu gepúgé Simun muú Farasi ne mendée yi achwó nnó apóó jí élé apyé gabo

³⁶ Né gébé gefó muú Farasi akuú Jisᵃs nnó ajye ányé menyéé né gepú jíí. Jisᵃs akamé ajye nyé menyéé ne ji. ³⁷ Mendée fᵃ abó alu né melᵃ wémbo, bᵃó akií ji gétúgé ányéé eno. Awúgé nnó Jisᵃs anyéé menyéé né gepúgé mende Farasi, abó maá ekpómé laménda afé ne ji eféé. ³⁸ Akpégé mmu gepú atené né nénkúné mmye Jisᵃs, mmyé égbó ji, alᵃ manli, mánsé áshúlege áchyéége né uká Jisᵃs. Eféé ne amoó mekpo mme atile uká Jisᵃs ne méjwé wuú, anywalé ubí ne alé awaá laménda yimbo wyé.

³⁹ Mende Farasi ayi akuú Jisᵃs né gepú jíí, agégé mbᵃ, ajᵃó né metᵃó wuú aké, “Mbᵃgé Jisᵃs ábᵃ abé *Muú Ekpávé Eᵃᵃwᵃ wáwálé mbᵃ abᵃ akaá gefᵃgé mendée yi atáa mbᵃ ji nnó alu mendée eno.” ⁴⁰ Ténéténé Jisᵃs akuú mende Farasi yimbo aké, “Simun nwyá mechó mangaré wᵃ.” Aké “E é” “Ménleré” “garé me.”

⁴¹ Eféé Jisᵃs alᵃ mangaré abya nnó, “Gébé gefó nyá mende fᵃ apwᵃ bᵃó ápeá ñka. Apwᵃ ama uba ñka útá, ayifᵃ mboó géba. ⁴² Aka mánsé ñka jíí meti épᵃ, agegé nnó ujwᵃó bi na úpwᵃ ebwᵃ mankwᵃ, ajinte ebwᵃ ako. Jisᵃs agárégé mbᵃ agií, Simun ake, né uméé byé ebwᵃ bina makpᵃ apeá, ayindé agbóo nyé ne mbᵃó ujwᵃó dᵃó?” ⁴³ Ashuú ji meko aké, “Elé

muú yi abó ájinte ujwáó bií dáo.” Jisós aké, “Ójóó cho.”

⁴⁴ Jisós abwólé ushu apε mendée yimbó ne ama kuú Simun aké, “Pε mendée yiná gé! Tε mekoó nkpené fá gepú jyε, ochyé me manaá nnó nshwóne uká bá wó. Yémbó, mendée yina ashwóné uká ba ne mánsé jíí, ne ati úbí ne méjwé wuú. ⁴⁵ Ótamé fó me okpá otya wó. Yémbó te mekoó nkpené fá, mendée yi alú danlya mánywálé me uká. ⁴⁶ Ówaá me ye maweé amma né mekpo wó. Yémbó mendée yina awaá me laménda né uká ba. ⁴⁷ Kaá nnó mendée yina aléré mbó gekpékpégé gejee eyigé na, Esowó ajiínte gejamége gabo ayi abó apyé. Yémbó, muú yi aferé nnó Esowó abó manjinte gabo ayi ji apye dachye, mbóntó ne alérégé gejeé ne Esowó dachye.”

⁴⁸ Wyé éféé Jisós ajóó ne mendée yimbó aké, “Ajiínte *gabo wyé.” ⁴⁹ Bóó bi abó ányéε menyéé ne ji éféé áló mánmené nnó, “Mende yina aferé nnó alu ndé gefógé muú, ayi akáge jóó nnó ji ajiínte gabo muú?” ⁵⁰ Eféé Jisós ama ηméré aké ne mendée yimbó, “Chó chánchá, Esowó apoo wó gétúgé ofyéé metáo wyé ne me.”

8

Andée fó ákéne ne Jisós ne ápoge ji

¹ Ebelé ye wó, Jisós ne baá utáo bií makpó áfyanéápeá áló mánkéné né malo ayi kókóó ne ayi kpakpa. Agárege abya Esowó melóméló nkane gefwage Esowó gélú. ² Andée fó ntó áfé ne ebwó, ebwó abó álú andée bi Jisós apye mamée bwó ábyé. Abifó abú aló nchye abi áchyegeé ebwó efwyale.

Ama akamege *Meri ayi atané meló Magdala ayi Jisṓs ábuú aló nchye ákénéneama. ³ Ayifó akámége Joana mendée Chusa ayi alú mammye dentṓ mfwa Herṓd. Ayifó Susana, ne gejamégé andée bifó ntó. Andée bina ako ápoóge Jisṓs ne baá utṓ bií ne mánka bwó.

*Nekanémejṓ mentya mbwe
(Mat 13:1-9; Mak 4:1-9)*

⁴ Ndere Jisṓs ákéne mbṓ, bṓ átanége malómáló áchwó gé ji. Gejamégé bṓ géchómégé, alṓ man-garé ebwó nekanémejṓ eni. ⁵ Nébó nélú nnó, “Bifí uma mempye makṓ fṓ afé manjye tya mbwé né mekṓ wuú, ndere átyaá, ámé ayifó ákwé né maá meti. Ewyágé bṓ ákógé ájyále, ne denywṓné ntó déchwó dechwére denyéé. ⁶ Amé ayifó ákwé né mfaá mme etárávé áchií ne ewyá wó áwanjésé getúgé mbaá yimbṓ alú kpógóló. ⁷ Amé ayifó ákwé né mme ayi genkpé ntó géchíge wyé, áchígé, genkpé eyigémbṓ géwé gekweré mbwé yimbṓ meshíí ejo ji. ⁸ Amé ayifó ákwé né mme melóméló, áchígé, áwé, áfyé úsaá ame uta ápwṓ nkane ábṓ ápéné.” Jisṓs ánerégé ake, “Fwṓregé! Muú yi áwyaá matu manwú, áwú.”

*Ula bi Jisṓs atóme makámejṓ
(Mat 13:10-17; Mak 4:10-12)*

⁹ Ewyágé baá utṓ Jisṓs ágií ji ula nekanémejṓ eníné abṓ atómé mbṓ. ¹⁰ Ake ne ebwó, “Élé enyú ne Eṣṓwṓ apyé nnó dékaá unó bi. Yémbṓ bṓ bifó áwúu gefwa jíí eyi gébṓ gélú nyá bibí né makámejṓ jíí. Eṣṓwṓ apye wyémbṓ nnó ébé nkane abṓ ásámé nyá mmu bṓ ḡwe nnó: ‘Ápéle ágéné fṓ, áwúu ákaágé fṓ ula.’”

Jis̄as agare baá utáó bii ula nekanémejóó mentya mbwε

(Mat 13:18-23; Mak 4:13-20)

¹¹ Ake, “ula nekanémejóó eniné na nelú nnó, mbwé yimbó élé mekomejóó Εσωω. ¹² Amé mbwé ayi ákwéne meti álú bóó bi áwúu mekomejóó Εσωω, εwyágé danchəmeló achwó féré mekomejóó yimbó né matáó bwó nnó ekáge εbwó ákámé ne Εσωω aferé εbwó né εfwyale gabo. ¹³ Amé mbwé ayi ákwené né mfaá mme εtárávέ álú bóó bi áwúgé mekomejóó Εσωω, ténéténé áse ji ne nechóchó. Yémbó álya fó nnó mekomejóó Εσωω akpé mmu matáó bwó wó. Mekomejóó Εσωω yimbó alu eta bwó eké genóó eyi géla gepó ne maka. Gébége mmuameno achwəgé gétúgé mekomejóó Εσωω, ájá mmyε meso. ¹⁴ Ne mbwé ayi ákwené né mme genkpé meshii εjomé, álu nkane bóó abi áwuúgé mekomejóó Εσωω, uféré unó mme ne mmwólé né unó bi uchwóó ne gefwa ujo mekomejóó yimbó. Mbəntó ne mekomejóó Εσωω anómé mmu matáó bwó detú. ¹⁵ Amé mbwé ayi ákwené mme melóméló álú ntó eké bóó bi áwuú mekomejóó Εσωω, ágbaré ji metáó éma ne ápyé genó eyigé mekomejóó ágaré, ne ájyé wyé mbεmbε.

Muú abi fə mekomejóó Εσωω mbaá bóó

(Mak 4:21-25)

¹⁶ “Muú álwégé fó étuléká ne abó genó akwéré éwú. Akágé bóó ntó εwú afyé nteé ukwó. Yendegébé muú alwégé étuléká, aŋma εwú mfaá, nnó, bóó ákpege mmu gepú ágéné mbaá. ¹⁷ Kaáge nnó depə deko εtiré débóó délú bibí, dége nege nyé ne εtiré délú né gemmua déchwó nyé né genəgbó. ¹⁸ Yendé

gébé ayi enyú dewuúgé mekomejᵃᵃ Ἐσωᵃᵃ, fᵃwᵃrege chánchá nnó dekaá depᵃ etiré delú mmu. Kaáge nnó muú yi awya genó, ámage gbéε nyé ji eyigéᵃᵃ. Muú yi alá pᵃ ne geji, áséle nyé yε ékéké ewé ji awya nnó akpé alá amuamu.”

Mmá Jisᵃs ne aᵃᵃmo bií

(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ Ndere Jisᵃs abó álú alerege mbᵃ, mmá wuú ne aᵃᵃmó bií áchwᵃ mangé ji. Yémbᵃ áka mankpε meti epᵃ gétúgé bᵃᵃ ájamé dᵃᵃ né menómbí. ²⁰ Muú fᵃ agare ji nnó, “Mmá wyé ne aᵃᵃmó byéé álú dafyε ákélege mangé wᵃ.” ²¹ Jisᵃs agaré ebwᵃ aké, “Mmá wa ne aᵃᵃmó ba élé bᵃᵃ abi áwúu mekomejᵃᵃ Ἐσωᵃᵃ ne ápyε genó eyigé mekomejᵃᵃ yimbᵃ ákélege.”

Jisᵃs anyá mbyonnyi atené

(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)

²² Bií bifᵃ Jisᵃs ákpε mmu ékpε ne baá utᵃᵃ bií, ne ájᵃᵃ ne ebwᵃ aké, “Déchyaá gentógé mewaá deyyé egbé né.” Efεé ebwᵃ álᵃ manjyεge. ²³ Ndere ebwᵃ áchyaáge, Jisᵃs akwé gejyá. Mbyonnyi átáné wyε mbélepᵃ né mfaá achwᵃ ne eshyε né gentógé mewaá, apyε mbyo nnyi ado ékpε, manaá malᵃ mánkpε mmu. Manε magyálege ebwᵃ nnó áchwᵃ kée. ²⁴ Ne ebwᵃ ájyε peé ji aké, “Atá, Atá déchwᵃ nó nnyi.” Jisᵃs akwilé ka anyá mbyo nnyi yimbᵃ akwené, mbaá akwené tᵃmeé. ²⁵ Ewyágé Jisᵃs agii bwᵃ aké, “Matᵃᵃ nyú ayí défyéé ne me álé?” Yémbᵃ efᵃ éwú éwú ne elaá ebwᵃ matᵃᵃ ne ála mano mekpᵃ fuú, ágige atε aké, “Ndé gefᵃge muú na ayi anyagé mbyo ne ngba nnyi áwuú ji?”

Jisᵃs abú aló nchyε átané mende fᵃ mmyε

(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)

26 Aké ánérege manchyá gentógé mewaá, ákwóné gebagé mewaá Garēsene εγί γélú toitoi né *gebagé mewaá Galilií. 27 Jis̄s aké atanege né ékpe, akw̄ne kwókwlé né melo f̄s, mende fo yi átané melo εwémb̄o, ayi aló nchye áchyége ji efwyale áchwó báne ji. Te mekoó mende yina abó álú wyé gejógéné, alyá upú ne abelege lé mmu manome ayi áchomé né etárávé.

28 Aké agene Jis̄s ajye kwé ji uká, alile akalege kénké aké, “Jis̄s Maá Es̄w̄o Anyata! Óbó ndé mechó ne me? Nkpá wó geká, óchyege f̄s me efwyale.” 29 Ajó mb̄o gétúgé Jis̄s abó anyane ji nnó, tané mende yina mmye. Mende yina yéndégébé meló nchye yimb̄o akwilégé ji mmyé, b̄oó áfwénege ji ne ápye. Yé lé áwéle ji uká ne amu ne b̄o ηkp̄k̄w̄é, ábelé ji nkane muú den̄o, as̄régé abi, meló yimb̄o ápyé ji abó akpe mewaá.

30 Ef̄é ne Jis̄s agii mende yimb̄o aké, “Mab̄o mye makamege nnó?” Ashuú ji meko aké, “Nkamege gejamé.” Ajó mb̄o gétúgé gejamé aló nchye ábó álú ji mmye. 31 Aló nchye bimb̄o ákw̄o Jis̄s mata nnó ékagé ábú abi akeré mmu gepyéé eyi geláge p̄o ne kwyakwya nnó ágéné efwyale. 32 Ef̄é kwókwlé, nf̄oné mekwende fo nébó nényeé né mbyo mékwε. Aló nchye bimb̄o ágégé nf̄oné mekwende eniné mb̄o áne Jis̄s mmye nnó agó bwó ákpe mekwende yimb̄o mmye, Jis̄s akamé. 33 Aló nchye bimb̄o átané ájye kpé nf̄oné mekwende eniné mb̄o né mmye. Nf̄oné mekwende eniné mb̄o nés̄o ne gatélé, né shulé mékwε nékwé mmu géntógé mewaá né nyú manaá néke.

34 Ambamé mekwende yimb̄o ágégé ndere epyéé,

ábó ákeré meso melo bwó, mangaré abya yimbo. Ndere ájyé, ágaré ntó abya yina né baá malo ne bo dachi né gebagé mewaá eyígémbó. ³⁵ Bóó áwúgέ abya yi, áchwó mangέ genó eyígέ gέbó gέpyέ, ákwónégέ mbaá ayi Jisós alu, ágέ mende yimbo, ayi aló nchye átane ji mmye ne nana ajwolé né εgbε mmye Jisós, ne mandeé jíí mmye, akéré menyammye wuú. Ebwó ágέgέ mbo εfo εκwó εbwó matóó. ³⁶ Bóó bí abó ágenέ genó eyígέ pyέ áló mangaré abi áchwó ndere épyégέ ne mende yimbo alé tóo.

³⁷ Bóó ako né geba eyígémbó gétúgέ ábóó εfo ané Jisós mmye nnó ályaá melo bwó. Ajógέ mbo, Jisós akpe mmu ekpé manjye. ³⁸ Jisós ákwilégέ manjye, mende ayi aló nchye abó achyége ji εfwyale, ane Jisós mmye nnó ago ji akwólé ji. Jisós ashya aké, ³⁹ “Kéré meso. Ndere ójye mbo, gáre bóó gekpékpégέ genó eyígέ εσωwó ápyeé eta wyé.” Jisós ajógέ mbo mende yimbo afé, akε meló kpaa εwémbó meko agarege yéndémuú galógáló ayi Jisós ápyeé eta wuú.

*Maá Jarós ne mendée ayi ataa nku Jisós
(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)*

⁴⁰ Jisós achyá akeré égbέ géntoógέ mewaá. Eféé εκwó bóó ábó ágile ji ne áchwógέ áse ji ne metóó megomεgó. ⁴¹ Mende fo achwó, ayi ákúu ji Jarós, alu muú kpaa né εcha mmyemenene. Ajye kpá Jisós geká nnó ajyé né gepú jíí, ⁴² gétúgέ maá wuú áchwó gbó. Awya lé maá yiná ama mendée, ne alu anmέ afyáneapeá.

Ne Jisós aló manjye, ndere ajyé bóó ákwólege ji égbέ ewé ne ewé. ⁴³ Né geluage bóó bimbó mendée

fɔ abó alu ayi manó mátánege ji mbe, málé aḡmé áfyáneápeá; bɔ́ maka apye kpá meti epó mantoó. ⁴⁴Né geluage bɔ́ bimbɔ́ mendée yimbɔ́ aké né mpu bɔ́ achwó ji né meso anyaá ebwɔ́ ata manó nku wuú. Wyé ndere ataá mbɔ́ manó mimbɔ́ masó.

⁴⁵ Jisɔs agií aké, “Waá taá me?” Yéndemuú ashya, Pita aké, “Ata ógéné fɔ ndere bɔ́ áno wó mme áḡmérege wɔ́?” ⁴⁶ Yémbɔ́ Jisɔs ató wyé eshye ajɔ́ aké, “Muú fɔ ata me néndé nwú ndere uto útané me mmye.” ⁴⁷ Mendée yi agégé nnó ula úgyá ji achwó mbe ushu Jisɔs awere, akwé ji uká. Éféé alɔ mangaré mbe ushu bɔ́ ako genó eyíge pyé ne ji ataá Jisɔs. Ne ama gáre ntó ndere ji atágé Jisɔs nemée nií nébyé ténéténé. ⁴⁸ Jisɔs aké ne ji, “Maá wa ɔtoó gétúge ɔfyéé metɔ́ wye ne me, ke pere.”

⁴⁹ Ndere Jisɔs abɔ́ alú jɔ́ge ne mendée yimbɔ́, muú fɔ átané né gepúge Jarɔs áchwɔ́ gáre Jarɔs aké, “Maá wye agbó mé, ɔchyegé sé ménleré efwyale detú.” ⁵⁰ Ndere ajóge mbɔ́, Jisɔs awú ne aké ne Jarɔs, “Ɔfɔgé, fyé lé metɔ́ ne me, maá wye apome nyé.” ⁵¹ Jisɔs ne Jarɔs átané áfé. Akwónégé né gepúge Jarɔs, Jisɔs akamé fɔ nnó muú yicha akpe mmu wó, ékosé Pita ne Jɛmsi ne Jɔn ne mma ne nte maá yimbɔ́. ⁵² Bɔ́ ako bí ábɔ́ álú éféé, álili, ádórege mmyé mme. Jisɔs aké ne ebwɔ́, “Deligé sé, mesó mendée yina agbo wó, abelege lé géjyá.” ⁵³ Ebwɔ́ álɔ manjwáné Jisɔs jwané gétúge ákaá nnó maá awú agbó mé. ⁵⁴ Jisɔs afé né melu ewé ábelé maá yimbɔ́, agbaré ji ebwɔ́, akú ji aké, “Mensɔ́ mendée kwilé ka.” ⁵⁵ Maá yimbɔ́ mendoó wuú ekeré, apeé akwilé ajwólé ka. Jisɔs aké ne bwɔ́ kélege menyéé chyége ji anyé. ⁵⁶ Mmá maá yimbɔ́ ne nte wuú aké

ágéne mbò, matye mawá ebwó meno. Jisòs afye ebwó ebé nnó ékagé ápyé muú akaá genó eyí gépyé.

9

*Jisòs ató àngbá áfyáneapeá nnó ápye utóó bìi
(Mat 10:5-15; Mak 6:7-13)*

¹ Né gébé géfó Jisòs akuú àngbá bìi áfyáneapeá. Achwógé, achyéé ebwó uto mámbú aló nchye ako abi áchyége bòó efwyale ne mampye bòó mamée átoóge. ² Ne ató ebwó nnó ájyé ágáre abya gefwage Esòwò ne mámpye bòó mamée átoó. ³ Ama jóó ne ebwó nnó, “Deké deyye dékpagé ye genó. Dégbarége meto ye menyéé ye gebá ye ñka. Ékagé muú abó ndeé eyichá. ⁴ Dekwónégé yendé melo yéndé gepú eyigé dékprégé, bége wye kpaá te délyáge géjí. ⁵ Mbògé meló éshagé mánse enyú, lyáge éwú. Deke delyage, nóge uká mme nnó mpúpú eyi ébalé enyú né uká étáné mambe nkane gepò eyi gelérege gabo yi bòó biná ápyé.” ⁶ Wyémbò ne ályá, álò mankéné malómáló ágárege Abya Esòwò melóméló ne ápyé bòó mamée átoóge mbaá meko.

*Mfwa Heròd akwé tametame
(Mat 14:1-12; Mak 6:14-29)*

⁷ Né gébé eyigémbò, Heròd muú alu muú kpaá né gebagé mewaá Galilií, ji awú ñgò ukprékpé unó bí baá utóó Jisòs ápye. Akwé tametame, gétúgé bòó fò ájóge áké Jisòs yina alu lé mewené Jòn menwyaá bòó manaá Esòwò ne akwilé né negbo. ⁸ Abifò áké: Elija *Muú Ekpávè Esòwò ne áamá chwó lére mmye mbaá bòó, abifò áké: Elé gekwénégé muú ekspávè Esòwò ne áamá kwilé né negbo. ⁹ Heròd awúgé mbò

aké, “Jɔn nsɔ́o ji mekpɔ ne waá chá me mmage wúmbo ufélekpa ebí apye.” Ne akelé meti mangé Jisɔs yimbɔ.

*Jisɔs achyé menyéé mbaá bɔ *delé bɔ́o átáa
(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Jɔn 6:1-14)*

¹⁰ *Anɔgbá Jisɔs bimbɔ áfe neke ákérégέ meso, ádo ji abya ufɔ́o unó bí ebwó ápyé. Aferé ebwó né gelúagέ bɔ́o ase ebwó áfé ebwó ebwó né meló kpaá ewé ákúu Betsada. ¹¹ Yémbɔ gejamégέ bɔ́o áwúgέ nnó áfé, ábɔ mankwólé ji. Agégέ ebwó, ase wyé ebwó ako ne alɔ mangárégέ ebwó ndere gefwage Esɔwɔ gélu ne mampye bɔ́o mamée átóoge.

¹² Nkwale aké akwɔnege baá utɔ́o bií áfyáneápeá ágaré ji áké, “Ese delu fá né mashwɔne. Gáré bɔ́o bina ájye ákélé né malɔ nnó ágéne genó eyigé ányéé ne malú ubélé.” ¹³ Jisɔs ashúú ebwó meko aké, “Enyú ambɔ́o chyége ebwó menyéé ányé.” Ashúú ji meko áké, “Déwyaá lé ntó bred étáa ne meshúú épea, wá ókelege nnó esé déjyé déná menyéé yi ákwánege gejamégέ bɔ́o bi?” ¹⁴ Abó ájɔ́oge mbɔ gétúgέ bɔ́o álú eké ushye. Ande ebwó ebwó álú *delé bɔ́o átáa. Jisɔs ake ne baá utɔ́o bií, “Gáré ebwó ájwólé matoó matoó, yendé ntoó usa bɔ́o úpéa mesó éfya.” ¹⁵ Ajógέ mbɔ, bɔ́o bimbɔ ájwólé mme. ¹⁶ Jisɔs abó ntóo bred eyimbɔ étáa ne meshúú épeá, ape ame mfaánebuú, achyé matame mbaá Esɔwɔ, agyá éjí ubauba achyé baá utɔ́o bií nnó ákáré mbaá bɔ́o bimbɔ ányé. ¹⁷ Ebwó ako ányéé ágbeé. Ne ánerégέ, ányweré ayi álaá ágbeé usá úfyáneupeá.

Pita aké Jisɔs alu muú ayi Esɔwɔ akwere ji ela gefwa

(Mat 16:13-19; Mak 8:27-29)

18 Bií úmá ebí Jis̄s anénemmye jimbí, baá utóó bií ábó álú kwókwólé ne ji. Aké anerege agíí ebwó ake, “Ndé gefógé muú njune bós ájósógé nnó me nlu?” 19 Ebwó akeré meko áké, “Bós bi f́ áké ɔlu mewené J̄n menwyaá bós manaá Ɛs̄wɔ, abi f́ áké ɔlu Elija abif̄o ntó áke ɔlu muú ekpávé Ɛs̄wɔ ayi ábó agboó ne ama péé.” 20 Jis̄s ama gíi ebwó aké, “Yé enyú deké nlu waá?” Pita ashúú ji meko aké, “Wó ɔlu *Muú yi Ɛs̄wɔ akweré ji elá gefwa.”

Jis̄s agaré ɛfwyale wuú ne negbo níi
(Mat 16:20-28; Mak 8:30; 9:1)

21 Jis̄s afye ebwó ebé nnó ékágé ágaré muú f̄o nnó ji alu Muú yi Ɛs̄wɔ akweré ji elá gefwa. 22 Ama j́ó ne ebwó aké, “*Maá Nte Mekwaá abó mangé ɛfwyale dós. *Akpakpa melo chóncho ne ámpyé ure Ɛs̄wɔ ne *Anleré mabé Ɛs̄wɔ áshyá nyé ji ne áwáne ji. Yémbó ndó éléé ékwónégé akwilege nyé né negbo.”

23 Ne ama j́ó ne bós áko aké, “Yé mbógé muú nyú akélege mambɛ menkwóle wa, abó manjinte gеме jíi akpa gekwa ji akame ye negbo ne akwólégé me. 24 Mbógé muú akélege mampoó genwá jíi ebyénnó aníige nyé geji, ne mbógé muú akamégé manchyéé genwá jíi getú ya, ebyénnó apomé nyé. 25 Ama gíi aké: Ndé nsá ayi muú ábós, mbógé abege ne unó mme uko ne aníige genwá jíi? 26 Kaáge nnó mbógé mmyé égbóo muú gétuú ya ne mekomej́ó wa, wyémbó ne *Maá Nte Mekwaá mmyé égbóo nyé ji mansɛ muú yimbó ndere muú wuú né gébége aké achwó ne gengbó gefwa jíi ne eyi gélú ntó eyigé Ɛs̄wɔ ne makiénné ukpea jíi. 27 Kaáge wáwálé

nnó gentɔgé bɔ́ ǎlú mbɔ́ fáná, abi ǎlá gbóo fɔ́ kpaá te ágene nye gefwage Ɛsɔwɔ́.”

*Jisɔs akwɔré gefɔ́ agenege manémané
(Mat 17:1-9; Mak 9:2-8)*

²⁸ Genógé ndɔ́ énee ékógé eyi *Jisɔs abɔ́ ajɔ́ unó bi, ase Pita, ne Jɔn ne Jɛmsi akwɔ́ ne ebwɔ́ mfaá mekwɛ́ fɔ́ nno ajye anémmye éwu. ²⁹ Afé, ne ndere abɔ́ anénemmye ushu bií ulɔ́ mákwɔré ne úla gefɔ́ géchá. Mandeé jii ntó ákwɔré ǎla pópó ashwánege. ³⁰ Wyé mbélépó bɔ́ ǎpéa ákwɔ́ fwéé, eféé ájɔ́ge mejɔ́ ne Jisɔs. Bɔ́ bímbɔ́ élé Mosis ne *Elija, ³¹ ne gengbógé Ɛsɔwɔ́ gebɔ́ gegénege mbaá yi ebwɔ́ abɔ́ ǎlú. Ebwɔ́ ájɔ́ge ndere Jisɔs ajye gbó nyé né Jerosale ndere Ɛsɔwɔ́ aké ébé.

³² Ndere ebwɔ́ abɔ́ jógé ne Jisɔs, Pita ne Jɛmsi ne Jɔn abɔ́ ákwé géjya. Aké ǎpéle ágé ndere Gengbóge Ɛsɔwɔ́ géshwánege né menyamye Jisɔs ne ande bimɔ́ ǎpéa abi áténé ne ji. ³³ Wyé ndere ande bimɔ́ ǎlyá Jisɔs ájye, Pita aké ne Jisɔs, “Ata, éló ndere esé délú fa. Esé détenege nyé óto úléé, géma eta wye, géma eta Mosis ne géma eta Elija.” Pita ajoge mbɔ́, akaá wó.

³⁴ Wyé ndere Pita ajógé mbɔ́, gekó géchwɔ́ kweré bwɔ́ ne éfɔ́ ékwɔ́ bwɔ́ matɔ́ ³⁵ Meko muú fɔ́ atané mmu gekó aké, “Gége maá wa ayi me njyá na, wuúge ne ji.” ³⁶ Meko yimbɔ́ aké akwyage ágé nnó Jisɔs ala jimbií. Ebwɔ́ ákérégé meso ǎla bɔ́mbɔ́ né gébé eyígémbɔ́, ágaré ye muú fɔ́ unó bí úpyé né mfaá mékwé wó.

*Jisɔs apye maá ayi améé gesasa atoo
(Mat 17:14-18; Mak 9:14-27)*

³⁷ Bií újyágé ndere Jis̄s ne áhgbá bií áshúlege mekwε εwémbɔ áchwɔ, gejamégé bɔɔ áchwɔ báne εbwɔ. ³⁸ Muú ama akalé né mmu gejamégé bɔɔ bimɔ aké, “Ménleré, nkpa wɔ geká pε maá wa. Nwya éle maá yiná ama, alu mende. ³⁹ *Meló nchye achyége ji εfwyale. Yéndégébé akwilégé ji akalé, akwé mme achuú, akpane upa, ne genfwéné getánege ji meno, meló nchye yimbɔ alyágé ji kɔkɔge. ⁴⁰ Nnε baá utɔɔ byε mmyε nnó áféré meló nchye yina ne ápulé épwɔ.”

⁴¹ Jis̄s awúgé mbɔ aké, “Ε é enyú njye enina delu untantamé bɔɔ abi dela fyéé matɔɔ ne Εsɔwɔ cháchá wɔ. Nkoge mbɔ metɔɔ ne enyú nnó? Mmage bé ne enyú ndɔ eníí ne défyéé matɔɔ ne Εsɔwɔ? Ajógembɔ, aké ne mende yimbɔ, chwɔ ne maá wyε fa.” ⁴² Ndere ákéne achwɔɔ ne maá yimbɔ meló nchye yimbɔ, apye ji akwé mme achwu gbokgbok. Jis̄s anyá meló nchye yimbɔ atané maá yimbɔ mmyε atoó. Jis̄s ashuú ji mbaá nte wuú. ⁴³ Bɔɔ áko ágégé uto bí Εsɔwɔ awya matye mawá εbwɔ meno.

*Jis̄s ama gare baá utɔɔ bií ndere ji ágboó nye
(Mat 17:22, 23; Mak 9:30-32)*

Yéndémuú ala meno mekpɔ fuú né ukpékpé unó bí Jis̄s apye, abwolé ajɔɔ ne baá utɔɔ bií ake, ⁴⁴ “Nénege matu déwú mechó εwé nchwɔɔ gare enyú. Achyége nye Maá Nte Mekwaá né amu bɔɔ nchye nnó ápyé ne jí ndere éjíí bwɔ.” ⁴⁵ Yé ndere Jis̄s ajɔɔ mbɔ, baá utɔɔ bií ákaá ula mechó εwéna wɔ. Genó gefó géwá εbwɔ matɔɔ nnó ye áwú ákaágé ula. Ne εbwɔ ábɔ ntó εfɔ má mangíí ji.

Ndé muú alú muú kpaá
(*Mat 18:1-5; Mak 9:33-37*)

⁴⁶ Ëké éwyage mbeé akwé baá utó Jisós ebwó ebwó nnó waá alú muú kpaá? ⁴⁷ Jisós akaá uféré bwó éféé ne aselé maá fò kóó aténé ne ji né néjkwú né mmye, ⁴⁸ ne aké ne ebwó, “Yéndémuú ayi akamege mampye galógáló ne mamane kóó nkane ayina né mabò ma ebyennó ase mbò lé me, ne muú yí aségé me ebyennó ase mbò lé muú yí atómé me. Kaáge nnó muu yí aséle menyamyé wuú nnó ji apó ye muú fò né geluáge nyú élé ji ne alú muú kpaá.”

Muú yí alá paá wó alu lé awyé
(*Mak 9:38-40*)

⁴⁹ Jón akwilé ne ewú aké, “Ata debó degé mende fò aferege aló nchye né mabò myeé ne dégbé ji gétúgé alá pó fò né geluá gesé.” ⁵⁰ Jisós ajóó ne ebwó aké, “Dégbegé gefogé muú yimbò gétúgé muú yí alá paá enyú alu lé awu nyú.”

Bóó Samarya áshya mánse Jisós

⁵¹ Gébé geláge kwókwólé eyíge Esòwò aséle nyé Jisós mánjye mfaánebuú, Jisós awya metóó nnó abó manjye né Jerosale. ⁵² Ndere alóó mánjye, ató bóó fò né mbe. Akwónégé melò fò né gebage Samariya, ábò mánkelé melu ewé Jisós achwogé ábélege. ⁵³ Bóó bimbò ágégé nnó Jisós akoge mánjye Jerosale, áshya mánse ji. * ⁵⁴ Jemsi ne Jón, áwúgé mbò ágíí Jisós áke, “Ata, nnó déjé mewé étané mfaánebuú éshulé échwó ésó bóó bi ágbó?” ⁵⁵ Jisós abwólé ushu ashulé ebwó ndo. ⁵⁶ Ne alyágé éféé afé melo ewéchá ne baá utóó bíí.

* **9:53** Elú wáwálé nnó: Asé ji wó, getugé bóó Jus ne bóó Samarya ápáa ate.

Gerwágé àṅkwólé Jisàs
(*Mat 8:19-22*)

⁵⁷ Wyé ndere ákéne ájye né meti, mende fɔ achwó jóɔ ne Jisàs aké, “Nkwólégé wɔ déjyégé yéndé mbaá ayi ɔjyé.” ⁵⁸ Jisàs ashuú ji meko né nekanémejó aké, “Ushua úwya ambu ayi úbélege wyé, denwɔɔné dewyaá anywa ne me Maá Nte Mekwaá mpó ye ne melu ewé nshwórege mekpo ngbeé mmye.”

⁵⁹ Éké éwyáge Jisàs aké ne mende yicha, “Kwólé me.” Mende yimbɔ aké, “Ata gó njyé nníi kpé nte wa ne nchwó.” ⁶⁰ Jisàs ashuú ji meko aké, “Lyá abi álú eké áwuú bó ánií mewu bwó; ne wɔ chó ɔjyé ɔgáre ndere gefwage Esɔwɔ gélú.”

⁶¹ Muú yifɔ ama jóɔ ne ji aké, “Ata nkwólege nyé wɔ, yémbɔ gó kpé njyé ngaré ulagepú ba nnó esé détámé ate ne nchwó.” ⁶² Jisàs ashuú ji meko aké, “Muú yi agbarégé mé géká mankyá mekɔɔ ne amagé ja mmye meso akwané fɔ mambé muú utɔɔ gébége Esɔwɔ agbarégé gefwa ji wó?”

10

Jisàs ató àṅkwólé usaá úléé mesó efyanepéa

¹ Depɔ etíré na dékógé, Ata Jisàs ajya usaá bóɔ úléé mesó efyanepéa, ató ebwó ápéa ápéa nnó ábó mbe né malɔ ayi jimbɔɔ akoge nyé wyeé. ² Ndere atómé ebwó aké, “Mbwé manferé ajá dɔɔ ne bóɔ utɔɔ abi áférege ája wó. Nége mmye mbaá Esɔwɔ mbɔɔ mekɔɔ nnó ató bóɔ utɔɔ abifɔ nnó áchwó áferé mbwé wuú. ³ Chóge, ndere déjyé mbɔ kaáge nnó mentɔme enyú mbaá bóɔ mme nkane mágóṅme né mpú ukwaála. ⁴ Deké deyye debɔgé ṅka, ye géba ye

unó uká ebífó. Deké dejye né menə meti détenégé fə détamé muú ⁵Yéndé melə ewé dekwənégé, gepú eyigé dékpréne, bóge mbe détamé bəó abi álú né mmu nnó, ‘Nesə nébé né gepú yina’ ⁶Mbəgé muú alú né gepú eyigəmbə ayi apyé fə nesə, nesə neláa nyé ne ji, mbəge ápyé nesə, nesə nékérege nyé eta nyú. ⁷Dekpregé né gepú eyigəmbə bége wyé éféé, dékpregé fə upú upú. Yéndégenó eyigé áchyege nyú nyége lé nyéé ne eyigé manyú nyúge, getúgé muú utəó abó mambé ne nsá. ⁸Yéndé melə ewé dekwənégé ásege nyú ábelégé mmu gepú déshagé fə menyéé yi áchyége enyú. ⁹Pyége bəó mamée átóó né melə ewəmbə, ne gárege ntó ebwó mekomejəó Esəwə nnó, ‘Gefwage Esəwə gechwó kwókwólé ne nyú.’ ¹⁰Yéndé melə ewé dekwənégé ne áshagé manse enyú, chóge né metəó melə déjəó nnó, ¹¹‘Yé mpúpú éyí dékpané né melə enyú, gége éjíná ndere dékwele uká nnó étáné. Yəmbə kaáge nnó Gefwage Esəwə gechwó kwókwólé.’ ¹²Ngarege enyú nnó bií únəó mpa, Esəwə agene nyé melə Sodom meshwe apwə melə ewəmbə.”

*Malə ayi alá áfyé matəó ne Jisəs wó
(Mat 11:20-24)*

¹³Ake, “Utónkwa ubé nyé ne enyú bəó meló Korasin, utónkwa ubé ntó ne enyú bəó Betsada néndé, ukpékpé ufélékpá ebi mpye eta nyú, mbə mpye nyá ubi mbaá bəó Tiya ne Sidən mbə ályaá mé gabo bwó te gachii, áfyé uchálé mandeé, áwaá matwə né mekpo mánleré nnó ályaá gabo ebwó. ¹⁴Kaáge nnó bií unəó mpa Esəwə agene nyé bəó Tiya ne Sidən meshwe apwə enyú. ¹⁵Chyá enyú bəó Kapanəm, déferé nno ngó nyú akwəme nyé te

mfaá mfaá? Ngba! Ashúlege nyé enyú mme kpáte dékwónene melo áwuú bɔ́.”

¹⁶ Jisɔs aké achwɔ nére, ajóó ne abi ji atómé aké, “Muú yi awugé enyú ebyennó awú mbɔ élé me, ne muú yi ashyagé enyú ebyennó ashya mbɔ élé me; ne muú yi ashyagé me éleré nnó ashya mbɔ lé Èsɔwɔ muú átome me.”

Baá dentɔ́ Jisɔs ákeré meso ne nechóchó

¹⁷ Baá dentɔ́ Jisɔs bimbɔ usaá uléé mesó efyanepea ákeré meso ne nechóchó aké ne Jisɔs, “Atá ye aló nchye áwuú ésé gébége dényané abi né mabɔ myé.” ¹⁸ Jisɔs ákeré bwó meko aké, “Èlú wáwálé, ngé *danchɔmeló ndere atáné mfaánebuú eké dasama akwe né mme. ¹⁹ Wuúge! Nchyé enyú uto ebí dékáge jyá mmyɔ ne ngát ne mma nchyeé enyú uto bí upwó ye uto ebi Danchɔmeló ne genó gefó eyí gépyé enyú gépó. ²⁰ Yémbɔ débégé fɔ ne nechóchó gétúgé aló nchye áwuú enyú. Bége lé ne nechóchó nnó Èsɔwɔ asá mabɔ nyú né mmu ηwe ayi alú né mfaánebuú.”

Jisɔs alu ne nechóchó

(Mat 11:25-27; 13:16, 17)

²¹ Né gebé eyigé Jisɔs ájóóge depɔ ti, Mendoó Ukpea épye ji agbeé ne nechóchɔ ne ajóó aké, “Nte wa, Ata ayi abɔ́ mfaá ne mme, mfeé wɔ dɔ́, nkane ɔpyeé nnó depɔ etire detome ne me debe bibíí mbaá bɔ́ denjá ne abi ákaá ηwe dɔ́. Ɔnené deti gbógónó mbaá bɔ́ abi alá kaáge ye genó nnó ákaá. Èlu wáwálé Nte wa, mbɔ ne wɔ mbɔ́ ókelé nnó ébé.” ²² Jisɔs ama jóó aké, “Nte wa achye me unó uko. Muú ayi akaáge gefɔgé muú ayi Maá alú ápó, ekosé Nte wuú ne ye muú ayi akaágé gefɔgé muú ayi Nte

alu áπό εκοσε Μαά ne βοό abi ji ájyaá nnό άpyε εbwό άkaά Nte wuu.”

²³ Εκέ έwyage abwólé ushu ajόό ne baá utόό bií aké, “Enyú dewya έfwό mangé unό bí dégέne mbό.

²⁴ Ngarege enyú nnό gejamégé βοό εκpávέ Eσωω ne afwa ntό abό άkelé mangé unό bi enyú dégέne mbό ne manwú unό bi enyú déwuú mbό yέmbό áwuú wό.”

Nekanémejόό mende Samarya ayi alomé metόό

²⁵ Εκέ έwyάge *Ménleré mabέ Eσωω fό achwό ne defyá né metόό mámua Jisωs aké, “Ménleré, mpye nnό ne mbό genwá eyi gélágé byé?” ²⁶ Jisωs agií ji aké, “Asá né mmu ηwe Eσωω nnό? Ojόό wyé ωwú nnό?” ²⁷ Ashuú Jisωs meko ake, “Gbόgé ne Ata Eσωω wyέέ ne metόό wyέέ meko, ne mendoó wyέέ meko ne uféré byéέ uko, pyégé utόό bií ne εshye wyέέ meko, tégé wyέέ lé ji yéndégébé, ne gbόgé ne nte ménmé wyéέ ndere oγboό ne gemε jyέέ.” ²⁸ Jisωs aké ne ji, “Olu cho Pyεmbό ne óbό genwá.”

²⁹ Mende yimbό, manleré nnό nkwé wuu alu cho, agií ji aké, “Mpye nnό ne nkaá nte menmé wa?” ³⁰ Jisωs agaré lé ji nekanémejόό aké, “Né bií fό mende fό atané Jerosale ashulege ajye né Jeriko, aké akwonege meti ánjό apye ji, átule ji, áfόό unό bií uko, ályá ji ala mángbómangbό, ábό áfé. ³¹ Εκέ έpyεmbό, *mémpye upε Eσωω ashulege ajye né meti ewémbό aké age ne mende yimbό apyamé akoó. ³² Wyémbό ntό ne muú Levi áchwόό, alu mempoό άmpyé upε Eσωω, akwónégé έféέ, agé mende yimbό ji ntό akoó έgbé ewé chá. ³³ Εκέ έwyage mende *Samariya fό ayi εbwό álá túgé ne βοό Jus akwóne έféέ aké age ne mende yimbό

meshwε akwó ji metwó. ³⁴ Ajyε báne ji, ashwóné upa bímbw ne mmwó *, ata maweeé wyé awé úbí ne ubaá mándée. Abwεé ji anéré mfaá *géjuná jíí, afé ne ji né gepú εyígé ankéé ábélege áchyége manka, éféé ne apelé ji. ³⁵ Bií ujoyagé aferé nka achyé mbwó gepú aké ne ji, ‘Pélé me mende yiná. Mbwó gé wchwó gé nka épwó gé εyí, nkerégé meso nshuge nyé wó éjí.’”

³⁶ Jisws agárégé ji mbw, agíí ji aké, “Né εbwó bímbw áléé ayi ndé álére nnó ji alu nte menmé mende yi ánjó átulé mbw ji? Garé me.” ³⁷ *Ménleré mabe εswwó ashuú ji meko ake, “Élé ayi agené mbw ji meshwε.” Jisws agaré ji aké chwó, “Pyε wyémbw.”

Jisws ajyε gé Mata ne Meri

³⁸ Εwyagé Jisws ne baá utwó bií átane ájyε kwóne né melw fó. Mendée fw ajwólege éféé ayi akamege Mata. Anε Jisws mmyε nnó achwó né gepú jíí. ³⁹ Mata abw awya meso wuú yi alú mendée ayi akámege Meri. Ndere Jisws abw akpené mmu, Meri ajwóle ji né nenkúné mmyε, afwórege unó bí Jisws alérege, ⁴⁰ yémbw Mata né égbé εwuú amyε le mankele genó εyígé Jisws anyeé. Eke εwyage Mata ajyε jów ne Jisws aké, “Atá wó géneé ndere Meri alyá me nnó mpyε utwó me mbií? Gáré ji áchwó apwó me.” ⁴¹ Ata Jisws akuú ji aké, “Ww Mata wwane mmyε jyε mampyε gejamégé unó ne wma wchyεge gemε jyε εfwyale; ⁴² Yémbw genó gelu géma élé Meri ne ajyá genó εyígémbw. Amage sé sé gejí eta wuú.”

---

* **10:34** Ελί wáwálé nnó: Bwó Isrēli áselé mmwó bwó ne maweeé nkane uka.

11

Jisᵛs aleré ndere muú abᵛᵛ manemmye mbaá
Esᵛwᵛ

(Mat 6:5-13; 7:7-11)

¹ Né gébé gefᵛ Jisᵛs abᵛ anemmye né mbaá fᵛ. Aké anerege maá utᵛᵛ wuú ama achwᵛ jᵛᵛ ne ji áke, “Ata leré ese ndere debᵛᵛ manemmye mbaá Esᵛwᵛ wyé ndere Jᵛn abᵛ aleré baá utᵛᵛ bií.” ² Eféé Jisᵛs aleré baá utᵛᵛ bií ako aké, “Yendégébé deké denemmye jᵛᵛge nnó:

Nte sé, pyé mabᵛ mmyé mábé ne énogé
 Pye gefwa jyé géchwᵛ.

³ Chyegé esé menyéé yi dékélege bií ne bií.

⁴ Jinte gabo yi ese depye eta wyé,
 ndere esé ntó déjigente gabo yi bᵛᵛ ápyéé eta esé.
 Okamégé esé dékpé né mmuameno.”

⁵ Ne Jisᵛs améé aké dése nnó, “Mbᵛgé ᵛlu ne mejeé ne ᵛjyegé gáre ji ne metᵛᵛ utuú ᵛké, ‘Mejeé pᵛᵛ me ntó bred éléé. ⁶ Menkéé wa achwᵛ, mpᵛ ne genó eyigé nchyege ji, mejeé wyé ajᵛᵛge nyé nnó?’

⁷ Ndᵛfᵛ ebéé nnó ji ashuge ji meko né mmu gepu aké, ‘Ochyege me efwyale. Ngbé mé gepú ya mbélé ne baá ba, nkwilégé sé ka mankelé genó nchyé wᵛ.’

⁸ Jisᵛs aké, mende yiná ashyá mánkwilé ka achyé ji menyéé, yé lé alú mejeé wuú yémbᵛ ngarege wᵛ nnó ye épyé nnó, gétúgé adóᵛ menómbí dᵛᵛ dᵛᵛ, mejeé wuú akwilege nyé ka manchyé ji yendé genó eyígé akélege ájyé.

Jisᵛs alerege nnó ᵛké ᵛkelege genó, gií Esᵛwᵛ né
mmyemenene

(Mat 7:7)

9 “Mbɔ ne ngarege enyú nnó, ‘Gige wyε Εσωω gige, achyεge nyé enyú unó bi dekelege, kelege wyε kelege ápyε nyé enyú degε ubi. Dóoge wyε menombi doó, anénege nyε enyú εwú.’ 10 Kaáge nnó muú yi agigé genó, asele nyε, ne ayi akelé gé, agεne nyε, ne muú yi anogé menómbí, ánénege nyé ji éwú. 11 Ndé muú nyú ayi abεgé ntε, ne maá wuú agigé ji meshuú, áchyége le ji mmyɔ? 12 Wá mbɔgé akɔgé nekwanchíí, achyεge lé ji ngat? 13 Mbɔgé enyú ákwaá abi délú bɔ́ nchyε, dechyεge unó ulúúl mbaá baá nyú, ndé gepyε ne Ntε nyú yi alú né mfaánebuú alá chyé gé Mendoó Ukpea mbaá bɔ́ abi ágíge ji?”

*Jisɔs apɔ ula uma ne Belsebɔb mfwa aló nchyε
(Mat 12:22-30; Mak 3:20-27)*

14 Né gébé gefɔ́ Jisɔs aféré meló nchyε ayi apyé mende fɔ́ álaá mbú. Meló yimbɔ aké atanege ji mmyε mende yimbɔ alɔ manjɔ́ mejɔ́. Gejamégé bɔ́ bí awuú ndεre mende yimbɔ ajóge mejɔ́ matyε mawá εbwɔ́ meno. 15 Yémbɔ abifɔ́ aké, “Abuú aló nchyε né menyamyε bɔ́, elé Belsebɔb mfwa aló nchyε ne achyége ji uto nkawu ne ábuú aló nchyε.” 16 Abifɔ́ akεle meti mamua Jisɔs. Agíí ji aké, “Pyε ufélekpa εse dégé, manlεre nnó Εσωω ne atóme wɔ́.” 17 Jisɔs ákaá genó eyigé εbwɔ́ áférége, ajɔ́ ne εbwɔ́ aké, “Yéndé melɔ́ εwé bɔ́ alá pɔ́ meko ama, éténégé. Mbɔgé ula gepú ukaré gé, uké umyε ne atε utyage. 18 Mbɔntó ne élú ne danchɔmelo, mbɔgé bɔ́ bíí ákarégé aké ámyé ne atε gefwa jíí géténégé. Njɔ́ mbɔ, gétúgé enyú deke uto ba utanege mbaá danchɔmeló, ne nkáge mfére aló nchyε. 19 Deké mféregε aló nchyε né uto bí danchɔmeló. Ndεre

enyú deké mbɔ, bɔɔ nyú áferege né uto bí wá? Ébyennó ebwɔ ambɔɔ álérege enyú nnó delu gyé.
²⁰ Yémbɔ, mbɔgé élé utó bí Èsɔwɔ ne mbuú áló nchye, kaáge nnó Gefwage Èsɔwɔ gélo mé fá ne enyú.

²¹ “Enyú dekaá nnó, mbɔgé meto muú akpomégé mmye ne unó bee mámbá gepú jíí, unó bíí uko ubéé cháńéné. ²² Yémbɔ mbɔgé muú yi atóo apwɔɔ ji, achwɔgé kpá ji ne umye, afɔge nyé unó umye bíí ebí ji abó anéré metɔɔ wuú wyé, akaré ne ajeé bíí.

²³ “Muú yi ashyagé manténé né depɔ ta, ébyennó atya lé déti. Mbɔgé muú ashyagé mampɔɔ me nnó apyé bɔɔ ákaá Èsɔwɔ, ébyennó achɔ mbɔ élé utɔɔ ba.

Meló nchye ayi akeré meso
(Mat 12:43-45)

²⁴ “Gepɔgé meló nchye gélu nnó, gébégé atanégé muú né mmye akéne akélege melu mangbeé mmye né mmu mewaá. ‘Mbɔgé alá ge melu wɔ, ajɔge aké nkerege meso né mbaá yi ntané.’ ²⁵ Mbɔgé akerege meso ne agegé nnó gepú yimbɔ gela gewa, ákwyé áshwa mé géjí, ²⁶ akerege, afé ase áló nchye abifɔ akénéama abi abɔɔ apwɔɔ ji, ákpé ájwólé mmu. Ne gefɔɔ eyíge muú yimbɔ ábéé gebɔɔ gépwɔ eyíge mbembɛ.”

Metɔɔ megɔmegɔ ewé wáwále

²⁷ Jisɔs ajɔgé depɔ etí, mendée fɔ né mmu gelu-age bɔɔ bimbɔ ado elúlú aké, “Metɔɔ megɔmegɔ elú ne mendée yi ábyéné wɔ ne awéé wɔ ne mámbé jíí.” ²⁸ Jisɔs akeré meko ake, “Géjamégé metɔɔ megɔmegɔ gélu lé ne bɔɔ bí awúu mekomejɔɔ Èsɔwɔ, ne apyé nđeré aké.”

Bɔɔ ákéllege ufélékpá
(Mat 12:38-42; Mak 8:11, 12)

²⁹ Ndere Jisɔs ajɔge depɔ tí gejamégé bɔɔ áchwɔ chóme áwúu. Ne Jisɔs ajɔɔ ne ebwɔ aké, “Enyú njye eniné na debɔ. Dekellege me nléré enyú ufélékpa, yémbɔ yé uma nlérégé fɔ́, wye lé ufélékpa ebi *Jona.
³⁰ Wyé ndere Esɔwɔ abɔ apyé ufélékpa né mmye Jona manleré utó bií mbaá bɔɔ Ninενε, mbɔntó ne álérege nye né mmye Maá Nte Mekwaá, ne njye eniné na négéne nye. ³¹ Bií unɔɔ mpa Esɔwɔ, mfwa mendée né melɔ Sheba ákwilege nye ashule bɔɔ njye enina ndo nnó ápye gabo. Néndé, atané nya kpaá tete ewu áchwɔ wú unó bi mfwa *Solomun álére nya bɔɔ ne déngá. Kaáge ye nnó muú alu mbɔ né metɔɔ metɔɔ enyú ayi álérege mekomejɔɔ ne déngá apwɔɔ mfwa Solomun yémbɔ défyéé fɔ́ matu manwúge wɔ́. ³² Bií mpa, bɔɔ Ninενε ntó áshulege nyé ndo mbaá nje eníné fi gétúgé ebwɔ abɔ awúu mekomejɔɔ Esɔwɔ ayi Jona abɔ agare ne ákwɔré matɔɔ bwɔ́. Muú yichá alu fá nána ayi mekomejɔɔ wuú apwɔɔ ayi Jona, ne enyú dewuú fɔ́ ji.

Jisɔs alerege bɔɔ geɲgbógé menyammye
(Mat 5:15; 6:22, 23)

³³ “Muú álwégé fɔ́ étuléká ábele bíbí. Yé gesá akpáné fɔ́ akwéré ewú. Anma ewú mfaá nnó bɔɔ ákpege mmu gepú ágéné mbaá. ³⁴ Amé mekwaá álu eke etulékáɲ né menyammye wuú meko. Mbɔgé amε jyé álú chánéné, kaá nnó menyammye wyé meko abεé ne geɲgbɔ́, ne mbɔgé amε jíí apɔ́ chánchá agene gemua mbaá meko. ³⁵ Muú abɔ mancheré chánchá agé nnó geɲgbɔ́ eyigé ji aferé nnó agene gépɔ́ fɔ́ lé gemua. ³⁶ Mbɔgé muú

akwólégé genḡbó wáwálé, ayi depḡ tíí délá pḡ né gemua, genḡwá jíí geko gebéé nyé pópó ndere mewé egénege né gemua.”

*Jisḡs ashule ndo mbaá anleré mabe Esḡwḡ ne ekwḡ
bḡḡ Farasi
(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40)*

³⁷ Ndere Jisḡs alú ajḡge mbḡ, muú Farasi fḡ akú ji nnó ajyé anyé menyéé ne ji né gepú jíí. Ajye kpé ajwólé, ebwḡ álḡ manyé menyéé. ³⁸ Muú Farasi yimbḡ agégé nnó Jisḡs alḡ manyé menyéé ayi álá shwḡné amu wḡ ala meno mekpḡ fuú. ³⁹ Jisḡs aké ne ji, “Enyú bḡḡ Farasi dewya matḡḡ nchye ne usée. Néndé gepḡge nyú gélu eké muú ayi ashwḡnege meso amḡ ne uchweri menyé, yémbḡ né mmu, abelege unó bi ji abḡḡ né mati mabomabo. ⁴⁰ Ama jḡḡ aké: Enyú delu ukenkené bḡḡ. Enyú dekaá fḡ nnó Esḡwḡ yi akwyé meso genḡ ji ne akwyé ntó mmu wḡ? ⁴¹ Genḡ eyigé enyú débḡḡ mampye gélu nnó, bḡge genḡ eyigé gelu mmu bḡ akpánḡkra menyéé nyú déchyé mbaá bḡḡ gekpḡ. Eféé matḡḡ nyú ntó ábé nyé pópó né depḡ deko.

⁴² “Utonḡkwa úlú ne enyú bḡḡ Farasi. Enyú dekarege menyéé yi dékpáne né makḡḡ nyú dékaré malú afya, déchyé Esḡwḡ melú ema. Yémbḡ depyé unó ebí úlú cho mbaá bḡḡ ne dejinte mangbógé ne Esḡwḡ. Pyege ukpékpé unó bina. Yémbḡ délyage fḡ manchye echye ewé enyú debḡ dechyenge me.

⁴³ “Utonḡkwa úlú ne enyú bḡḡ Farasi degboḡ mánjwólé malú ujwólé ayi énogé né mmu macha mmyemenene ne dekelege nnó bḡḡ átámégé enyú ne énogé ne matoḡ gese.

44 “Utónkwa úlú ne enyú, délu eké manome ayi álu bibi. Bóó ákéne mfaá ákaá f́ nnó ákpáne mbó lé getoó wá.”

45 Jisós anérégé manj́ó depó etí, Ménleré mabé Esówa ama aké, “Ménleré ój́óge mbó depó etíré na, óshye mbántó esé.” 46 Jisós ashuú ji meko ake, “Utónkwa úlú ntó ne enyú Anleré mabé Esówa, enyú denerege bóó matuú ayi ánóó nnó ákpa, mánwó ebwó yé dachyé déwólé.

47 “Utónkwa úlú ne enyú; enyú dékwyege manómé bóó ekpávé Esówa abi ante nyú abó áwané, yémbó deshya meko mej́ó ebwó.

48 Mámpye mbó enyú degame mbó lé ante nyú né unó bi ebwó ábó ápyé. Awá bóó ekpávé Esówa, nána dékwyege manome bwó. 49 Esówa mfwa déngá né gétú eyigé mbó aké, ‘Ntóme nyé ebwó bóó ekpávé ne ángbá bá. Ebwó áchyége nye gentóge bóó ba bimbo éfwyale ne áwáne nyé abifó.’ 50 Elé nje eníné na ne Esówa agíge nyé ebwó gewu eyigé bóó ekpávé bíí, abi bóó álóó manwáné te mme yina abó úla, kpaá te nána. 51 Aló nyé mángii manóó mewené Ebel ákwóné ami Sakariya ayí ebwó áwáne ji né mmu écha upé Esówa, metóómetóó geluó eyigé ápye upé ne melu ewé bóó álá kpéné tametame. Ngarege enyú wáwálé nnó Esówa aló nyé mángigé nje eniné na gewugé bóó abi áwané.

52 “Utónkwa úlú ne enyú Anleré mabé Esówa. Debí egbógóló menómbi ewé muú akoógé ne akaá Esówa. Enyú ambóó dékélégé f́o mankoó wyé dekaá uchánchá bii, wyembó ntó ne dégbéé bóó abi akélégé mankoó wyé.”

53 Jisós anérégé uno ebi manj́ó, eké ewyage

atané dafye, Anleré mabé Esɔwɔ ne bɔɔ Farasi áshulé ji mmye, ágií ji bɔ nkwé ne gejamégé depɔ nnó áwú ewé étánege nye ji meno. ⁵⁴ Agige ji mbɔ nnó akwegé nekwené menó ne εbwó amhá ji mechɔ mmye.

12

*Muú akaágé bwóle fɔ Esɔwɔ
(Mat 10:26, 27)*

¹ Ndere Jisɔs alú jɔɔge depɔ eti, gejamégé bɔɔ áchwɔ nó ji mme, ájá eké ushye te áhérége ate. Jisɔs abwólé kpé ushu ne baá utɔɔ bíí aké, “Sege gébé ne gepɔ eyigé bɔɔ Farasi * áwyá, alú lé bɔɔ dembwólé. ² Kaáge nnó genó gefɔ gépɔ eyigé ákwérége gejí, bɔɔ alá géne nye ne eyigé ábigé ntó géjí bɔɔ alá kágé nye gépɔ. ³ Ebyennó, depɔ deko etiré enyú dejɔɔge lé né metɔɔ utuú, áwúu nyé déti bíí gbɔɔ. Ne depɔ etiré enyú degbe gepú dejɔɔge geju, bɔɔ ako áwúu nyé déti.

*Muú ayi débɔɔ mamfɔ lé Esɔwɔ épɔfɔ mekwad
(Mat 10:28-31)*

⁴ “Ajeé ba, ngarege enyú nnó défɔgé fɔ bɔɔ. Akáge wá lé muú wáne ne ákáge pyé esé genó eyigéchá. ⁵ Ngarege nyé enyú muú yi débɔɔ mamfɔ. Fóge lé Esɔwɔ ayi awagé muú, alú wyá uto mamfúmé muú yimbɔ né mewε ewé élá nómége. Ngarege enyú wáwálé nnó ji ne alú muú ayi débɔɔ mamfɔ.

⁶ “Pɔ enyú dekaá nnó akpóo baá denywóné átá ne ŋka eyi élá fuú yé genó wó. Yémbɔ Esɔwɔ abya ye maá enwyóné ama wó. ⁷ Ne enyú, Esɔwɔ akaá mpa

* **12:1** Elú wáwálé nnó: Gepɔ eyigé bɔɔ Farasi ne bɔɔ Sadusi getené mbaá *Yis.

dénkaáré mejwe eti délu yéndémuú nyú mekpó. Dechyege gemé genyú efwyale néndé denéá gemé né mbe ushuú Eṣṣwṣ dépwṣ ekwṣ denwyṣné.

*Muú ayi áfyéé metṣṣ ne Kras ne ayi ashya ji
(Mat 10:32-39; 12:32; 10:19-20)*

⁸ “Ngarege enyú nnó yéndémuú ayi ágárege gbónónó né mbe ushu bṣṣ nnó alu muú wa, Maá Nte Mekwaá ntó akamege nyé né mbe ushu makiénné Eṣṣwṣ nnó muú yimbṣ alu awuú. ⁹ Yémbṣ, yéndémuú ayi áshyágé né mbe ushu bṣṣ nnó akágé me, nshyaá nyé ntó ji né mbe ushu makiénné Eṣṣwṣ.

¹⁰ “Génó géma eyigé débṣṣ mankaá gélu nnó, Eṣṣwṣ akage jíinte gabo muú ayi ájṣṣge mejṣṣ mebomebo ne Maá Nte Mekwaá, yémbṣ muú ayi ájṣṣge mejṣṣ mebomebo ne Mendoó Ukpea, Eṣṣwṣ ájígé fṣ nte gabo wuú.

¹¹ “Kaáge nnó gébé gékwṣnege nyé eyígé ápyéne enyú muú ama ama mánjye téne unṣṣ mpa né macha mmyemenene, ámage sé enyú nnó déténe mbe ushu afwa melṣ ne bṣ gṣmena. Gébé eyígémbṣ gekwṣnégé, désomé gé fṣ nnó depye nyé nnó ne dépoó gemé genyú, ye nnó dejṣṣge nyé nnó. ¹² Né gébé eyigémbṣ, Mendoó Ukpea égarége nyé enyú genó eyígé débṣṣ manjṣṣ.”

Nekanémejṣṣ gekenkéné gé mfwa

¹³ Ndere Jisṣṣ abó achyége baá utṣṣ bíí majyéé na, muú fṣ né mmu ekwṣ bṣṣ ajṣṣ ake, “Ménleré, gáre menmṣ wa akaré geteégé nte sé achyé éya.” ¹⁴ Jisṣṣ akuú ji aké, “Mejeé, waá ake me mpáné bṣ mpa nyú ne nkáre geteé genyú?” ¹⁵ Abwṣlé, ajṣṣ ne bṣṣ ako aké, “Sége gébé, ekagé dénére matṣṣ né unṣṣ

mme dɔ́, néndé, geṅwágé muú gepó fɔ́ lé né unó bi ji awya. Yé ábé lé ne gefwa nnó?”

¹⁶ Jisɔs ajóge mbɔ, ató ebwɔ́ nekanemejó ake, “Mfwa fɔ́ abó alu ayi awyá mekɔ́ wuú ewé élmé menyéé dɔ́. ¹⁷ Agíí gemε jii ake, ‘Mpyε nyé nnó? Mpó sé ne melú ewé mbélegé menyéé wa. ¹⁸ Ewyage ake, ‘Genó eyígé mpyε nyé gélú nnó.’ Mmu nyε utó ba, nténé ebi uṅea; mbélege nyé menyéé ne mbwé menyéé wa meko eféé. ¹⁹ Mpyεgé mbɔ, njóge nyé ne gemε yá nnó nana njyé gbée mmyε. Nwya gejamé menyéé ayi nnyéé né gejamégé aṅme. Njye nyégé, nnyúgé mmɔ́ ne nnyégé geṅwá.’ ²⁰ Ndere áférégé mbɔ, Eṣɔwɔ́ akuú mende yimbɔ ake, ‘Wɔ geṅkenegé muú áséle geṅwá jyé ne utuú bína ne unó byé ebí ɔbelé, ulá nyé ebi wa?’ ” ²¹ Jisɔs aké ne ebwɔ́, “Wyé na ne epyé nyé ne muú yi akélegé unó uko nnó ubé ebií ayi álá akélegé unó ebí mampyε depɔ́ré Eṣɔwɔ́.”

Jisɔs alerege nkane debɔ́ mambé ne Eṣɔwɔ́ ne unó mme

(Mat 6:24-34)

²² Jisɔs anérégé aké ne baá utɔ́ bíí, “Ndere elúmbó, ngarege enyú nnó dechyégé fɔ́ gemε enyú efwyalé mankelé genó eyigé dényé ne mandeé ayi défyéé nyε. ²³ Kaáge nnó geṅwá enyú geṅeá gepwɔ́ menyéé ayi dényéé ne menyammyε enyú aṅeá apwɔ́ mandeé ayi défyéé. ²⁴ Pége denywɔ́né, detí depené menyéé, déferege ne débélegé mbwé. Dépó yε ne malu ayi débelege menyéé, élé Eṣɔwɔ́ ne achyége detí menyéé. Ne enyú denéá dɔ́ né ame Eṣɔwɔ́ depwɔ́ denywɔ́né. ²⁵ Déchyεgé gemε nyú efwya, ndé muú nyú ayi mesóme wuú ekáge

gbée yéé bií uma né aḡme ayi Ɛsɔwɔ achyé jí nnó débélé fá mme? ²⁶ Ɛpyé nnó ne ji amyε mambé ne unó uko ebi úchyége ji geḡwá, ayi álá kaágé pyé ye ekéké genó ɛwéna? ²⁷ Pége dégé unó mewaá ebi úkome ukoó ulúúlú ndere úwéné, úpyé fɔ utó, ukwyége ye mandeé. Yémbɔ ngarege enyú wáwálé nnó ye Mfwa *Solomun ayi abó awyá unó uko, apó ye ne nkú ayi alómé akwóné ukoó ebi unó bina. ²⁸ Mbɔgé Ɛsɔwɔ achyεge bya mewaá bina ukoó ulúúlú. Bya ebí fina úlú ube geyá úgbó atuú áfyé mewε, deféré nnó ákágé chyéé fɔ enyú mandeé apwɔ ndere ji apele bya mewaá? Metóó ewé enyú defyéé ne Ɛsɔwɔ ɛnené kpaá ɛpɔwɔ amu. ²⁹ Ɛbege mbɔ, dechyége fɔ gemε enyú ɛfwyale mankélégé genó ɛyigé dényéé ne ɛyigé dényúu nyé. ³⁰ Ɛlé bɔó bi álá kaágé Ɛsɔwɔ ne áchyége gemε bwó ɛfwyale yendegébé mankélégé unó bina. Kaágé nnó Nte nyú Ɛsɔwɔ akaá me nnó debɔ mambe ne ubi uko. ³¹ Ne myége mangε meti ɛwé Ɛsɔwɔ abéé mfwa nyú, dépyége mbɔ, achyεge nyε enyú unó bina uko.

*Ɛkágé muú abya Ɛsɔwɔ gétúgé unó mme
(Mat 6:19-21)*

³² “Baá ba, défɔgé, ye lé délá déja wó, Ata Ɛsɔwɔ ajya mé enyú nnó dényéé geḡwá né mmu gefwa jíí. ³³ Kpóge unó bi déwya uko, déchyε ḡka yimbɔ mbaá ubyá bɔó. Kelege úba ebi ulá chógé, ɛwéna ɛleré nnó debéle gefwa genyú né mfaánebuú mbaá yi genó géla kaáge ta. Yé menjó álá kaágé jó, ye ukye úla kaágé nyé. ³⁴ Kaáge nnó mbaá ayi muú ábélege gefwa jíí, ɛféé ntó ne metóó wuú ebéé.

Bɔó Kras ábó mangilé ji

³⁵ “Kpómege mmyε lwεge mawε álúli, ³⁶ dégile nđeré bɔ́ ágile nte bwó nnó akéré meso né epáá neba εwé ji ajoyé. Akérégé meso adogé menómbí ákágé néne ji éwu ténéténé. ³⁷ Éfwó élú né baá defwé abi nte bwó akérégé meso, ábánege εbwó peé! Ngarege enyú wáwálé nnó, akpomege nyé mmyε, agaré εbwó nno ájwólé ka ji akpá menyεé achyé εbwó ányé. ³⁸ Éfwó élú né baá defwé abi mbɔ́gé mbɔ́ gepú achwɔ́gé, ye ne metɔ́ utuú ye gejoyéyégé bí, ábánege εbwó peé.

³⁹ “Kaáge nnó mbɔ́gé mbɔ́ gepú akaáge gébé eyigé menjó achwɔ́ gyá nyé geji akpé mmu, mbó ajwólé abame géjí nnó menjó akáge achwó agyá akpé mmu. ⁴⁰ Enyú ntó kpómege mmyε, gétúgé Maá Nte Mekwaá akerege nyé meso né gébé eyigé délá dékágé.”

*Baá defwé abɔ́ mampyε matɔ́ bwó chánchá
(Mat 24:45-51)*

⁴¹ Pita akuú Jisɔ́s aké: Atá, “Ɔtó mbɔ́ nekanémejɔ́ éni né eta εsé waá mbaá bɔ́ ako?”

⁴² Ata ama ló mangaré εbwó ake, “Bege nđere maá utɔ́ ayi awyaá denɡa, apyε utɔ́ bií chánchá. Nte wuú alyaáge ji ne baá defwé abifɔ́ nnó apélé εbwó, achyεge εbwó menyé chánchá né gébé gelógéló. Maá utɔ́ yiná alu ndé gefɔ́gé muú?

⁴³ Galógáló abéé nyε ne maá defwé yimbɔ́, gébége nte wuú akérégé meso agéne nyε nnó ji apyε utɔ́ bií chánchá. ⁴⁴ Ngarege enyú wáwálé nnó nte wuú abelege nyε ji nđere muú kpaá né unó bi ji awyaá uko nnó apélé. ⁴⁵ Ne mbɔ́gé maá utɔ́ yimbɔ́ abεgé ayi áwyaá gepɔ́ gebogebo, ajóge nyε ne gemε jíí aké, ‘Nte wa abelege nyε dɔ́ ne achwó,’ ne alɔ́

nyé mantúlégé baá defwé abifó, andée ne ande ne manyéégé menyéé ne manyúgé mmóó te mapyéne ji. ⁴⁶ Mbógé apyéégé mbó, nte maá utóó yimbó achwó kwó nyé ji nenmé né gébé eyígé ji alá kaá nnó achwó wó. Abanéégé ji mbó, achyége nyé ji gekpékpé efwyale ewé ebóó epwóó amu nnó ájyé ábáne bóó ubée

⁴⁷ “Maá defwé ayi akaágé genó eyígé nte wuú akélege nnó ji apyé ne alá pyé géjí wó, nte wuú agarege nnó ábwólé ji ula ádó chánéné. ⁴⁸ Mbógé maá utóó alu ayi apyéégé gyé né mechó ewé akpáne matúlé, yémbó elé alá kaá genó eyígé nte wuú akélege wó, ajíí matúlé ájámé. Enyú debó mankaá nnó muú yi áchyéégé ji gekpékpéégé genó, ji ne amé mako apéle. Muú yi áchyége ji genó eyígé mbó, ji ne áchérege ji chánéné.”

*Mekomejọ́ Jisọ́s achwó ne mawámé ẹ̀pọ́fọ́ nesọ́
(Mat 10:34-36)*

⁴⁹ Jisọ́s ama jọ́ó nnó, “Nchwó né mme yiná manlwéé mewé, ne mbógé ébó élọ́ mé manlúlé, mbó metóó ẹ̀gọ́ me. ⁵⁰ Afyé nyé me né efwyale wyé ndere áfyé muú mmú nnyi nnó awó manaá Ẹ̀sọ́wọ́. Wyé kpaá depọ́ etí dékogé ne metóó wa ẹ̀kwené.

⁵¹ “Enyú deféré nnó nchwó fá mme mámpyẹ nnó bóó ábé nesọ́ ne atẹ? Kaáge nnó nchwó lé mampyẹ bóó áfá mbwa ne atẹ. ⁵² Lọ́ nána ọ́jyéégé mbẹ, bóó ábéégé makpó áta né ulá gepú, ákárege nyé, álé ábéé nyé né ẹ̀gbé wá, ápea áshyá nyé me. Mbógé ápea álú ẹ̀gbé wá, áléé áshyá nyé me. ⁵³ Nte ashya nyé manwú mechó ne maá wuú ayi mende, maá ayi mende ntó ashya nyé manwú mechó ne nte wuú. Mmá ashya nyé ewé maá wuú ayi mendée, maá

ntó ashya nyé ewé mmá. Nmogétá ashya nyé ewé mendée maá wuu, mendée maá wuú ntó ashya nyé ewé nmogétá wuú.”

*Muú abó mancheré akaá ndere ji atené ne Esɔwɔ
(Mat 16:2, 3)*

⁵⁴ Jisɔs ama jɔ́ɔ ne ekwó bɔ́ɔ aké, “Enyú degεgέ gekó yendégébé géké génywérege dejɔgέ deké, ‘Manaá achwɔ kwé. Ne akwene ntó.’ ⁵⁵ Yéndégébé degεgέ nnó, ‘Gefwene ne bá géle chwɔ’ dekaá nnó genɔme gechwɔ jyá. Ne mbɔntó ne ébéε. ⁵⁶ Enyú bɔ́ɔ dembwólé, ndere dépéle mfaá ne mme délóo ndere bií ubé nyé. Epye nnó ne enyú delá géné unó bí Esɔwɔ apyé mbɔ né gébé eyí?”

*Kwye depɔ ne muú mawámé wyé
(Mat 5:25, 26)*

⁵⁷ “Enyú ambɔ́ɔ dekágé fére fɔ́, dékáa genó eyí gélú cho eyígé débɔ́ɔ mampye? ⁵⁸ Mbɔgέ muú nyú abɔgέ efwyale ne muú mawámé wuú, ne muú yimbɔ ajyεge kpó ji né eso, abɔ mankwó ji mata nnó ajá mechó ewémbɔ meso ndere ebwó alú jyéε jyéε. Ebεgέ alá pyémbɔ wó mbɔ́ɔ ujwɔ́ɔ ajye nyé ne ji mbaá mémpané mpa. Ne mempané mpa afye ji né amú bɔ́ɔ bɔ́ nku, ne bɔ́ɔ nkú áfyεé nye ji denɔ. ⁵⁹ Ngarege enyú nnó, átánégé nyé denɔ etirémbɔ kpaá te ákwóle ujwɔ́ɔ bimbɔ uko.”

13

Kwóré metáɔ wyé ne ɔpɔ mbɔgέ mbɔ fɔ́ wá ɔgbó

¹ Né gébé eyigémbɔ, bɔ́ɔ áchwɔ gáre Jisɔs mechó fɔ́ ewé ebɔ́ epyéé ne bɔ́ɔ Galilíí fɔ́. Ndere ebwɔ ápyé upε, Palet Góména né Rom, ató bɔ́ɔ nnó áwá ebwó. Ajyεge áwá bɔ́ɔ bimbɔ ne manoó bwó macho ne

amí menya εγί άpyέ upε. ² Jisəs awúgέ mbə agií aké, “Déferé nnó bə́ abí ágbó mbə, élé άpyεέ ubeé άpwə́ bə́ Gálilí abifə́? ³ Εpófó mbə. Ngarege enyú nnó: Mbəgέ délá *kwə́ré matə́ nyú wó, deniíge nyé gemε nyu geko nka ama. ⁴ Tége genó εγί gépyé né meló Siləm. Εnyəη εκwé έwά bə́ nekwuneáleε. Déferé nnó bə́ bí ágbó mbə, élé εbwə́ άpyεέ ubeé də́ άpwə́ bə́ Jerosale abifə́? ⁵ Εpófó mbə. Ngarege enyú nnó, Mbəgέ delá kwə́ré matə́ nyú wó, deniíge nyé gemε nyu geko nka ama.”

Nekanémejə́ genə́ εγί géla wómé

⁶ Ne Jisəs agaré εbwə́ nekanémejə́ eni ake, “Mende fə́ abó apε genə́ * gefó né mekwə́ wuú, gébé gékwónégé ajye pε nnó genə́ eyigémə́ gewə́ ne ji akyé umpomé ne ye géma agé wó. ⁷ Né gébé eyigéfə́, ajə́ ne muú utə́ wuú aké, ‘Aηmé álε mbə alεé ayi nchwə́ mankyé umpomé fá né genə́ eyi ne ye gefó ngéné. Ke géjí gékwé, géfə́ mbaá detú.’ ⁸ Muú utə́ aké, ‘Atá, nne wə́ mmyε, ma lyaá géjí gébé né ηme néma. Nchome nyé ula bií ngyá, ngbele ujwaá wyé. ⁹ Mbəgέ ηme néchá gewə́gé eló, gélagé wə́ wó ə́kágé ké geji ə́ηmé mme.’ ”

Jisəs apye mbwéré mendée alə́ mankene né bií uwyaá

¹⁰ Bií uwyaá bə́ Jus fə́ úkwónégé Jisəs abó alerege bə́ né mmu εcha mmyεmenεne. ¹¹ Mendée fə́ abó alu έféé, ayi meló nchye ájyalé ji gempyó, ála ke pyópyó. Ameé né aηme nekwúuneáleé ne akágé nyaá mmyε aké cho. ¹² Jisəs age mendée yimbə́, akuú ji ne aké ne ji, “Mmá lə́ nána ə́jyégé mbε

* **13:6** Elú wáwálé nnó: Genə́ eyige mende yimbə́ apéne akuú geji *fig.

nemée néé nébyé.” ¹³ Ajóge mbɔ anéré ji ebwɔ mmye, téné téné mendée yimbɔ atoo, anyaa mmye atené cho, alɔ mamfégé Esɔwɔ.

¹⁴ Muú kpaá né echa mmyemenene agégé nnó Jisɔs apye mendée yiná atoo bií uwyaá bwɔ, metɔ́ ɛ́sɔ́ ji. Alɔ manwégé bɔ́ aké, “Ndó élú ékéné eyí bɔ́ ápye utɔ́. Chwóge lé né ndɔ́ yimbɔ nnó ápye enyú detoo. Muú amagé chwó sé né bií uwyaá.”

¹⁵ Atá Jisɔs aké ne ji, “Enyú bɔ́ dembwólé! Yéndé bií uwyaá, yéndémuú nyú, akágé ná mpɔ́ wuú nnó ayyé ányú manaá? ¹⁶ Mechó ewé mendée yina élú nnó alu mpyáne Abraham, ne danchameló afye ji né efwyale né aɲme nekúuneálé. Epó galógáló nno áféré ji né efwyale bií uwyaá?” ¹⁷ Jisɔs ajógé mbɔ, bɔ́ mawámé bií mmyé égbó ebwɔ yémbɔ gejamégé bɔ́ álú ne nechóchó né ufélékpa ébi Jisɔs apyee.

Nekanémejɔ́ mbwé ayi ákuú ji Mɔ́sta
(Mat 13:31, 32; Mak 4:30-32)

¹⁸ Ne Jisɔs agíi gеме jíi aké, “Gefwage Esɔwɔ gélú mbɔ nnó? Mmеge ná geji ne ndé? ¹⁹ Gélú nkane mbeé mbwé ayi ákuú mɔ́sta, eníne muú abɔ́ apené né mekɔ́ wuú. Néchígé, néwé, nébwólé gekpékpégé genɔ́ ne denywɔné déténege anyua bwó wyé.”

Nekanémejɔ́ Yis
(Mat 13:33)

²⁰ Jisɔs ama gíi gеме jíi aké: “Mmage méе na gefwage Esɔwɔ ne ndé? ²¹ Gelú ntó nkane yis uka ébi upye bréd amualé ébi mendée abɔ́ achwaré ne gejamégé flawa abelé kpaá te flawa meko amuále.”

Menómbi mamkpe né geḡwá eyi gélá gebyéé élu mámalé

(Mat 7:13, 14, 21-23)

²² Jisṡs alú kéne ajye né Jerosale. Nḡere ajyé, akoge malómáló, alerege bṡṡ mekomejṡṡ Eṡṡwṡ.

²³ Muú fṡ agií ji aké, “Ata, bṡṡ bií ányeé nyé geḡwá eyi gélá gébyé ábeé nyé élé gachyé?”

Ne Jisṡs aké ne bṡṡ ako, ²⁴ “Enyú myége lé mamkpe né menómbi ewé élu mámalé nnó depó. Néndé ngarege enyú nnó gejamégé bṡṡ ámuáme nyé mamkpe, ne metí ébé nyé. ²⁵ Gébé gékwónege nyé, eyígé mbṡṡ gepú akwilege ka, agbé menómbi. Gébé gé agbé gé ewú, enyú bí délaá dafye denóme nyé menómbi dekuú nnó, ‘Ata, néné eṡé menombi.’ Ne ajṡge nyé ne enyú aké, ‘Nkágé fṡ mbaá yi enyú detané.’ ²⁶ Enyú delṡ nyé manené mmye deké, ‘Pó eṡé debó dejwolé mbaá ama ne wṡ, denyé menyeé, denyú mmṡṡ? Pó ṡṡ óchwó né melṡ sé ṡgarege bṡṡ mekomejṡṡ Eṡṡwṡ?” ²⁷ Yémbṡ ashúge nyé enyú meko nnó, ‘Ngarege enyú, nkágé fṡ mbaá yi détané. Kwílege me ushuú. Enyú dekene depye nchye!’ ²⁸ Ne degene nyé Abraham, Asek, ne Jakṡb chónchó ne bṡṡ ekpávé Eṡṡwṡ ako ndere ájwolé mbaá ayi Eṡṡwṡ ágbárege gefwa jíí, enyú delile nyé, ne denyeé máḡéné ne matṡṡ usṡṡ. ²⁹ Né gébé eyígémbṡ bṡṡ átánege nyé né umṡ malṡ mme mako, manye gefwa eyigé Eṡṡwṡ ágbárege. ³⁰ Kaáge nnó bṡṡ fṡ abi anóge mbṡ ebwṡ, álaá nyé bṡ apó mpa ne bṡṡ abi álu bṡ apṡ mpa álaá nyé afwa.”

³¹ Wyé né gébé eyígémbṡ, bṡṡ Farasi fṡ áchwṡ garé Jisṡs áké, “Kwélé fa chó geba eyigéchá néndé Mfwa *Herṡd akélege manwá wṡ.” ³² Jisṡs aké

ne ebwó, “Chóge dégáre muú defyá yimbó nnó, ji akaá nnó mferere aló nchye fina mmage mpye bóó mamée átoó ne wyémbó ne mmáge pyé geyá. Fí ndó élé ne nnérege utóó ba. ³³ Yémbó yélé mbó njóó, mbó manlyá fina njye Jerosale, nkene neke geyá ne ndó epéa. Elómé fó nnó áwá muú ekpávé Esòwò né mbaá yichá ékosé né Jerósále wó.”

Jisós asomége Jerosale

(Mat 23:37-39)

³⁴ Jisós aló mánsómégé ake, “E é Jerosale, E é Jerosale, dewane bóó ekpávé Esòwò ne detome abifó ne mataá, bóó dentóó abi Esòwò atómé eta nyú! Mmua mé ndó ndó ne ndó, manyweré enyú nkwere nkane mekwó akwérege baá bíí, yémbó enyú dékélégé fó. ³⁵ Gége yé nnó, meló nyú éla mé mábómé. Ne ngarege enyú nnó, eló fina eyjégé mbe, enyú démágé gésé me kpaá te bíí ebi enyú dejóge nye nnó, ‘Mejé ébé ne muú ayi achwóó né mabó Atá!’ ”

14

Jisós ama pye mende fó atóó né bíí uwyaá bóó Jus

¹ Né bíí uwyaá ebífó, Jisós ajye nyé menyéé né gepúgé mende fó. Mende yimbó abó alu muú kpaá bóó Farasi. Ndere Jisós alú éféé, bóó ápéle ji chwéchwé, nnó ágé genó eyíge ji apye nye bíí bimbó. ² Eféé mende fó ayi uká ne amu úmualé, abó atené mbe ushu Jisós, ³ Jisós agíí bóó Farasi ne Anleré mabé Esòwò abi álú ntó eféé aké, “Ebé esé egaré nnó muú akage pye muú nemée atóó né bíí uwyaá?” ⁴ Yémbó ebwó akeré ye ji meko wó. Ne Jisós agbaré mende yimbó apye ji atóó, agaré ji nnó

ajyé. ⁵ Eké éwyage Jis̄s agíi ebw̄o aké, “Mb̄ogé muú nyú f̄o ne maá wuú akwegé né gepyégé manaá bií uwyaá, ye élé mp̄o wuú ne akwené, muú yimb̄o anyógé wáwá akpé mmu aféré ji?” ⁶ Nkwé yiná apw̄o ebw̄o amu, apye ebw̄o ála b̄omb̄o.

Es̄w̄o akelage lé muú yi alá bwé́gé mmye ne ayi anéne mane

⁷ Jis̄s agé́gé nnó b̄oó abi ál̄o bw̄o epaá, áchw̄ogé ájyá lé malu ujw̄olé malómál, agaré ebw̄o nekanémej̄oó eni aké: ⁸ “Yéndegébé ákugé muu né epaá neba ajw̄olé lé né melu ewé b̄oó ako ájw̄olege. Akelégé f̄s melú énogé. Mb̄ogé ojw̄olé́gé wyé, ékáge bé nnó ákuú mb̄ontó muú yi apw̄oó w̄o. ⁹ Gébé́gé muú yimb̄o achw̄ogé, mb̄oó epaá agarege nyé w̄o nnó, ‘kwílé melu ujw̄olé ewe, muú kpaá ajw̄olé.’ Mb̄ogé épyégé mb̄o ojw̄olege nyé né melú ewé élá p̄o ne énogé, éféé mmyé égb̄oó nyé w̄o. ¹⁰ Yéndegébé ojyegé epaá, jw̄olé né melu ewé élá p̄o ne énogé. Gébé́gé muú yi al̄o w̄o epaá achw̄ogé gé w̄o éféé, ajoge nyé ne w̄o nnó, ‘Mejeé wa, kwílé fá chó jw̄olé né melú énogé.’ Gébé́gé épyegémb̄o ðbe nyé ne énogé né mbe ushu b̄oó. ¹¹ Wyémb̄o ne Es̄w̄o áwane nyé muú ayi ábw̄ege mmye gelu ne ábw̄ege nyé lé ayi alá lérégé mmye.”

¹² Jis̄s ama j̄oó ne mb̄oó epaá yi akuú ji aké, “Yéndegébé ðké opye epaá, ðkugé f̄o wyé lé ajeé byé, aḡmé byé ne b̄oó ula gepú byé. ðkugé f̄o wyé lé afwa melo gétúgé ebw̄o ákáge kuú nyé w̄o ntó né ewu bw̄o epaá. Apyegémb̄o áshúge w̄o galógál̄o ayi opyé eta bw̄o. ¹³ ðké opye epaá, kuú lé b̄oó gekpo, ubwéré, ukákóré b̄oó ne abi ame nónómé. ¹⁴ Mb̄ogé opyegé mb̄o, ðbe nyé ne met̄oó meḡomeḡo gétúgé b̄oó bim̄b̄o

ákágé shúu fə galógáló ayi ɔpyé eta bwó. Galógáló wyé atanegé nyé mbaá Ɛsɔwɔ né gébé eyígé bɔɔ abi álu cho ákwilege nyé né negbo.”

Nekanémejɔ́ epaá neba
(Mat 22:1-10)

¹⁵ Nɔ́ere Jisɔs ajɔge mbɔ, muú fə ama ayi abó anyeé menyéé ne ji akame ake, “Wáwálé galógáló alu ne muú yi anyeé nyé menyéé né mbaá ayi Ɛsɔwɔ ágbárege gefwa jíí.” ¹⁶ Jisɔs awúgé mbɔ, alɔ mangare ji abya aké, “Né gébé gefó mende fə abɔ apye gekpékpégé epaá, akuú gejamégé bɔɔ. ¹⁷ Gébé gékwónégé, ató maá defwé wuú nnó ajyé agaré bɔɔ bi ji akuú bwó epaá nnó, ‘Achwó epaá échwó lɔ.’ ¹⁸ Ajyé gé, agé muú ama ama ne yéndémuú alɔ mandoré úbómeno agare wyé ewú. Muú ayi mbe aké, ‘Wyé náná ne nnamé mekɔɔ wa nkɛlege manjye gé ewú. Chó gáré nte wyé nnó ekagé asó metɔɔ nnó nchwɔ epaá wuú wó.’ ¹⁹ Ama jyé gé ayifo, mende yimbɔ ntó aké, ‘Wyé náná ne nnamé mpɔ eyí ekya makɔɔ efya, nlu mé téné manjye muá éjí wá epyé utɔɔ. Nkpa enyú geká, ekage désó metɔɔ nnó nchwɔ wó.’ ²⁰ Ama jyé gé ayifo, mende yimbɔ ake, ‘Wyé náná ne mbané mendée wa gétú eyige na nchwó fə.’

²¹ “Maá defwé yimbɔ akéré gé meso, agaré depɔ etírɛ na deko mbaá nte wuú; ayi akuú epaá, ne aké awuú mbɔ metɔɔ esó ji dɔɔ. Ama tó maá defwé wuú aké, ‘Chó né metɔɔ melɔ ne anɔɔ mati ayí kókó ne ayí kpakpa, ɔkuú ubwéré, abi amɛ nónómé, ukókórɛ bɔɔ ne abi gekpo nnó achwó gepú ya.’ ²² Maá defwé ajyé gé, akeré meso aké, ‘Ata mpye mé nɔ́ere ɔɔɔ ne gepú gélu danbéé.’ ²³ Nte wuú,

ama gáre ji aké, ‘Chó náná né baá malɔ ne bɔ dachi ako ne mati ayi kákó, ɔgaré bɔɔ áchwɔ ápyé gepú yá gégbeé. ²⁴ Kaá nnó bɔɔ bi mbó nkuú mé ebwɔ, áshyá manchwɔ ye muú ayi áfwórege menyéé wa ayí ntyéé apó.’ ”

Gefɔ́ eyigé muú abɔ́ mamkpomé mmye mambé ménkwólé Jisɔ́

(Mat 10:37, 38)

²⁵ Nɔ́ere Jisɔ́s ama lɔ manjyégé neke níí, gejamége bɔɔ ákwólége ji. Eké éwyage atené, abwólé ushu, ajɔ́ ne ebwɔ aké, ²⁶ “Muú akágé b́e fɔ́ ménkwólé wa mbɔ́gé alá agboó ne me apwɔ́ mmá wuú ne nte wuú ne amá agbógé ne me apwɔ́ mendée wuú, baá bíí ne aɔ́ḿé bíí. Ne amá agbógé ne me apwɔ́ gemé jíí. ²⁷ Muú akágé b́efɔ́ ntó ménkwólé wa mbɔ́gé alá kamé negbo akpá ejíí gekwa akwólé me ne gejí wɔ́.

²⁸ “Mbɔ́gé muú nyú ama ashuú mantené enyɔ́n, abó kpé mbe ajwólé, aféré chánchá meno ɔ́ka eyi gepú eyigémbɔ́ genyéé nye ne akaá wa abe nyé ne ɔ́ka eyi ekwanegé maneré géjí? ²⁹ Mbɔ́gé alá feré mbɔ́ wɔ́, éb́e nyé nnó anérégé fɔ́ gepú eyigémbɔ́, atenege nyé lé nébómé, bɔɔ bi ákóoge eféé ágégé nebómé eniné mbɔ́, álɔ manjwáné áke: ³⁰ ‘Gé muú yi aké atenege enyɔ́n, épwɔ́ ji.’

³¹ “Ekáge b́e nnó mfwa ajye myé bee ne mfwa ayifɔ́. Mbɔ́gé akwilege manjye, gé nnó Mfwa ayifɔ́ achwɔ́ ne bɔɔ́ gejamé abi apwɔ́́ abíí né malú ápéa, apye nnó? Nnó abó kpé mbe ajwólé ne bɔɔ́ bíí aferé wa akáge myé nyé bee ne bɔɔ́ bimbɔ́? ³² Mbɔ́gé agégé nnó úpwɔ́́ nye ebwɔ́, aferege nyé bɔɔ́ ató nnó ajyé ábáné mfwa yimbɔ́ ndere alú tete, akwó ji

mata nnó ágáré élé genó εyígé ji akélege nnó εbwó áchyé ne álya εbwó ábé né nesá. ³³ Wyé na ntó ne enyú debwó mankpomé mmye.” “Muú akágé bé fɔ ménkwólé wa mbɔgé alá kámé mánlyá unó uko wó.

Mechó menkwólé Jisɔs ayi atɔ́ getɔ́
(*Mat 5:13; Mak 9:50*)

³⁴ “Mega élú genó gelógéló ne mbɔgé mega élá pó sé ne ugo bíí, ápyéé mbɔ nnó ne ugo bíí ukéré? ³⁵ Efílé sé genó. Muú akágé gbéε fɔ éwú né mekwó, yé ama áchwáré ne ujwaá ne ágbε né mekwó élómé fɔ. Agbéle lé éwú gbéle. Muú yi awyá matu áwú.”

15

Nekanémejɔ́ εgɔ́mɔmε εwé enomé
(*Mat 18:10-14*)

¹ Bíí uma ánselé ηka makpo ne abifɔ abi ápyéé ubeé, áchwɔ mánwú mekomejɔ́ Jisɔs. ² Ne bɔ́ bi akúu εbwó Farasi abi áferé nnó álú cho né εbé Εσωω ne *Anleré mabé Εσωω ágégé na matɔ́ ásɔ́ εbwó áke, “Mende yina alu geluá ne bɔ́ ubeé ne amá anyéε menyéε ne εbwó.”

³ Eféé Jisɔs ató εbwó nekanémejɔ́ eni aké, ⁴ “Mbɔgé muú nyú awyaá usaá magónmε úta ne éma enogé apyéé nnó? Nnó ályágé fɔ ayi usaá uni meso nekuúneeni ne ajyé ákélégé εwé enomé kpaá té ágéne? ⁵ Gébége akelégé, agεgé, akpane anéré mankwó abene. ⁶ Achwɔgé mmu akú ajeé ne atε ánmé aké, ‘chwɔge débé mabeé. Εgónmε wa εwé εbɔ́ enómé, ngé.’” ⁷ Ne Jisɔs aké: “Ngarege wɔ́ nnó wyémbo ntó ne matɔ́ agɔ́ bɔ́ dɔ́ né mfaánebuú gétúgé muú ubeé ama ayi ákwɔré metɔ́ wuú

ne geṇwá jí epwə gejame bə́ abí álu cho alá bə́ mankwəre matə́ bʷó wó.

Nekanemejə́ ə́ka eyi énomé

⁸ “Mbə́gə́ ntó mendée fə́ awya bə́ sére áfya ne ama anogé apyé nnó? Alwégé mewε áshwá gepú jí, ápeá akélé kpaá te agéne? ⁹ Ne akélégə́ agegə́ akú ajeé bíí aké chwə́ge debé mabeé, sére wa ayi abó ánomé, ngé jí.” ¹⁰ Ne Jisəs aké: “Ngarégé wə́ nnó. Wyembə́ ntó ne makiénné Esə́wə́ ábée ne nechə́chə́ gétúgə́ muú ubeé ama ayi akwə́re metə́ wuú ne geṇwá jí.”

Nekanémejə́ mə́ ayi ánomé

¹¹ Jisəs ama jə́ aké, “Mende fə́ abó awya baá ande ápeá. ¹² Bíí uma ayi meso aké ne nte wuú, ‘Atá káre geteé chyé eya.’ Eféé ne nte wuú akaré achyé ejí. ¹³ Aségé gebagé geteé jí ébelé ye mboó ndə́ wó, akpó ase ηka, alyá melə́ wuú, afé neke tete né melə́ kpaá ewéchá, éféé ne akwené menya anyéé ηka meko. ¹⁴ Anyégé ηka jí ébyegé eké getú ne mesa ayi ákwené né melə́ ewémbə́ alá ámu amu. ¹⁵ Eféé ajye gé mende fə́ né melə́ wembə́, ákwe jí uká ne mende yimbə́ ase wyé jí séle né utə́ mámbámé mekwende jí né mekə́ wuú. ¹⁶ Afé mámbámé ne muú ayi achyége jí menyéé ápó, mesa amyε jí də́ ne aklege ye manyéé ntó uchachuú gasala ebi ukwéndé unyéé ¹⁷ Gébége jí aferé defə́ tíí dékeré aké, ‘Bə́ utə́ nte wa ányé ágbége, ayifə́ alaa, nlu fá ndere mesa. ¹⁸ Nkerege meso mbaá nte wa nné jí mmyε nnó, Ata, mpyε gabo né égbé Esə́wə́, ne gyé eta wyé. ¹⁹ Mfu sé ayi mbée má wyé wó. Se le me nkane muú utə́ wyé ama.’ ²⁰ Ajgə́ mbə́, akwilé afé mbaá nte wuú.”

“Ndere álú tete nte wuú agé ji nkane achwó, gejeé ne meshwe gekwó ji metó, alomé ajye kpá ji atyá ábogéné mme. ²¹ Maá aké, ‘Ata mpye gabo né égbé Εσωω ne eta wyé. Mfu sé mambé maá wyé wó.’ ²² Ajógé mbó, nte wuú aké ne baá defwé bií, chóge wáwá dépe nkwú melóméló dechwó défyé ji mmye, ‘Ma fyége ji ηkpáganere ne unó uká. ²³ Ma chwóge ne mpó mabó déwá depyé epaá. ²⁴ Mbó mferé nnó maá wa yiná agbó, ne alu mebe, abó anó ne mmangé ji, efeé ne epaá ébó.’

²⁵ “Gébégé ányé epaá ewémbó, mámbé mende yimbó alu né mekwó aké akerege meso alé kwókwólé ne gepú, awú ubeé né dachi bwó ²⁶ Ne atené agií maá defwé aké ndé mechó élú dachi sé? ²⁷ Agiígé mbó, maá defwé agaré ji ake, ‘Menmó wyé ne ákeré meso mebe ne nte wyé metó egó ji awané ji mpó mabó.’ ²⁸ Awúge mbó metó esó ji kpaa ashya mánkpe mmu dachi, efeé ne nte wuú achwó né ji mmye nnó akpé mmu. ²⁹ Yémbó atené éshyéné ne nte wuú aké, ‘Gejame aηme ayi me nkwené na nkane memfwé eta wyé, nlú dantó mekpo ye dámáa, ochyé me ndé? Ye maá mbyéné mηme yi ochyé me nnó nnye ne ajeé ba ne metó megómego apó. ³⁰ Ne gébégé maá wyé yi akwené menya anyéé ηka ne andée deno ake achwó ówá ji mpó mabó?’ ³¹ Nte wuú akú ji aké, ‘Maá wa ólu ne me fá yendégebé ne unó uko ebí nwya élé ebyé ³² Yémbó esé abi mmu debó mampye epaá ne metó megómego gétúgé menmó wyé ayi débó déferé nnó agbó ne alu mebe, abó anó ne dégé ji nána.’ ”

Jis̄as agare nkane muú abóó mangbaré ñka jii

¹ Jis̄as ama garé baá utóó bií nekanémejóó eniné f̄o aké, “Muú ñka f̄o abó alu, ayi awyá muú utóó wuú ayi apéle unó ñka bií uko. Gébé gef̄o, b̄oó f̄o áchw̄o garé ji nnó muú utóó wuú achóó ñka jii. ² Ne akú muú utóó yimb̄o, achw̄ógé, agii aké, ‘Ndé gef̄o genó eyi nwuú mb̄o nnó ɔpyéé? Chó, chw̄o ne b̄o ñwe ako abi ósamé unó ba, ɔshuú me nende ɔpó sé muú utóó wa.’

³ “Muú utóó yimb̄o agige geme jii ake, ‘Mpye mb̄o nyé nnó, nana ayi nte wa áchw̄o f̄éré me né utóó? Mp̄o ne ɛshye mangbaré esaá, ye dekw̄o degb̄oo me mmye.’ ⁴ Eké ewyáge ake: ‘Nana nkaá genó eyigé mpye nyé, nnó gébége nte wa aférege me né utóó, mbe ne ajeé abi ápoóge me né upú bw̄o.’

⁵ “Éf̄éé, ne muú utóó yimb̄o al̄o mankuúge b̄oó abi ágb̄arege nte wuú ujw̄oó ama ama. Agii muú ayi mbe aké, ‘Ógbaré nte wa nnó?’ ⁶ Muú yimb̄o aké, ‘Ngbarege ji usaá ndá mawéé uta.’ Muú utóó yimb̄o aké, ‘Gé ñwe ayi ɔb̄o samé wyé, se wáwá jw̄ólé mme, ɔkw̄óré, ɔsá usaá ndá mawéé upéa meso éfya.’ ⁷ Ama agii ayif̄o ake, ‘W̄o gbare nte wa ujw̄oó nnó?’ Aké, ‘Ngbarege ji usaá úba Erise uta.’ Muú utóó yimb̄o ake, ‘Gé ñwe ayi ɔb̄o samé wyé na, kw̄óré, sá usaá úba uni.’

⁸ “Nte muú utóó yimb̄o agége nnó muú utóó wuú anyé ji upw̄o, akame ake, nte mende yina akpaá. Jis̄as anerege nekanémejóó eni ake, b̄oó mme bina ápye uno bw̄o ne def̄oó ápw̄o nkane b̄oó ɛs̄ow̄o ápyé ebi bw̄o. ⁹ Ñka elúmb̄o, nd̄o yif̄o epye gabo. Ne nchyege enyú majyé nnó debó ñka eyi déwyaá dépyé dejeé ne ɛs̄ow̄o nnó gébége ñka yina ébyege

ásELE nyé enyú, ábelé né melu ewé genwá eyi gélá gébyéé.

¹⁰ “Muú yi anerege metóó ne ji né ekéké genó mbóntó ne anerege metóó ne ji né eyigé kpaá. Ne muú yi áfwalege muú né ekéké genó mbóntó ne áfwálége muú né eyigé kpaá. ¹¹ Mbógé enyú dekágé béle fó ñka chánéné eyi ndófó épyé gabo, epyéémbó nnó ne áchye enyú genó gembó? ¹² Mbógé dekágé chéré genó eyigé muú ayichá chánéné, ndé muú ábóó genó áchyége nnó gébé eyigé enyú?”

¹³ “Maá defwé ama ákágé kpá fó defwé mbaá bóó apea gébé gemaá. Apyegémbó, apaá nyé ama agboó ne ayifó. Ne ánogé nyé ama abyaá ayifó. Enyú dekágé nógé fó Esowó ne ñka gébé gemaá.”

¹⁴ Bóó Farasi fó abi abó álú eféé áwuúge mechó ewé Jisós ajóó, áló manshwá meshwá gétúgé ebwó ágbóó ne ñka dóó. ¹⁵ Eféé Jisós ake ne ebwó, “Enyú delu bóó abi débwólege bóó nnó enyú delu cho, yémbó Ata Esowó akage matóó enyú. Kaáge nnó unó bi bóó afége nnó úló, úlú ukwenkwe né mbe ushu Esowó.”

*Gefwagé Esowó gepwó mabé áyi nyá

¹⁶ Jisós amá aké, “Gébé genyá, bóó áwuú le *Mabé Mosis ne unó bi bóó ekpáné Esowó ábó ásamé. Ló né gébé eyigé Jón achwóó, bóó ágárege abya melóméló gefwa eyigé Esowó ágbárege ne bóó ako ámyé ne eshye mankpe mmu gefwa yimbó. ¹⁷ Yémbó, epófó nnó ebé Mosis elá detú. Elú wáwá nnó mfaá ne mme ákwyá epwó nnó eké mansá ñwe né ebé ewémbó elá detú.”

Jis̄as alárege dep̄aré ul̄o ne neba manwá
(Mat 5:27-32; Mat 5:27-32; Mak 10:11-12)

¹⁸ “Wyémb̄o ne élu nnó yendé mende ayi awáne neba ne mendée wuú, ne abagé ayichá, akwé mb̄o lé ul̄o. Mende ayi abagé ntó mendée ayi men̄o wuú ábuú ji, akwé mb̄o lé ul̄o.”

Abya Lasar̄as ne mende ayi awyá gefwa

¹⁹ Jis̄as ama garé abyá yiná aké, “Mende f̄o ab̄o alu ayi awyá gefwa. Afye uchánchá mandée, anyéé genwá yendé bií. ²⁰ Ne mbyá muú f̄o, ab̄o alu ntó ayi akúu ji Lasar̄as. Ayi ab̄o amée mansa. Yéndégébé abelege wyé né menómbi muú gefwa yimbo, ²¹ anyagé gemε, apεle wa muú ηka yimbo, al̄o mé manyége menyéé nnó εκε ekwéne ye mme, ji ab̄o anyé. Ne mbaá ayi ji abelé, b̄o mamye áchwó álárege upa bií.

²² “Ne bií uma Lasar̄as agb̄o, makiénné εσωω áchw̄o kpa ji, áfé né mfaánebuú. Ajwólé né nénkúné mmye Abraham, εφέε Lasar̄as al̄o manyé menyéé ne ji. Εβélégé muú ηka yimbo ntó agb̄o, ánií ji. ²³ Afé né mel̄o áwuú b̄oó, εφέε al̄o mangéné εfwyalé εwé mebo. Né gébé gefó aηme amε agé Lasar̄as tεtε, ndere ajwólé né nénkúné mmye Abraham. ²⁴ Agége mb̄o, akuú ake, ‘Ata *Abraham, gé me meshwε, tó Lasar̄as ajyé fyε ενó bw̄o wuú mmu manaá achwó pyε metóó wa ekwené, ngene gebégé εfwyale né mewε εwéna.’

²⁵ “Abraham ashúu ji meko aké, ‘Maá wa, te nderé ɔlu nyá né mme, ɔb̄o ɔlu gbεne, ɔnyéé ɔbw̄olege ayi Lasar̄as álá pó ye ne genó, agene lé εfwyale. Nana Lasar̄as anyéé genwá fa ayi w̄o gené gebégé εfwyale εwu. ²⁶ Επόφό yémb̄o, newú nékaré

εσε nnó muú ayi akεlege manच्या áchwα wena agége fα meti ne ayi akεlege manच्या ntó áchwα εwu agege fα meti.’ ²⁷ Muú ηka yimbα, ama kwα ji mata ake, ‘Nte εse Abraham, tó Lasarαs né dachi nte wa, ²⁸ nnó ajyé ajíí aηmé ba áta matu nnó ekagé εbwó ákwólé gepα ya, áchwó né melú ubalé εwé.’

²⁹ “Abraham ashúú le ji meko aké, ‘Εbwó áwya ηwe Mosis ne abi bαó εκpávέ Εσωω αsamé. Gó εbwó áwuú geno εyigé bαó εκpávέ Εσωω ajóge.’ ³⁰ Muú gefwa yimbα ashya ake, ‘Ngba, Atá Abraham, mbógé muú ayi agboó mé ne abó ajyεgé gáre εbwó, ákwórege nyé matαó.’ ³¹ Yémbα Abraham aké ne ji, ‘Mbóge εbwó áshyagé manwú mekomejαó Mosis ne ayi bαó εκpávέ Εσωω γε lé mewu muú ne ajye gáre εbwó, awuú nyé fó.’ ”

17

Mmuameno mampyε gabo

(*Mat 18:6, 7, 21, 22; Mak 9:42*)

¹ Jisαs ajαó ne baá utαó bií ake, “Unó úlú εbi úbwαlege bαó nnó ápyé *gabo. Yémbα utónkwa úlú ne muú ayi ábwαlege nyé ayifα nnó apyé gabo. ² Εbα εbα nnó áshíí muú yimbα gekpékpéégé ntaá né geme, áηmé ji né gentoógé εβεé mega, ne nnó ábé meβε, ábwólégé γε muú ama né bαó bi alú eké ambáne nnó apyé gabo.

³ “Sege gébé nnó ekagé depye γεεé mbaá depα tiré na. Mbógé menηmé wyé apyéégé gabo, αbó mankuú ji αjαó ne ji ne akamégé nnó alu γεεé, αbó manjíí ji nte. ⁴ Ye apyége γεεé eta wyé mánáne akénéama né bií, ne achwógé akamégé yéndégébé nnó, ‘Alu γεεé,’ αbα manjinte né ndα yimbα meko.”

Gefɔ́ ɛyigé bɔ́ Jisɔs ábɔ mamfyé matɔ́ bwá ne Ɛsɔwɔ

⁵*Anɔgbá Jisɔs áwɔyágé áké ne ji, “Ata pɔ́ ɛsé nnó défyéé matɔ́ ne Ɛsɔwɔ dépwɔ ndere debɔ défyéé mé.” ⁶ Ne Ata Jisɔs ashuú ɛbwɔ meko ake, “Metɔ́ ɛwé défyéé ne Ɛsɔwɔ yé ɛbé elé * ɲénéɲéné ɛke nyiné mbwé ngbon, dekaɲe jɔ́ ne genɔ́ ɛyina nnó, ‘Kwilé fa ɔjye téné né ɛbéé mega.’ Genɔ́ ɛyimɔ́ gébɔ́ mampyé nkane deɲɔ́.”

Bɔ́ Jisɔs awya utɔ́ ɛbi bwá

⁷ “Désé nnó muú nyú ama awya muú utɔ́ wuú. Ne apyegé utɔ́ bii uko né mekɔ́ yelé membame magɔ́nɲmé. Nnó achwɔge mmu agarege ji ténéténé nnó, ‘Chó, kpá menyéé wyé, ɔnyé?’ ⁸ Nɲba agarege nyɛ le ji nnó, ‘Chó, kwóré mandéé jyé, ɔtyé menyéé, ɔchyé me nyé.’ Nnerégé mé, ɔchwɔ́, ɔfééré unó ne ɔfé ɔnyé awyé. ⁹ Mbɔ́gé apyegé ndere ágaré ji, nnó nte wuú ala nyé wyé mantámégé ji? ¹⁰ Ɛlú wyé genó gémá ne ɛnyú, depyegé utɔ́ ɛbi áchyége ɛnyú denérégé, debɔ́ manjɔ́ nnó, ‘Ɛse delu lé baá defwé. Depye lé utɔ́ ɛbi debɔ́ mampye.’ ”

Jisɔs apye bɔ́ ubá áfya átoó, ama ne akéré áchwɔ́ táme ji

¹¹ Ndere Jisɔs abɔ́ alu akéne ajye né Jerosale, akoó melere ayi bɔ́ Samariya ne bɔ́ Galilií. ¹² Gébégé Jisɔs áchwɔ́ kwóne né maá melɔ́ fɔ́, agé ande fɔ́ afya abi amée ubá, ágégé ji átené tete, ¹³ ne álo mankuú ji áke, “Ata Jisɔs, ge ɛsé meshwe.” ¹⁴ Jisɔs ake agene ɛbwɔ́, áké, “Choge délééré lé mmye nyú mbaá ámpyé ure Ɛsɔwɔ nnó áchééré ɛnyú.” Ndere

* **17:6** Ɛlú wáwálé nnó: Gefɔ́gé mbwé ngbon ayina ákuú nnó Musta.

bɔ́ bina akene ájyé né meti, ágé nnó ebwó ako atóó. ¹⁵ Ne muú ama né geluágé bɔ́ bimbɔ́ agégé nnó atóó, alɔ́ mankeré meso, akwane kénjké, aféége Esɔ́wɔ́, manchwɔ́ táme Jisɔ́s. ¹⁶ Akwónégé, ató manó mme né mbɛ ushu Jisɔ́s, atamege ji. Mende yina abó alu lé muú Samariya. ¹⁷ Jisɔ́s agégé ji, alɔ́ mangií gemɛ jíí aké, “Pó mbɔ́ mpyɛ ná bɔ́ áfya átoó ne abi aneneéama álé? ¹⁸ Wyé lé menkéé yiná ne akeré meso manchwɔ́ táme Esɔ́wɔ́?” ¹⁹ Ne Jisɔ́s ake ne mende yimbɔ́, “Kwilé, chó ejyé geba, ɔ́toó mbɔ́ gétúgé ɔ́fyéé metɔ́ ne me.”

*Jisɔ́s agaré nkane *Gefwagé Esɔ́wɔ́ géchwɔ́
(Mat 24:23-28, 37-41)*

²⁰ Né gébé gefɔ́ bɔ́ Farasi, ágií Jisɔ́s ake, “Ndé gébé eyige Esɔ́wɔ́ áchwɔ́ gbáre nyé gefwa jíí fá mme? Ashuú ebwó meko ake, ‘Unó fɔ́ upó se ebi ulérege nyé nnó Esɔ́wɔ́ achwɔ́ gbáre gefwa jíí.’ ²¹ Muú fɔ́ apó ayi akaáge gáre nyé wáwálé nnó, ‘Gé Esɔ́wɔ́ na élé agbaré mé gefwa jíí fa!’ ‘Ge Esɔ́wɔ́ mbɔ́ élé agbare mé Gefwa jíí ewu!’ Kaáge nnó *Gefwage Esɔ́wɔ́ gelú mé ne enyú.” †

²² Ne ajó ne baá utó bií ake, “Gébé gekwónenege nyé eyigé enyú dékélege mangé Maá Nte Mekwaá ye né bii uma, yémbɔ́ degené nye fɔ́ ji. ²³ Né gébé eyigembɔ́, bɔ́ bifɔ́ ajóoge nyé ne enyú nnó, ‘Gége ji alu fa,’ ‘Gége ji alu éwu.’ Ye ajóoge mbɔ́ déjyegé fɔ́ mankéle ji. ²⁴ Gébége Maá Nte Mekwaá ake achwɔ́, bɔ́ ágéne nyé ji wye nkane dasama akéle mamma, ege ewe ne ewe, ne nebuú négénege.

---

† **17:21** Elú wáwálé nnó: Kaáge nnó Gefwage Esɔ́wɔ́ gelu mé metɔ́ metɔ́ nyú.

25 Yémbɔ nsá nnó ji ájyé achwó, abó mangé ge-jamégé εfwyale ne njye eniné na nésnyá nyé ji.

26 Ndere εpyéé nyá né gébégé Nowa, wyémbɔ ntó ne εpyé nyé gébégé Maá Nte Mekwaá aké akerege fa mme. 27 Bɔ́ abɔ́ ányé, anyúu, abifɔ́ abáne andée, ne átuú baá né maba. Anyé kpaá te bií εbi Nowa ákpené mmu ékpe. Eféé ne manaá akwené dɔ́, manyi ákpe ne genyágé nnyi, gechwɔ́ shwa bɔ́ bimbɔ́ ako, ágbó. 28 Εpye nyé ntó wyé nkane εbó εpyé né gébé εyigé *Lɔ́t alu meβε, bɔ́ abɔ́ ányé, anyúu, abifɔ́ akpóo unó, abifɔ́ ánáme, bɔ́ bifɔ́ ápyé makɔ́, abifɔ́ áténege upú, 29 ne bií εbi Lɔ́t alyá melɔ́ Sodom, Εσωɔ́ apyé ndoó mewε atané mfaánebuú achwɔ́ sɔ́ melɔ́ Sodom meko εke *mewε dáwá 30 Wyémbɔ́ ntó ne εpyé nyé mbaá bɔ́ né gébé εyigé Maá Nte Mekwaá akérege meso fá mme.

31 “Né bií bimbɔ́, mbɔ́gé muú abεgé mfaá gepú, ekagé ashulé mme nnó abɔ́ genó né gepú jíí, abó ájyé. Wyémbɔ́ ntó muú yi ajyεgé mekɔ́ ekagé ama kéré mmu gepú jíí. 32 Tége genó εyigé gébó gepyé ne mendée Lɔ́t. 33 Muú ayi akélege mampoó genwá jíí εbyénnó aníge nyε geji, ne mbɔ́gé muú akamégé manchyéε genwá jíí getú ya, apóme nyε.”

34 Jisɔ́s ama jɔ́ abe, “Ngarege enyú nnó né utuú bimbɔ́, bɔ́ abelégé né ukwɔ́ apea, ákpáne nyé ama, ályaá ayifɔ́. 35 Yé andée apeá ake ákwɔ́ nchi mbaá ama, ákpáne nyé ama, ályaá ayifɔ́.” 36 [Yé mbɔ́gé bɔ́ apeá abεgé né mekɔ́, áke ápyé utɔ́, ákpáne nyé ama, ályaá ayifɔ́.] 37 Baá utɔ́ bií áwúgé depɔ́ εtirena ágíi ji áke, “Ata unó bína úpyé nyé éfɔ́.” Ne Jisɔ́s ashúú εbwɔ́ meko ne neka enína ake, “Yéndé mbaá ayi genkwógé genó gebεé, εféé mbɔ́ ne denwyɔ́ne εtire denyéé uɔ́kwɔ́ unó dénwérege.”

18

Nekanémejɔ́ mekwi mendée ne mémpané mpa

¹ Jisɔs agaré baá utɔ́ bií nekanémejɔ́ eníne fɔ́ manleré ebwɔ́ nnó, muú ábɔ́ fɔ́ mampwa manénemmye mbaá nte wuú Eɔwɔ́. ² Aké, “Mémpané mpa fɔ́ abó alú né melo fɔ́ ayi álá afɔ́ Eɔwɔ́ ne ye gébé ne bɔ́ abɔ́ wɔ́. ³ Mekwi mendée fɔ́ abó alu ntó né melo ewémbɔ́. Mendée yimbɔ́ ajoyé yéndégébé, agige mémpané mpa yimbɔ́ nnó, ‘Akwyé mechó bwɔ́ ne muú mawámé wuú!’ ⁴ Nɔ́ mbe yi mendée yina alɔ́ manjɔ́ ne ji, abó ashya manwú ne éwyágé, agíi gеме jíi aké, ‘Yé elé nlá fɔ́ Eɔwɔ́ ne nlá bɔ́ gébé ne muú wɔ́, ⁵ yémbɔ́ gétúgé mendée yina achwɔ́ yéndégébé, achyége me efwyale, nkwyége nyé mechó wuú, mbɔge nlá pyembɔ́ wɔ́, agɔ́ nyé me mbélé géjyá’.”

⁶ Ne Ata Jisɔs ájógémbɔ́ aké ne ebwɔ́, “Pɔ́ enyú dewú nkane muú defyá mémpané mpa yiná ajɔ́? ⁷ Nɔ́ ere mémpané mpa ápóó mendée yina, nnó Ata Eɔwɔ́ achɔ́ nyé gébé mampóó bɔ́ bi ájyá abi álile eta wuú utuú ne nwámésé? Alyágé nyé ebwɔ́ né efwyale? ⁸ Kaáge, nnó Eɔwɔ́ achɔ́ nyé gébé mampa mpa achye ebwɔ́. Yémbɔ́ gébége Maá Nte Mekwaá akerege meso, nnó agene nyé bɔ́ bi áfyéé matɔ́ ne Eɔwɔ́?”

Nekanémejɔ́ Muú Farasi ne Menselé nkamakpo

⁹ Jisɔs ama gáre nekanémejɔ́ eníne fɔ́, mbaá bɔ́ abi álérege mmye nnó ebwɔ́ alú cho ne ápéle abifɔ́ nnó ápó bɔ́. ¹⁰ “Bií fɔ́, ande fɔ́ apeá, áfé né echa ure Eɔwɔ́ ewé élú né Jerósále manemmye. Mende ayi ama, alu muú Farasi ne ayifɔ́ alu ménselé nkamakpo. ¹¹ Gébége ebwɔ́ akpéné mmu

εcha, muú Farasi yimbɔ ajye tène né melu ewé bɔ́ akó ákágé gé ji, alɔ manénemmye aké, ‘Ata Esɔwɔ ntamé wɔ nnó mpó fɔ nkane bɔ́ abifɔ, ye eké ménselé ηkámakpo yimbɔ. Me mfógé fɔ genógé muú detú, nnyé fɔ manwaá ne nkwéné fɔ ulɔ ne mendée muú. ¹² Nlyage menyee kpekpe né depɔ tyé, ndɔ epéa yéndé uwyaá, mma nkarege unó ba né malú afya, nchyege wɔ melú ema.’ ¹³ Mensélé ηkámakpo yimbɔ, aténé meso, akparé amu mekpo, amo mekpo mme, ajɔge ake, ‘Ata Esɔwɔ, gé me meshwe, nlu muú yi mpyé gabo’.” ¹⁴ Jisɔs anérégé, ake ne ebwó, “Bɔ́ bina ákerege meso, muú ayi alú cho mbe ushu Esɔwɔ élé Ménselé ηkámakpo épó fɔ muú Farasi. Nende muú ayi awya nepá, Esɔwɔ awane nyé ji gelu ne apyé nyé ayi álá pó ne nepá, akwó ngó.”

Jisɔs ajé ambáné kɔ́

(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)

¹⁵ Né gébé géfɔ́, bɔ́ fɔ ákpá ambáné kó áchwó etá Jisɔs nnó anéré ebwó amu makpo ama ama ne ajé ebwó. Baá utɔ́ bií ágégé ndere ebwó áchwó, ányá ebwó. ¹⁶ Jisɔs awúgé mbɔ, akú bɔ́ bimbɔ nnó áchwó ne baá bwó. Ne ajɔ́ ne baá utɔ́ bii aké, “Lyáge ambánékó áchwó eta wa, ekagé dégbé ebwó néndé gefwa eyigé Esɔwɔ ágbárege gelú eyigé bɔ́ abi álu ndere baá bina. ¹⁷ Ngarégé enyú wáwálé nnó: muú yi álá kame nnó Esɔwɔ ábé mfwa wuú, nkane mamane kɔ́ wó akpéné fɔ né gefwa jíi.”

Abya muú ηka

(Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)

18 Muú kpaá fə achwə gií Jisəs ake: “Ménleré melóméló, mpyéé mbə nnó ne mbó geḡwá eyi gélagé byéé?”

19 Jisəs agii ji ake, “Ulannó əkuú me muú melóméló? Yé muú yi alómé metə́ əpó, ekosé Esəwə mbií ne alu melóméló. 20 Pó əkage mabé Esəwə ayi áke, ‘ekagé əwá muú, ekagé əkwé ulə, əjogé əjo, ekagé óténé ntésé gebyó. Ənyegé manwaá, nógé nte wyéé ne mmá wyéé’.”

21 Mende yimbə aké, “Nlə mambélé mabé yina mako te dembané.”

22 Jisəs áwuúgémbə, ake ne ji, “Ela genó gema eyi əbə́ mampye, cho, kpó unó byé uko əkáré ŋka yimbə mbaá bə́ gekpo, ne óló mankwələ me. Mbə́gé əpyégémbə, əbée nye ne gefwa né mfaánebuú.”

23 Mende yina awugé mechó ewé, byə úkərə ji, alə mansomé gefwa jii.

24 Jisəs agégé nnó metə́ egə́ ji wó, aké, “Ejweré ne muú ŋka akpe né gefwagé Esəwə. 25 Elú wáwá nnó *mpə mashwəne áshwá né embú ábyamé, ne nnó muú ŋka akpe né gefwagé Esəwə ágbárege.”

26 Bə́ abi awuú mechə ewé ágií aké, “Ne ndé muú yi abə nyé geḡwá eyi gélagé byéé.”

27 Jisəs ashuú ebwó meko aké, “Genó eyi gepwəgé ákwaá, gepwó fə Esəwə.”

28 Ne Pita ajə́ aké, “Gé esé delyaá unó sé uko, dékwəlege wə.”

29 Ajógé mbə, Jisəs ake ne baá utə́ bií, “Ngarege enyú wáwálé nnó muú ayi alyagé gepú jii, ye mendée wuú, ye baá bií, ye aḡmé bií, ye mma wuú ne nte wuú gétúgé gefwage Esəwə, 30 abe nyé ne bə́ ne gejamégé unó né mme yina, upwə ebi ji abə

alyaá ne abe nyé ne genwá eyi gélagé byéé né mme ayi áchwó nye.”

*Jisós ama gáré mánáne aláé nkane ji agboó nye
(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)*

³¹ Né gébé gefó, Jisós ase baá utóó bií áfyaneápeá, ájye téne melu ewéché, eféé aló mangaré ebwó aké, “Wuúge esé dékwóme mbó déjyéé né Jerosale, dekwónégé éwú, unó uko ebí bóó ekpávé Esowó ábó ásamé útaá Maá Nte Mekwaá, ubéé nyé wáwálé.

³² Asá nnó áfyé nyé ji né amú bóó abi alá pó bóó Jus, abi ájwyaáge nye ji, áshyé ji, ákpóó ji matye mmye. ³³ Atúlege nyé ji, ne áwá ji, yémbó ndó éléé ékwónégé, akwilége nye né negbo.”

³⁴ Yé ndere Jisós ajóó mbó, ángbá bií ákaá fó ula mechó ewíná wó, ebwó alá tametame ye genó gema ágbaré né metóó wó.

*Jisós apye muú ame nónómé agene
(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)*

³⁵ Jisós aké akwónege né mekpó meti Jeriko, muú ame nónómé fó, ajwólé né mapea meti akóó ñka. ³⁶ Awúgé nkane gejamégé bóó áwyaále, ákóge, mende yimbó agí aké, Ndé mechó eschwóó?

³⁷ Agaré ji aké, “Jisós ayi Nasaret ne akóge.”

³⁸ Mende yimbó awúgé mbó, aló mankálégé aké, “Jisós, mpyáne Devid, gé me meshwe.”

³⁹ Bóó abi abó ájyé mbe, áló manyáne ji nnó akwéné mejóó. Ndere ányáne mbó ji, élú eké áchyé lé ji eshye nnó akálé kénké. Ne aké, “Mpyáne mfwa Devid, nkpa wó geká, gé me meshwe.”

⁴⁰ Jisós awúgé mbó atené, ató bóó nnó ajyé achwó ne muú ame nónómé yimbó. Ebwó áchwógé ne ji,

Jis̄s agiī ji ake, ⁴¹ “Ndé genó wə əkélege mpyé eta wyé?”

Mende yina aké, “Ata, nkelege nnó ɔpyé me ngéné mbaá.”

⁴² Ne Jis̄s aké ne ji, “Lə yé mangéné. Ɔtoó mbə gétúgé ɔfyéé metɔ́ wyé ne me.”

⁴³ Ténéténé yimbə alə mángéné mbaá ne akwəlege ji, ne afege Ɔsɔwə. Bɔ́ ako ágégé mbə, álə ntó mamféé Ɔsɔwə.

19

Jis̄s ne Sakiȳs

¹ Jis̄s akwónégé melə Jeriko, alə man̄kogé. ² Muú kpaá *ánselé ñkamakpo fə, abó alu eféé ayi akamege Sakiȳs. Alu muú ñka. ³ Awúgé nnó Jis̄s akoge né melə bwó, afé mangé gefogé muú ayi Jis̄s alú, yémbə age ji wó gétúgé bɔ́ ájamé ne alu mboó. ⁴ Eféé ne áboó gatelé ajoyé kwó mfaá genɔ́ né mbaá yi Jis̄s akóge nyé nnó age ji. ⁵ Jis̄s akwónégé né genɔ́ yimbə, aɛ amɛ mfaá, agé ji. Atené akú ji aké, “Sakiȳs shulé mme wáwá. Fina mbó man̄kɛ wə un̄kéé.”

⁶ Sakiȳs awúgé mbə ashulé mme ténéténé, aɛ Jis̄s ne metɔ́ megəmega. ⁷ Bɔ́ ágégé nkane Jis̄s ajoyé ne Sakiȳs, álə man̄mené aké, “Mende yiná ajoyé kpé un̄kéé mbaá muú ubeé.”

⁸ Ebwó ne ji ájwólégé mmu, ɛwyage Sakiȳs ak-wilé téné aké, “Ata nkarege nyé unó ba nchyé geba mbaá bɔ́ gekpo, ye nnyé lé muú man̄waá, nshúge nyé mbɔ́ genó ɛyimbə né malu ani.”

⁹ Jis̄s awuúge mbə ake, “Ngarege ɛnyú nnó, fina bɔ́ bi álú né gepú yina átane né efwyale

gabo, gétúgέ mende yina alú ntó mpyáne Abraham. ¹⁰ Maá Nte Mekwaá, achwó le mankele bós bi ánómé né egbe ewe Esowó nnó apyé ebwó átáné né efwyale gabo.”

*Nekanémejó baá defwε makpo alé
(Mat 25:14-30)*

¹¹ Ndere bós ábó áwuú mechó ewé, Jisós ama gáre ebwó nekanémejó eníné fó, getúgέ ji alé mé kwókwólé ne Jerosale ne bós aférege nnó *Gefwage Esowó géchwó ló ténéténé fa mme. ¹² Ajós aké, “Né gébé gefó maá mfwa fó alyá melo wuú, afé neke né melo fó ewé élú tete nnó ákwéré ji elá gefwa ne achwógé ábé mfwa né melo wuú. ¹³ Gébé eyige achwó jyé, akú baá defwé bíí afya, akaré ebwó nka. Achyé yéndemuú gébagé nka, ne aké ne ebwó, ‘Delagé fa, kége gese ne nka yimbó kpaá te nkérege.’

¹⁴ “Ne ályaa ájyé, yémbó bós melo wuú ápá ji dós te átó bós nnó ájyé garé nnó, ‘Ebwó ákélege fó mende yimbó ábé mfwa bwó.’

¹⁵ “Yémbó ndere mende yimbó ajyé, ákwéré ji ela ewémbó nnó achwó ábé mfwa. Akérégé meso, akú baá defwé bíí abi ji abó achyé ebwó nka nnó áchwó léré ji nsá ayi ebwó abós né nka yimbó. ¹⁶ Maá utós ayi mbe achwógé aké, ‘Ata gébagé nka eyi óbó chyé me, gépye mbó nsá úba nka úfya.’ ¹⁷ Mende yina awúgέ mbó, metós ego ji ne aké, ‘Ópye dós, ólu maá utós melóméló, muú akage nere metós ne wó. Ndere ópélé eké genó ewé chánéné, nchyege nyé wó uto né maló áfya nnó ópélé ájí.’ ¹⁸ Ayifó achwógé aké, ‘Ata gébagé nka eyi óchyé me, gépye mbó nsá uba nka úta.’ ¹⁹ Ne ajós ne ayimbó aké, ‘Nchyege nyé wó maló áta nnó ópélé ájí.’

20 “Ne ayifo achwógé aké, ‘Ata gé gébagé nka jyé. Mbó mpwé né gebágé ndeé mbelé. 21 Mbélé eji gétúgé nkaá nnó gepó jyé getóo ne mfóo wó. Ne gébé eyigé fó ósele unó detú. Okpane menyéé né mekóó ayi alá kágé meso yi ápéne.’” 22 Mende yimbó ake né maá defwé yimbó, ‘Óbó gepó, uchuú mejóó ebi ójóó ne nséle mpa, mpa wyé. Ókaá nnó gepó yá getóo ne mma nséle unó detú ne mkpane menyéé né mekóó ayi nlá kágé meso yi ápéne. 23 Ndere ókaá mbó, ndé óbó alá fyé nka yá né gepúgé nka nnó nkeregé meso nse eji ne nsa wó?’

24 “Éké ewyage ajóó ne bóó abi áténé eféé aké, ‘Sége gébagé nka yimbó, déchyéé muú ayi awyaá uba ufya.’ 25 Bóó bimbó áshya áké, ‘Ata, ji awya mé úba nka úfya.’ 26 Ajóó ne ebwó aké, ‘Kaáge nnó muú ayi abógé nsá né genó, ji ne ámage gbéé ji ebwó, ne ayi alá abóó nsá yé ékéké genó ewé ji awya, ásélé nyé geji eta wuú, nnó alá amu mawa. 27 Nána bóó mawámé ba, abi áshya nnó mbegeé fó mfwa bwó, chwóge ne ebwó, dewá né mbe ushu wa.’ ”

*Jisós akpe né Jerosalé nkane mfwa
(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Jón 12:12-19)*

28 Jisós anérége manjóó nekanemejóó eni, alo mankwó ajyé né Jerosalé. 29 Akwónégé kwókwólé né meló Betfage ne Betani baá malo áyi alú mfaá mékwé ewé ákuú nnó Olif, ató baá utóó makpo ápeá nnó ábó mbe, 30 aké ne ebwó, “Chogé né maá melo ayi alu mbó enyú né mbe, dekwónégé dégene nyé maá géjuná ayi áshíí ji ne muú alú danké wyé, kaágé déchwó ne geji fa. 31 Ne mbóge muú agigé enyú nnó, ‘Waá aké dekaá *géjuná yimbó?’, gárege ji nnó, ‘Ata ne akélege.’ ”

³² Ne baá utóó bimbó áfé, ájyé gé ágé yéndégenó ndere Jisós abó ajóó. ³³ Gébé gé ákaá gé maá géjuná yimbó, mbóó géjuná achwóó gií ebwó aké, “Waá aké enyú dekaá géjuná yimbó?”

³⁴ Ashuú ji meko aké, “Ata ne akélege.”

³⁵ Achwó gé ne géjuná yimbó mbaá Jisós, áfere mandeé bwó ágyaá mfaá, ábwéé ji ajwólé mfaá.

³⁶ Ndere Jisós ajyé, bóó ájyé ji mbé ágyaá gé mandeé bwó né meti nnó ji akó gé wyé.

³⁷ Akwóné gé mekpó Mekwe Olif, aló manshúle, ndere alé kwókwólé ne Jerosale, ne gejamé gé áhkwólé bíí, áchwóó ji meso ákwáne kénké, áféé gé Ésówó né ufélekpá ébi ebwó ágené. ³⁸ “Mejé ébé ne Mfwa ayi áchwóó né mabó Ata ayi alú né mfaánebuú, eniné mfaá mfaá, ji ne achyé gé nesó.”

³⁹ Ne bóó Farasi bifó aké, “Ménleré weé baá utóó byé ákwéné mejóó.”

⁴⁰ Jisós ashuú ebwó meko aké, “Kaá gé nnó yé mbó gé bóó bina ákwéné gé mejóó, yé mataá ákálege nyé áféé gé Ésówó.”

Jisós ali magbo getú gé Jerosale

⁴¹ Ndere Jisós akwóné kwókwólé ne Jerosale, ape éwu dómee, meshwe akwóó ji metóó, aló manlilé ajó gé ⁴² aké, “É é bóó Jerosale, fina enyú debó dekaá genó éyi géchyé gé enyú nesó, ne nana deká gé sé gejí. ⁴³ Gébé gekwóné gé nyé eyigé bóó mawámé nyú, áchwó gé áténé ekwóó gepú ágyaá meló nyú mme, ákelé enyú mmu. ⁴⁴ Ápyé gé mbó, ákpéne nyé mmu áwá enyú ako, áma amú upú enyú uko ne mbaá ala nyé dede nnó yé ntaá nema nélagé mfaá eníne fó. Mbó ne ébéé nyé néndé enyú deshá mankaá bíí bi Ésówó áchwóó mampóó enyú.”

*Jisṓs abú bṓṓ bi ákpoṓ unó né mmu εcha upe Εṣṓwṓ
(Mat 21:12-17; Mak 11:15-19; Jṓn 2:13-22)*

⁴⁵ Jisṓs alyágé melu ewémbṓ, akpe né mmu εcha upe Εṣṓwṓ, alṓ mamfwéné bṓṓ abi ákpoṓ unó né mmu. ⁴⁶ Nḍere ábuú ebwṓ aké, “Asá né mmu ηwe Εṣṓwṓ nnó, Εṣṓwṓ aké, ‘Gepú ya gebée nyé lé gepúgé mmyemenene.’ Ne nana enyú débwalé géjí gelá melu ewé ánjó ábigé wyéé.”

⁴⁷ Ne Jisṓs alerege wyé bṓṓ mmu εcha upe Εṣṓwṓ yéndé bií. Né gébé yimbṓ anṓṓ baá abi ápyéé upe Εṣṓwṓ chóncho ne ánleré mabé Εṣṓwṓ ne ákpakpa melo ákélege meti nnó áwá ji. ⁴⁸ Yémbṓ ebwṓ áge meti wṓ néndé bṓṓ ájwalége yéndégébé áwú mekomejṓṓ Jisṓs ne ákélege fṓ nnó gechu jíí gema gekoó mme detú.

20

*Agíí Jisṓs mbaá ayi uto ebi utané
(Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)*

¹ Bií fṓ Jisṓs abṓ alerege bṓṓ né εcha upe Εṣṓwṓ, ágarege ebwṓ abya melómélṓ ayi atané mbaá Εṣṓwṓ. Nḍere ájógembṓ, anṓṓ baá abi ápyéé upe Εṣṓwṓ chóncho ne Anleré mabé Εṣṓwṓ, ne ákpakpa melo, áchwṓ chṓṓ ne bṓṓ bimbṓ, ² agíí Jisṓs aké, “Ndé uto ebi ṓwyaá mampye unó bina? Waá achyéé wṓ uto ubi?” ³ Jisṓs ashúú ebwṓ meko aké “Me ntó nwyaá awa nkwé mangíí enyú ayi debṓṓ manshuú me”. ⁴ Ne agíí ebwṓ aké, “Waá achye Jṓn uto manwyaá bṓṓ manaá Εṣṓwṓ, Εṣṓwṓ waá akwaá?”

⁵ Alṓ manjṓṓ ne ate aké, “Ebege dejṓṓgé nnó élé Εṣṓwṓ ne achyéé Jṓn uto bi, agige nye esé aké, ‘Ulannó ne delá kamé mekomejṓṓ wuú wṓ.’” ⁶ Ne

mbɔgé deɔgé nnó, ‘Utané mbaá akwaá,’ bɔ́ ako áwáne nyé esé ne mataá gétúgé ebwó ákaá wáwálé nnó Jɔn abó alu *Muú Ekpávé Esɔwɔ.” ⁷ Ne áké ne ji, “Ese dekaá fɔ mbaá yi uto bií utane wó.”

⁸ Ne Jisɔs ashuu ntó ebwó meko aké, “Yé me ntó ngárégé fɔ enyú muú yi achyé me uto ne mpyé unó bina.”

*Nekanémejɔ́ bɔ́ uségé ne mbɔ́ mekɔ́
(Mat 21:33-46; Mak 12:1-12)*

⁹ Jisɔs alɔ mangaré bɔ́ bina nekanémejɔ́ ake, “Mende fɔ abɔ ató mekɔ́, apɛ unɔ́ ebi ákuú vine, ábɔgé umpome bií ápyɛ mmɔ́. * Ase bɔ́ uségé afyé wyɛ. Atane afé neke né melɔ fɔ, ewú ne ábélé dɔ́. ¹⁰ Gébé gekwónégé eyigé ákyé umpómé bimɔ́, mbɔ́ mekɔ́ ató maá defwé wuú ama mbaá bɔ́ uségé bimɔ́ nnó áchyɛ ebií unó mbwé ebi utane né mekɔ́ ewémɔ́. Yémɔ́ ebwó átulé maá defwé yimɔ́, ábú ji akéré amu amu. ¹¹ Ama tó ayifɔ, ebwó ágégé ji, áse ji ne matúlé, áchyé ji mekpo unɔ́, ábú ntó ji akéré amuamu. ¹² Mende yimɔ́ ama tó maá defwé ayifɔ, bɔ́ bimɔ́ átulé ji, afyé ji upa mmyɛ, ne ája ji mmemme átó ji dafyɛ. ¹³ Ne mbɔ́ mekɔ́ yimɔ́ aké, ‘Mpyɛ nyé nnó? Elú galógáló nnó ntó nana maá wa ayi ngboó ne ji dɔ́, ndɔ́fɔ ágégé nyɛ ji, áchyɛge ji énogé.’ ¹⁴ Maá yimɔ́ afé, ne ndere álé kwákwálé, bɔ́ bimɔ́ ágé ji ne áké ne ate, ‘Gége menyéé geteé mbɔ́ mekɔ́ na, chwóge déwá ji, geteé jii geláa eyigé esé.’ ¹⁵ Akpégé mmu mekɔ́, ája ji átó dafyɛ, áwá ji.”

---

* **20:9** Elú wáwálé nnó: Genɔ́ eyigé bɔ́ Isrɛli áselé umpomé bií ápyé mmɔ́ ákuú geji né meko mekala nnó, *Grape.

Jis̄as anerege nekanémej̄óó eni, agií b̄óó abi alú eféé ake, “Enyú defere nnó mb̄óó mek̄óó yimb̄o apye nȳe nnó ne b̄óó uségé bimb̄o? ¹⁶ Elú wáwálé nnó, ab̄ó manchw̄ó awá b̄óó bimb̄o achyéé mek̄óó ewémb̄o mbaá b̄óó abi cha.”

B̄óó bina áwúge mb̄o aferé ubée áké, “Es̄ow̄o akamégé.”

¹⁷ Jis̄as ap̄e ebw̄ó dómeé ne agií aké, “Ne nana genó eyigé ásáme mmu ηwe Es̄ow̄o geke nnó? Asá nnó:

‘Ntaá eniné antené upú ashyaá nnó nélómé, nēni ne nélaá men̄o ntaá ayi ágbaré ekw̄o gepú.’

¹⁸ Muú akwegé mfaá ntaá enine mb̄o, atyáge nȳe ubauba ne mb̄ogé nekwége muú mmye, muú yimb̄o alá nȳe yiliyili.”

¹⁹ Jis̄as agárégé nekanémej̄óó eni, *Anleré mabé Es̄ow̄o ne an̄ó baá bi apye up̄e Es̄ow̄o áwúgé, ákaá nnó aj̄oge mb̄o lé ne ebw̄ó, áb̄ó álú mampye Jis̄as wyé né gébé eyigémb̄o, yémb̄o ágó gétúgé áf̄óó amé b̄óó.

*Agii Jis̄as mech̄o ηkamakpo
(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)*

²⁰ B̄óó bina ámaló mankélé meti ewéchá, ne átó b̄óó nnó ájyé pyé eké áb̄óó mech̄o ne Jis̄as w̄ó, nnó mb̄ogé Jis̄as akwegé nekwené meno, ebw̄ó ágbaré ji ájyé mbaá ámpané mpa abi átómé nȳe ji mbaá góm̄ena ayi Rom. ²¹ B̄óó bimb̄o ájyégé ákú Jis̄as áké, “Ménleré, esé dékaá nnó dep̄o etiré ogárege ne olérege délú wáwálé. Op̄ó f̄ó meso ama. Olerege b̄óó unó ndere Es̄ow̄o akélege wáwálé.” ²² Esé dekaá w̄ó, “Nnó ebé sé eké nnó déchyégé ηkamakpo mbaá mfwa Rom waá déchyégé?”

²³ Jisṓs akágé nnó ápené mbṓ ji lé metáa, aké ne ebwó, ²⁴ “Chwóge me ne sére † ama. Achwóge ne ji, agií ebwó aké, Mekpo wá na ne mabṓ waá na ásamé né ηka eyi?” Aké ne Jisṓs, “Élé mekpo mfwa Rom ne mabṓ mií.”

²⁵ Ne Jisṓs aké ne ebwó, “Chyεge Mfwa Rom genó eyi gélú ejíi ne chyεge ntó Εσωṓ genó eyi gélú eyi Εσωṓ.”

²⁶ Gefó eyigé Jisṓs akwyé meko ashúú ebwó gepye byṓ úkṓré ebwó mmu, alá nyámé néndé ágé fṓ genó eyigé ji apyεé wó.

Agíi Jisṓs nkwé ayi muú akwilege né negbo
(*Mat 22:23-33; Mak 12:18-27*)

²⁷ *Bṓs Jus fṓ abi ákú bwó *Sadusi. Ebwó alú bṓṓ bi aké muú agbógé akwilége sé né negbo. Achwó gií Jisṓs aké, ²⁸ “Ménleré, Mosis abṓ asá ebé ewéna mmú ηwe mabé sé nnó ‘Mbṓgé muú abagé mendée wuú ne agbógé alyagé mendée yimbṓ ayi ebwó alá byé maá wó, meηmó wuú abṓ mansε mendée yimbṓ né ukwi, nnó ábyégé baá ábélé né mabṓ ami mewené meηmo yimbṓ.’ ²⁹ Agare ji neka eni aké, áηmó fṓ akénéama abi ande álú abi átané nte ama. Meηmó yi muú kpaa abṓ abá mendée wuú ne agbó ayi ebwó alá byε maá wó. ³⁰ Ayi akwólege ji ase mendée yimbṓ né ukwi. Ayi mbṓ agbó ntó ayi ebwó alá byé maá wó. ³¹ Epye wyémbṓ kpaa ebwó akénéama ágbó ako. Yé muú yi ábyené maá ne mendée yimbṓ apó. ³² Ebélégé mendée yimbṓ ntó agbó.” ³³ Ajṓgémṓ, agií Jisṓs aké, “Ndere aηmó bina akénéama ábṓ ábané mendée yina, gébégé

---

† **20:24** Elú wáwálé nnó: Εpófṓ sére élé *denarius, ayi ébṓ élú ηká bṓṓ Rom.

εβwό ako ákwilégé né negbo, mendée yina abεé nyε ayi waá?”

³⁴ Ne Jisσs ashuú εβwό meko ake, “Né mme yina ande ábáné andée ne andée átó anó. ³⁵ Yémbσ gébégé bόó abi Εσwσ asélé nnό ákwáné, bόó ákwilégé né negbo, ákpεgέ né mme yi achwό nyε, gébé εyigεmbσ, yε neba néβεέ se. ³⁶ Nδere Εσwσ apyε εβwό ákwilégé né negbo, ámágé gbό sé, néndé álú nkane makiénné Εσwσ, ne álú baá Εσwσ τε kwyakwyá. ³⁷ Mosis ntό aleré wáwálé nkane muú ágbógé ákwilégé né negbo. Asá abya genόó εyigé mewε εbσ εluli wyε gélá sόóge ne akuú Ata Εσwσ né melu εwémbσ mmu ηwe wuú nnό, Εσwσ ayi Abraham ne ayi Asek ne ayi Jakσb. ³⁸ Mosis akúgέ ji mbσ, éleré nnό Εσwσ alu ayi bόó abi álú abε. Εσwσ apό fό Εσwσ ayi awuú bόó, alu ayi bόó abi álú abε, néndé bόó ako álú abε né mbe ushu wuú.”

³⁹ Jisσs ajógé mbσ, Anleré mabé Εσwσ abifσ áké ne ji, “Ménleré olu cho.” ⁴⁰ Εβwό áwúgέ mbσ, mano bwό ákpε né mekό, yé muú ayi ama mua mangí ji nkwé apό.

*Muú ayi Εσwσ akweré ji εla gefwa alu mad wad
(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)*

⁴¹ Εwyaγε Jisσs ntό agíi εβwό awuú nkwé aké, “Bόó ájoge nnό Muú yi Εσwσ akweré ji εlá gefwa alu mpyáne mfwa Dεvid, εwena ébέε mbσ nnό? ⁴² Εnyú dekaá nnό mfwa Dεvid asá né ηwe makwa wuú nnό:

‘Ata Εσwσ ajόó ne Ata wa nnό,
jwólé fa né εgbέ εbwσnyε wa,

⁴³ kpaá τε gébé gékwόnege nyé εyigé mpyε bόó mawámé byéé,

álaá eké mboó genóó nnó ónéré uká byéé mfaá.’
⁴⁴ Ewéna éleré nnó Mfwa Devid akuú Muú yi Eṣṣwṣ
 akweré ji elá gefwa nnó Ata wuú. Epyembṣ
 nnó ne *Muú yi Eṣṣwṣ akweré ji elá gefwa
 ama alú mpyáne Devid?”

*Jisṣ akwelé baá utṣó bii mbeé nnó ekage áse
 gepṣgé Anleré mabe Eṣṣwṣ
 (Mat 23:1-36; Mak 12:38-40)*

⁴⁵ Nana Jisṣ ajṣge lé ne baá utṣó bií ne bṣó ako
 áwúu ntó, aké, ⁴⁶ “Sége gébé ne gepṣgé ánleré mabé
 Eṣṣwṣ. Eṣwṣ ágbṣó mamfyégé bṣ nkúu átyé átyé,
 ákéné, ágyaáge ntoné gese nnó bṣó átámégé eṣwṣ
 ne énogé. Agboó ntó mánjwólé né malu énogé né
 mmu macha mmyemenene. Ajyégé epaá, ájyaá lé
 malu afwa ne ájwólege. ⁴⁷ Yémbṣ, mmyé egbṣó
 eṣwṣ, áfwyálege akwi andée, áfṣṣge upú bwṣ, ne
 ama ákéné malumalu, ánénemmye áwyáge dṣó
 nnó ágilé gé bṣó amé. Nṣere ápyé mbṣ, áfyé lé getoó
 né mmye bwṣ. Akpéne nyé né efwyale ewé mebo.”

21

*Echyé mekwi mendée ayi alú mbyá
 (Mak 12:41-44)*

¹ Nṣere Jisṣ alú mmu echa upé Eṣṣwṣ, apele
 dómee nkane bṣó ṣka áchwṣ áfyé maṣka bwṣ
 mmu genó eyigé áfyé ṣka Eṣṣwṣ. ² Agé ntó mbya
 mekwi mendée fṣ nṣere afyé baá ubaá ṣgba ápeá.
³ Agégémbṣ aké, “Kaáge wáwálé nnó ṣka yi mbyá
 mekwi mendée yina afyé, eja epwṣ eyi bṣó ako áfyé.
⁴ Yéndémuú áferé ekeke ṣka né gejamé eyi ji awyaá
 achyé, yémbṣ, ye lé mekwi mendée yina alu mbya,
 akwe ula géba jií achyéé.”

Jis̄s agaré nkane gekpékpé gé éfwyale géchwáa nyé meso gébé

(Mat 24:1, 2; Mak 13:1, 2)

⁵ Baá utáa bifó álo mamfégé écha upé Ésowa nkane átené ewú ne uchánchá mataá, ne ama afége uchánchá unó bi achyé nnó ánogé Ésowa. Éféé Jis̄s aké ne ébwá, ⁶ “Enyú degene unó bi, dema deféége yémbá gébé gékwónégé nyé eyigé amúu ewú ne yéé ntaá némaá eni nélaá mfaá nte núpó.”

⁷ Agii ji áké, “Menlééré, nde gébé eyige depá tiré na depyé nyé? Nde genó eyi gélérege nyé nnó unó bi uchwáa pyé?”

⁸ Jis̄s ashúú ébwá meko aké, “Sége gébé nnó ékagé muú fá ábwólé enyú déno mewaá. Nénde, gejamégé bóó áséle nyé mabá ma áchwá eta nyú, áké, ‘Me ne nlu’ ne ájógé nyé nnó, ‘Gébé gékwóné.’ Ájógé depá tí, déwugé fá ébwá. ⁹ Ne déwuú nyé ntó abya be kwákwólé ne enyú, ne ébi ámmye tete, défógé fá. Unó bina uko ubáa mbe upye ne epáfó nnó mme yina achwá kwyá ténéténé wá.”

¹⁰ Jis̄s amajó ne ébwá ake, “Malá kpakpa ámmye nyé ne ate ne ate afwa ne bóó bwá ámmye nyé ne ate, ¹¹ Ukpékpé unó upyéé nyé mme yina anyíge ne eshye abwólé né gejamégé malu. Emímí mesa ekwéne nyé né malumalu, ne mamée áwáne nyé bóó. Unó bi úgyálege mane upyé nyé né nebuú manlééré ubée unó bi uchwáa pyé.

Jis̄s agare ángbá bií éfwyale ewé ébwá agéne nyé
(Mat 10:16-25; Mak 13:9-13)

¹² “Gemégé nnó unó bi upyé; kaáge nnó bóó ápyéne nyé enyú, áma átulé enyú. Dekpene nyé unó mpa né macha mmyemenene ne áfyé nyé

enyú deno. Ajyé nyé ne enyú né mbe ushu afwa ne bo góména gétúgé dékamé nnó delu boó ba. ¹³ Gébégé detenégé mbe ushu boó bimbó, kaáge nnó debó mbó élé meti mangaré ebwó mekomejóó Esowó. ¹⁴ Yémbó ekagé dechyé gémé nyú efwyale, mamférégé unó bi de jóge nyé. ¹⁵ Gébé gekwónégé, nchyege nyé enyú den garé mejóó eti dé jógé ye muú mawame nyú ayi anénége geyó ye manyé mbeé ábéé. ¹⁶ Kaáge nnó boó enyú ne ákpóo nyé enyú, ye ébélé ánte nyú, ye áhémé nyú ye boó ula gepú nyú, ye ajeé nyú. Achyége nye enyú mbaá ákpakpa melo, nnó dé téné unó mpa ne áwáne nye enyú bífó. ¹⁷ Boó ako ápaá nye enyú gétúgé dé lú áhkwólé ba. ¹⁸ Ye enkaá mejwe ewé éjúge nyé né mekpo nyú ekwé, enó epó. ¹⁹ Dekamégé metóó ema, dekpéne nyé mmu gerwá eyi gelá gebyé.

*Jisós agaré nkane áchóó nye Jerosale
(Mat 24:15-21; Mak 13:14-19)*

²⁰ “Gébégé degége nnó boó bee áno melo Jerosale mme, kaáge nnó gébé gekwóné eyigé áchwó chó ewu. ²¹ Gébégé mechó ewé epyegé, boó ako abi né gebagé mewaá Judiya áboó ajyé bíí mfaá makwe. Boó abi álú né melo ewémbó áboó ntó. Yéndémuú ayi atanégé mekóó, ekage akyaá nnó ajyé mmu. ²² Kaáge nnó gébé eyigémbó, élé bíí bi Esowó atóme nyé efwyale né melo Jerosale mampye nnó unó bi ásáme mmu hwe wuú ubé wáwálé. ²³ E é ebéé nye mbó nnó ne andeé abi álú ne mane yé ne abi áchyége baá mámbé. Esowó aso nyé metóó ne melo ewé, ne boó ako ágéne nyé gebégé efwyale. ²⁴ Áwáne nyé abifó ne desaá, áséle nyé abifó nkane boó denóré bee, ákaré átó né maló mako. Ne boó abi

álá pó bɔ́ Jus ápwɔ nyé melɔ Jerosale, ne áchyége nyé ebwɔ efwyale, kpaá gébé bwɔ gébyé.

Unó bi upye nye gemége nnó Maá Nte Mekwad ákérege meso fa mme

(Mat 24:29-31; Mak 13:24-27)

²⁵ “Né gébé eyigémbɔ, ágéné nye ufɔ́ unó bi upye né ημεέ ne mfaá ne ambe. Né mme, gewyágé mgbannyi eyi gétánege né ebéé mega, gepyé nyé gejamége malɔ áfɔ́ nnó ebéé échwɔ kpá ebwɔ. ²⁶ Bɔ́ áwére nyé ne efɔ́ né metɔ́ getúge ákaá nnó unó bi ugyálege manε uchwɔ pyé né malɔ mako. Ne unó bi uwyaá uto né mfaánebuú unyíge nye, ²⁷ ne ágéne nye nkane Maá Nte Mekwaá achwɔ́ né mmu gekó ne uto bií, ne gekpékpégé énogé. ²⁸ Degége nnó unó bi úlɔ mampye, ténege, dégilé gétúgé dekaá nnó gébé gékwɔné eyigé Esɔ́wɔ achwɔ́ féré enyú né efwyale.”

Jisɔs agaré nkane unɔ́ bi úldege bya

(Mat 24:32-35; Mak 13:28-31)

²⁹ Ne Jisɔs agaré ebwɔ nekanémejɔ́ ake, “Pεge gepɔge genɔ́ge fig ne unɔ́ uko ebi úlálege bya. * ³⁰ Gébége degége nnó unɔ́ bimɔ́ úlɔ mantó bya uke, dekaá nnó nshwɔné alé chwɔ́ lɔ́. ³¹ Wyémbɔ ntó, gébége enyú dégége nnó unó bina upyεé, débó mankaá nnó Esɔ́wɔ achwɔ́ gbaré Gefwa jíí.

³² “Ngarege enyú wáwálé nnó nyje eniné na négboó fɔ́ kpaá te unó bina ukó úpyεé. ³³ Mfaá ne mme ákwyáge nye, yémbɔ mekomejɔ́ wa alaá te kwyakwya.

---

* **21:29** Elú wáwálé nnó: Genɔ́ eyige ásamé né mmu ηwe ákú nnó
*fig.

Sége gébé

³⁴ “Sége gébé nnó dékagé dényéégé geḡwá, ne dényúgé mmóó dékwéné, ékagé matóó nyú átáné ne Εσωω. Ékagé dénérégé matóó né geḡwágé mme yina nnó ékagé bíí bimbo úbáné enyú nkane menya akwéne metaá. ³⁵ Ne depó etiré bíí bimbo dégbárege nyé bóó ako abi álú fá mme. ³⁶ Kpómege mmye, dénénémmye mbaá Εσωω yéndégébé, nnó ji achyé enyú eshye dékoó né efwyale ewé echwó nyé. Depyégé mbó, detenege nyé mbe ushu Maá Nte Mekwaá ayi déla pó ne deba.”

³⁷ Yéndé bíí Jisós alerege wyé bóó né echa upe Εσωω. Anerégé, yendé nkwale ajye né Mekwé Olif. ³⁸ Ne yendé dondo bóó ako áchwó, ajwólege mmu echa upe Εσωω manwú mekomejóó wuú.

22

Ajóó geju manwá Jisós

(Mat 26:1-5; Mak 14:1, 2; Jón 11:45-53)

¹ Ne gébé gébó géfíí eyigé ányéé epaá koó upú ne epaá bred yi alá mualé. ² Né gébé eyigémbó, anóó baá ámpyeyé upe Εσωω ne ánleré mabé Εσωω, ábó ákélege meti nnó áwá Jisós bibí, nendé, áfóó nya bóó meló.

³ Ne danchómeló akpe mmu metóó Judas ayi ákuú ji ntó Iscarat, maá utóó ama né geluágé abi áfyaneápeá. ⁴ Ajye só ula ne Anóó baá ámpyeyé upe Εσωω ne bóó kpakpa abi ábáme echa upe Εσωω, nnó ákpoó ebwó Jisós. ⁵ Ebwó áwúgémbo, matóó ágó ebwó ne ákamé nnó áchyége Judas ḡka. ⁶ Judas akamé mechó ewé ájóó ne álóó mankélégé meti ewé

ji apyεé ne Jis̄s akpe ebwó né ámu nkane gejamégé b̄óó alá kágé.

*Jis̄s anyéé epaá koó upú ne baá utóó bií
(Mat 26:17-25; Mak 14:12-21; J̄on 13:21-30)*

⁷ Bií ebi áwáne maá egónme gepε mbaá epaá br̄ed yi alá muálé, úkwónégé, ⁸ Jis̄s ató Pita ne J̄on aké, “Chógé depyé menyéé epaá *koó upú nnó εsé deyjé dényé éwu.”

⁹ Agií ji aké, “Okεlege nnó εsé deyjé detyéé menyéé éfó?”

¹⁰ Ashuú ebwó meko ake: “Wuúge, mb̄ogé deyjé gé, dekpεgé né meló kpaá, degene nyε mende f̄o ne ηkwó manaá né mekp̄o, kwólege ji né gepú eyigé ji akpéne. ¹¹ Gébé gé enyú dekpé gé, gárege mb̄óó gepú nnó: ‘Ménleré aké, léré εsé maá gepú áηkéé, ayi ji anyéé nyé menyéé epaá koó upú ne baá utóó bií.’ ¹² Ne mb̄óó gepú yimb̄o alerege nyε enyú maá gepú ayi alú te mfaá enyón ayi ákwyé mé ábélé. Pyégé menyéé yimb̄o éwu.”

¹³ Afé, ágé wyε yéndégenó nkane Jis̄s abó agaré ebwó. Ne átyé ntó menyéé epaá koó upú yimb̄o.

Menyéé Ata Jis̄s

(Mat 26:26-30; Mak 14:22-26; 1 Kor 11:23-25)

¹⁴ Gébé gékwónégé, Jis̄s ne ángbá bií áchwó álo manyé menyéé yimb̄o. ¹⁵ Ne Jis̄s aké ne ebwó: “Mb̄ó gejigé metóó manjwólé chóncho ne enyú nnó dényé epaá koó upú ne ngé εfwyale. ¹⁶ Kaáge nnó me mmáge nyé sé epaá ewéná kpaá te dep̄o etiré epaá ewé débée wáwálé, gébé gé εs̄w̄o agbárege nyé gefwa jii.”

¹⁷ Ne abwéé amó ne mm̄óó né mmu, achyé gé matame mbaá εs̄w̄o, achyéé mm̄óó mimb̄o mbaá

ánghá bíí aké: “Sége dényú, déchuú áte. ¹⁸ Ngarege enyú wáwálé nnó, élo nana ejyégé mbe, nnyú sé mmóó mina te gébé eyíge Ésoᵂo aké agbarege gefwa jíí.”

¹⁹ Abó ntó bred, áchyege matame mbaá Ésoᵂo, agyá nto bred yimbó ubauba achyéé bwó aké, “Gége menyammye wa [ayi nchyege né gétúge enyú. Pyége wyé na mantége negbo na.” ²⁰ Ake ánérege manyéé menyéé, ama bó amó ne mmóó né mmu, aké, “Amo yina, élé *menomenyéé meke ewé Ésoᵂo anyéé nye ndere manoó ma magbélege nyé né mme né gétúge enyú.]

²¹ Yélé njógembó, muú ayi akpóo nyé me alu fá né ujwólé bina. ²² Kaáge nnó Maá Nte Mekwaá agbóo nye wyé nkane Ésoᵂo améé abelé, yémbó utonkwa ube ne muú ayi akpóo nyé jíí.”

²³ Anghá bíí áwúge mbó, álo mangií ate áké, “Waá álú né geluáge sé ayi apyé nyé gefóó genó eyíge na?”

Anghá Jisᵂs ányé mbeé mechó dékpakpa

²⁴ Né gébé gefó, anghá Jisᵂs álo mbeé manyége ne ate, nnó waá alú muú kpaa né geluáge bwó.

²⁵ Jisᵂs awúge mbeé bwó, ajóó ne ébwó aké, “Gé na ne afwa mme abi alá pó bóó Jus ápyéé. Agárege nnó uto meló meko úlú ébwó né ámu, ájyárege bóó ne uká, ne ama ákélege nnó bóó ákwáné galógáló ayi ébwó ápye. ²⁶ Yémbó, ébége fó mbó ne enyú. Muú kpaá nyú abe nkane mamáné ne menᵂmbe abéé nkane ménkpané defwé. ²⁷ Waá alú muú kpaá? Muú ayi áchóge jí menyéé nnó anyé waá muú ayi áchwó ne menyéé? Élé jí ayi áchóge jí menyéé nnó anyé pó mbó? Yémbó me nlu né geluáge enyú ndere menkpané menyéé.”

28 Jis̄s aké, “Yé ndere ngéne efwyale, enyú ne délú wyé ne me. 29 Gétú eyigémbò, mpye nyé enyú nnó débé afwa wyé nkane nte wa apye me ntó nlú Mfwa. 30 Denye nyé, denyú ne me né gefwa ya. Dejawlege nyé ntó ndere afwa mampáné depò né matoó áfyáneápeá ayi bòó Isrèli.”

Jis̄s agaré ndere Pita áshyáa nye ji
(*Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; J̄n 13:36-38*)

31 Jis̄s akú Pita aké, “Simun, Simun! Gé ngarege wò nnó danchameló ase uto nnó amuá enyú, mamféré matòó nyú ne me nkane ácháge esa, áférege ukwòó. 32 Ne me nnemmye mbaá Esòwò nnó ékagé wò òféré metòó wyé ne me kánká. Metòó wye emagé béne, fyé anmé byé eshye.”

33 Pita ajòó ake, “Ata, me mkpomé mmye manjye denò ne wò ne ye mangbó ne wò.”

34 Jis̄s ake, “Pita gé, gó ngaré wò nnó, gemégé nnó menò mekwò akú fina wò òshyáá nye nnó ókágé me kpaáte ukúkúle uléé.”

Jis̄s agaré bad utòó bií nnó ákpómé mmyé

35 Ne Jis̄s ama jòó ne ángbá bií aké, “Tége nkane ntómé nyá enyú neke ñka pò, geba pò ne unò uká ebichá pò, genó geli nya enyú?”

Ne ebwò áke, “Ngba, ye genó eyi geli esé gepó.”

36 Agaré ebwò áke, “Nana muú yi awya ñká menyéé jíí abó, ne geba ntó. Ne muú yi alá pò ne esaá akpó nkú wuú asé ñka yimbò ana esaá. 37 Wuúge, Ásá genó gefó mmu ñwe Esòwò nnó, ‘Áfyé nyé ji né geluágé bòó nchye.’ Genó yina gépye nyé me wáwálé. Enyú debó mankaá nnó yendé genó eyigé ajòó atome ne me gébó mambé wáwálé.”

³⁸ Ne áηgbá bi áké, “Ata dewyá desaá depeá fa.” Jis̄os ake, “Lyáge mechó ewémb̄o.”

*Jis̄os anemmye né Mekwe Olif
(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)*

³⁹ Jis̄os ályágé gepú eyigémb̄o, afé né Mekwe Olif nkane ji apye mé, ne baá ut̄ó bií, ákw̄olé ji ntó. ⁴⁰ Aké ákw̄onege né melu ewémb̄o, agaré ebw̄ó aké, “Négemmye mbaá Ēs̄w̄o nnó ékáge enyú dékpé né mmuameno.”

⁴¹ Ne alyá ebw̄ó afé mbe gachyé, ató manó mme al̄o manemmye mbaá Ēs̄w̄o aké, ⁴² “Nte, mb̄ogé ejigé w̄o, féré amó efwyale yina né eta wa ábé tete, yémb̄o pye genó eyigé w̄o ákelege, ep̄f̄ó eyigé me nkélege.” ⁴³ [Gébégé anemmye mbaá Ēs̄w̄o, ekiénné Ēs̄w̄o étané mfaánebuu echw̄o fyé ji met̄ó. ⁴⁴ Ne gekpékpégé mesómé né met̄ó, Jis̄os anemmye ne eshye kpaá njúnjú atáné ji mmye achyge mme nkane denkáré manoó.]

⁴⁵ Ji ánerégé mánemmye, akwilé akeré mbaá yi áηgbá bií álú. Abané ebw̄ó ndere ábélege géjyá gétúgé ápwá né masómé. ⁴⁶ Ape ebw̄ó agií aké, “Debelege nde? Kwélégé ka, négemmye mbaá Ēs̄w̄o nnó ékáge dékpé né mmuameno.”

*Apye Jis̄os
(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; J̄on 18:3-11)*

⁴⁷ Ndere Jis̄os alu j̄óoge, njuné b̄óó néchw̄ó ne Judas, ηgba ama né geluágé abi áfyaneápeá. Judas aja ebw̄ó meti, achw̄ógé, afé mbe atyá Jis̄os. ⁴⁸ Atyágé ji mb̄o, Jis̄os aj̄óó ne ji aké, “Judas ákpó lé Maá Nte Mekwaá né mantýá ji nnó b̄óó ákaá ne ápye ji?”

49 Gébégé áhgbá Jis̄s ágéné nnó mechó kpaá élé chwá, ágíí aké, “Ata debó desaá delá úmye?” 50 Ne hgbá Jis̄s ama né geluágé bwá, ajuú aparanja, ala manké memfwé *Etúkpe ámpyéé upé Es̄wá, asó etu ewé egbé ebwonye.

51 Ne Jis̄s agaré b̄ó bií aké, “Dépyegé sé mb̄, lyáge ebwá.” Aferé ebwá wuú ata etu memfwé yimb̄, eferé.

52 Ne Jis̄s abwólé eta *Anó baá ampyéé upé Es̄wá ne ámbamé echa upé Es̄wá ne ákpakpa melá abi áchwá mampye ji. Agíí ebwá aké, “Enyú dechwá na ne b̄ aparanja ne mámbó unó mampye me nnó me nlu menjó? 53 Nd̄ nd̄ ne nd̄ njwálege ne enyú né echa upé, enyú deta me ebwá mmye wó. Yémb̄ gébé eyige nyú gékwané nana, dechwá né uto dánch̄meló ayi mfwa utuú.”

Pita ashya nnó ji akágé f̄ Jis̄s

(*Mat 26:69-70; Mak 14:66-72; J̄n 18:15-18, 25-27*)

54 Ne b̄ó bina ápye Jis̄s áfé ne ji né dachi etúkpe ampye upé Es̄wá. Ne Pita ala te meso, akwálege ebwá gachyéé, gachye. 55 Akwónégé, abané b̄ó bí ásené mewé né dachi áwya. Pita achwá jwóle ntó né geluáge ebwá. 56 Ménkpané defwé ama né dachi yimb̄ ayi alú mendée, agégé Pita né genj̄bógé mewé nkane ajwále, ape ji domeé, aké, “Mende yina ntó abó alu ne Jis̄s.”

57 Pita ake, “Chaá-ó! Mesó mendée nkágé ji.”

58 Ewya ye wó, mende f̄ agé Pita ake, “Wó ntó olu muú bwá ama.”

Pita ake, “Me detuú-o!”

⁵⁹ Ewya genógé nchwáneke, mende ayifó aké, “Wáwálé gebií gepó mmu mende yiná ntó abó alu ne Jisós, ji ntó atané gebagé Galilíi.”

⁶⁰ Ne Pita ake, “Ge da, me kágé ewe wó jóge mbó.”

Wye nkane ji alú jóge mbó, menó mekwó akú kókogólókó. ⁶¹ Ata Jisós akó gemε apé Pita. Ame bwó átuú, ne Pita ate mekomejóó ayi Ata Jisós abó agaré ji nnó, “Gemégé nnó menó mekwó akú, óshya nyé ukúkúle uléé nnó ókágé me.” ⁶² Gébégé Pita áteé mekomejóó yimbó, afe dafye, anyó meko ngbó ali segé segé.

⁶³ Bóó bi ábáme Jisós, áló manjwya Jisós, ne átúlege ji. ⁶⁴ Awé ji ndeé né ame, ne ágiige ji aké, “Waá adoo wó? Garé esé mbógé ókage.” ⁶⁵ Ne ebwó áma jú ji mashye mmye né gejamégé mati.

Jisós akpe unóó mpa

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Jón 18:19-24)

⁶⁶ Bií újyágé, *ákpakpa meló, ne Anóó baá ampye ure Esowó ne *Anleré mabé Esowó áchomé né eso. Achwó ne Jisós né mbε ushu bwó. ⁶⁷ Agií ji aké, “Wó ne ólú Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa?”

Jisós ashuú ebwó meko aké, “Mbóge ngarégé enyú, dekámégé nyε fó ne me. ⁶⁸ Ne mbógé ngiígé enyú nkwe dekámégé nyé fó manshuú me meko. ⁶⁹ Yémbó ló nana chó mbε, Esowó ayi áwya uto uko abelege Maá Nte Mekwaá né mfaá geluógé énogé né egbé ebwonye wuu.” ⁷⁰ Ajógé mbó, ebwó ako ágií aké, “Wó ne ólú Maá Esowó?”

Jisós aké, “Elú wyé nkane enyú dejóó mbó.” ⁷¹ Ne ebwó áke ne ate, “Ndé gécha démage kéle bó ntésé? Esé ambóó dewú mé genó eyi getané jimbo meno.”

23

Afẹ né Jisṣ mbaá Palet

(*Mat 27:1, 2, 11-14; Mak 15:1-5; Jṣn 18:28-38*)

¹ Eboṵ ájógé mbṵ, echomele meko ekwelé ká efé ne Jisṣ mbaá Palet. ² Akwónégé éwu, álo maáma ji depṵ mmye áké, “Dépyé ményákwṵ yi ndere achṵṵ melo esé, achoge boṵ uká mme nnó áchyege fá ṅkamakpo mbaá Mfwa Rom, ne ama garege boṵ nnó ji ne alú Muú yi Esṵwṵ akweré ji elá gefwa.”

³ Palet agií Jisṣ aké, “Wṵ ṵlu Mfwa boṵ Jus wáwálé?”

Jisṣ aké, “Elu nkane oṵṵ.”

⁴ Ne Palet ajṵṵ ne anṵṵ baá abi ápye upe Esṵwṵ ne gejamégé boṵ, áké, “Ngéfṵ gabo ayí mende yina apyé wṵ.”

⁵ Yémbṵ áshiií wyé ne ewú aké mende yina achoge boṵ uká mme, aleré né mme Judiya meko, aló né melo Galilií kpaá akwṵné fá melo ewe.

Palet ató Jisṣ mbaá mfwa Herṵd

⁶ Palet awúgé mbṵ, agií aké, “Mende yina ele muú Galilií?” ⁷ Akámégé, Palet ató Jisṣ mbaá Herṵd néndé Herṵd ne agbaré mboṵ melo yimbṵ. Né gébé eyigembṵ Herṵd abó alu né Jerosale.

⁸ Gébégé Herṵd agené Jisṣ, metṵṵ ego ji dṵṵ, elé ji abṵ aklege mé mangé ji te gachií, néndé, ji abṵ awuú mé ṅgo Jisṣ. Ne abṵ awya uméé nnó ji agé ufélekpá ebi Jisṣ apye. ⁹ Ewyágé Herṵd agií Jisṣ bo ṅkwé dṵṵ, ne yeé meko Jisṣ ashúú ji wṵ. ¹⁰ Agigé mbṵ, *Anṵṵ baá ampye upe Esṵwṵ ne *Anleré mabé Esṵwṵ áwṵ áchwṵ mbe, álo manjṵṵ depṵ eti Jisṣ apyé ne eshye. ¹¹ Mfwa Herṵd ne boṵ bee bií álo manjwyagé Jisṣ, áchyege ji mekpo unṵṵ. Abṵ

nkúu mfwa áfyé ji mmyε, áamá átó ji akeré meso mbaá Palet. ¹² Né bií εbi mbɔ dejeé Palet ne Herɔd delɔ. Te gachi εbwó ábó alú máwámé ne atε.

Palet asó mpa nnó áwá Jisɔs

(Mat 27:15-26; Mak 15:6-15; Jɔn 18:39—19:16)

¹³ Gébégé ákeré meso ne Jisɔs, Palet akú ánoó baá abi ápyé upε εsɔwɔ, ne ákpakpa melɔ, ¹⁴ áchwɔgé, áké ne bwó, “Mbε mβε, enyú dese mé mende yina dechwɔ ne ji eta wa deké achɔó melɔ. Ngii ji bɔ nkwé né mβε ushu nyú, yémbɔ ngefó gabo yi mende yina apyé né depɔ etiré enyú déké ji akwé εβε wó. ¹⁵ Yé Mfwa Herɔd ntó age nnó mende yina akwé εbé wó, nkawú ne ji akeré meso eta εsé. Góge ngaré enyú nnó mende yina apyé ye gabo fó ayi abɔ mangbó wó. ¹⁶ Yémbɔ nchyege nyé enyú εbwɔnyε nnó átúlú ji ályá ji, ajoyé.”

¹⁷ [Nkane gepɔgé gébé yimbɔ gélú, yendégébége epaá kwyakwya defwé, Palet aferege muú denɔ ama nkane bɔó bií ákélege.]

¹⁸ Ne ákalé εbwó ako áké, “Wá mende yina, εsé dekélege élé Barabas.” ¹⁹ (Barabas abó akpε denɔ gétúgé achwɔó ne εfwyale né melɔ ne muú ayi ji ama wá.)

²⁰ Palet akélege meti manlyá Jisɔs ajoyé, ne ama ajóó ne εbwó. ²¹ Ne εbwó ako ákalé áke, “Wó ji né gekwa, wó ji né gekwa.”

²² Né manáne aléé Palet ama gii ake, áwó ji nnó apye nnó? “Ndé gabo ayi ji ápyéé?” Nge ye genó eyigé ji apyé ne njóó nnó áwó ji né gekwa wó. Ngarege ádó ji ályá ji ajoyé.

²³ Né εbwó ádo delúlú áké, “Áwó ji né gekwa.” Makálé bwó áwerí uto Palet. ²⁴ Akamé ne asó mpa

aké, “Apye ne Jis̄s ndere ebwó ákelege.” ²⁵ Aferé muú yi ebwó ákélege ayi abó akpené deno gétúgé, efwyale ewe ji achyé ne muú ayi ji awáné. Gébégé áféré ji, Palet agbaré Jis̄s achyé ebwó, nnó apye ndere ejíi ebwó.

Awó Jis̄s né gekwa

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; J̄on 19:17-27)

²⁶ Bó bee áse Jis̄s né dachi Palet ále jyeé, ne nkane ebwó ákéne ájyeé, átuú ne mende f̄o ayi akú ji Simun, muú melo Seren, atané dondo yimbó né mewaá ajyeé Jerosale. Agbaré ji ánére ji gekwagé Jis̄s né mánkóó nnó ji akpá akwólege Jis̄s meso. ²⁷ Ne gejamégé bó akwólege ji meso. Abifó élé andée, abi ákparé amú mekpo, álile, áyiage ne masómé ndere áteé efwyale wuú. ²⁸ Ne Jis̄s abwolé aké ne ebwó, “Andée Jerosale, déligé sé gétú ya, líge lé geme enyú ne baá enyú. ²⁹ Kaáge nnó né meso gébé bó ájoge nyé nnó, ‘Efwó ébé ne andée abi ákwené dénkwó ne abi ála alú danchyé baá mámbé!’ ³⁰ Né gébé eyigémbó, bó áshyáge nyé mmye nnó, ‘Echye mfaánebuú ashulé esé mmye, ye mme aníi ese.’ ³¹ Apyegémbó na ne genóó eyi gélú gebe, ne ebeé nyé nnó ne gegbógbógé genóó?”

³² Gébégé ájye wó Jis̄s, áse ntó bó ubée apéa manjye wá choncho ne ji. ³³ Akwónégé melú ewé ákuú nnó, “Uñkónkó makpo,” áwó Jis̄s né gekwa. Ne ama wó bó ubée bimbó mfaá ukwa upea, ama né egbé ebwonye wuú, ne ayifó né egbé ebwóbe wuú. ³⁴ Jis̄s aké, “Nté, gé ebwó meshwe, jinte gabo ayi ebwó apyémbó, néndé akágé.”

Bó bee bina, ákpyá megyaá ákáré mandeé Jis̄s áfyé ate amú. ³⁵ Bó átené éféé ápéle nkane áwóme

Jisṓs né gekwa. Ne ákpakpa bṓṓ Jus, álṓ manjwyágé jì áké, “Apoóge bṓṓ bí chachá, akaágé poó fṓ ntó gеме jíí mbṓgé alú Muú yi Eṣṓwṓ akweré jì elá gefwa.”

³⁶ Bṓṓ bee ntó ájwyá Jisṓs, áchyeé jì mmṓṓ amí mamýáme, ³⁷ ne áké, “Mbṓgé nnó ṓlu Mfwa bṓṓ Jus wáwálé, poó gеме jyé.”

³⁸ Asá ntó ḡwé ába né gekwa né mfaá mekpo Jisṓs. Asá wyéé áké, “Gé Mfwa bṓṓ Jus na.”

³⁹ Muú ubée ama ayi áwṓmé jì ntó né gekwa ejí, alṓ manjwya ntó Jisṓs aké, “Pṓ ṓlu Muú yi Eṣṓwṓ akweré jì elá gefwa? Poó yé gémé jyé, ṓpoó esé ntó.”

⁴⁰ Ne ayifṓ ashúlé jì yimbṓ ndo aké, “Wṓ ṓfṓṓ fṓ Eṣṓwṓ? ṓlu ntó mmú efwyale nkane mende yina.

⁴¹ Esé ne wṓ debṓ nsá né gabo ayi esé depyé, nkawú ne dégéne efwyale ewé. Ne mende yina apyé gabo wṓ.” ⁴² Ne ajṓṓ ne Jisṓs aké, “Ata te me gébégé ṓchwṓgé gbáre gefwa jyé.”

⁴³ Jisṓs ashúú jì meko aké, “Ngarege wṓ wáwálé nnó fina ṓbe nyé ne me né meló Eṣṓwṓ.”

Negboné Jisṓs

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Jṓn 19:28-30)

⁴⁴ Kálánká efyáneépeá eké ékwónene, ḡmeé enomé, gemmua gékwé né melṓ meko kpaá te kálánká eleé. ⁴⁵ ḡmeé énomégé, ekat ewé ekaré metṓṓ echa ure Eṣṓwṓ egyalé ubaá úpeá.

⁴⁶ Eké éwyáge, Jisṓs alṓ mankálé kénké aké, “Nte mfyé gеме ya né amú jyé.” Ajṓgé mbṓ, ashulé kwyakwya geféré h-ε-m metṓṓ ekwé.

⁴⁷ Muú kpaá bṓṓ bee ayi abṓ atené eféé, agégé genó eyi gepyé, aféé Eṣṓwṓ aké, “Wáwálé, mende yina abṓ apyé gabo wṓ.” ⁴⁸ Gejámégé bṓṓ abi

ábó áchomé eféé ápéle, ákeré upú bwó amu meso kprákpáré, mashu mme tóntó né genó eyigé ebwó ágéné. ⁴⁹ Ajeé Jisós ako áténé tete ágéne depó etiré na. Abifó alú andée abi ábó átané Galilií ákwólé ji.

Anii Jisós

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Jón 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Mendefó abó alu, akamege Josef, atané né meló Arimatya né gebagé mewaá Judiya. Alu nyá muú ayi alu cho, ne abelege mabé Esowó. Abó agile gébé eyigé Esowó achwó gbáre gefwa jíí. Yé élé alú ntó muú ama né geluágé ákpakpa bós Jus, apó nyá meko ama ne ebwó nnó áwá Jisós. ⁵² Nkane Jisós agboó, afé mbaá Palet, ajye gíí nnó achyé ji genkwógé Jisós. ⁵³ Palet achyé gé ji ebwonye, ajye féré genkwógé Jisós né mfaá gekwa, afyalé géjí ne éshyé ndeé, ajye níí mmu menome ewé abó áchomé te gachií mmu etaravé, ewé ála álu ganíí muú wyé. ⁵⁴ Afyé ji mmu menome, nénde ákpomege mmye nnó bíí uwyaá ebwó ebi uló nkwale yimbó.

⁵⁵ Andée abi átane ne Jisós né Galilií, ákwólé Josef ne ágé ntó menome ne áma ágé ntó nkane áfyé ji né mmu. ⁵⁶ Akérégé meso né upú bwó ákwyé mawéé gébé ami malómáló ami awáage mewu muú.

Bíí uwyaá bwó úkwónégé, ebwó ágbeé mmye nkane ebé bwó élú.

24

Jisós akwilé né negbo

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8; Jón 20:1-10)

¹ Bií mbe né uwyaá, andée bimbɔ ákpá mawéé gebé ami ebwó ákwyé, dondo gemmuá mme áfé né menome ewé aní Jisɔs. ² Akwónégé wyé, áge nnó, ábogéné mé ntaá égbé éma eniné ábó ákweré embú menome. ³ Ne gébégé ákpené mmu menome, ákelé genkwógé Atá Jisɔs áge wó, ⁴ ákwé tametame, áké ápélé ágé bɔ́ makpó apéa ne mandeé áyi áshwánege áténé ebwó nenkúné mmye. ⁵ Efó ekwó bwó metɔ́, ámmo makpo mme. Bɔ́ bimbɔ ágii bwó áké, “Ndé enyú dékelege muú yi alú mebe né geluágé abi ágboó? ⁶ Apó fa, akwilé né negbó, atane. Tége genó eyigé ji agaré enyú gébégé enyú delú né Galilíí.

⁷ “Abó aké, ‘Achyége nyé Maá Nte Mekwaá mbaá bɔ́ ubeé, áwóme nyé ji né gekwa, ne ekwónégé ndo eléé, akwilége nyé né negbo’.”

⁸ Andée bina áte unó bí Jisɔs abó ajɔ́, ⁹ átané né menome áfé mangaré unó bi úpyé mbaá ángbá bií abi álaá áfyaneama, ne áma garé ntó ánkwalé Jisɔs ako. ¹⁰ Andée bimbɔ élé, Meri muú melɔ Magdala, ne Joana ne Meri ayi Mmá Jemsi chóncho ne andée abifɔ ntó, ágaré ángbá Jisɔs genó eyigé ebwó ágené. ¹¹ Ne ángbá ákamé wó, áse nnó élú gebyó. ¹² Yémbɔ, Pita akwilé ka abó áfé né menome, abyélé mme apɛ, ágé lé mandeé áyi abó afyalé genkwógé Jisɔs. Ala meno mekpɔ fuú, ne akere meso mmu gepú jíí.

*Agé Jisɔs né meti melɔ Emmaeus
(Mak 16:12-13)*

¹³ Wyé bií bimbɔ, bɔ́ abi ákamé ne Jisɔs apéa, álya melɔ Jerosale ájye né maá melɔ ayi ákú Emmaeus. Neke nelu genógé *ɲkpá neke ekénéama. ¹⁴ Ndere

ájyé, ádóo abya né depɔ deko etiré depyé. ¹⁵ Nkane ádóo abya ákéne ajye, Jisɔs atané ebwó né meso ne alɔ manké ne ebwó. ¹⁶ Yémbɔ áge ji, ne ákaá fɔ nnó élé Jisɔs wó. ¹⁷ Jisɔs agií bwó aké, “Nde abya ayi enyú dékéne dédóo ne dembyó né matɔɔ enyú?”

Atené nyámeé, mmye meshwé meshwé. ¹⁸ Muú bwó ama, ayi ákú ji Klyopas agií ji aké,

“Wɔ mbi ne ɔlu menkéé fá meló Jerosale ayi ɔlá kágé depɔ etiré depyé mboó ndɔ eyína?” ¹⁹ Jisɔs agií aké, “Nde depɔ depye?”

Ashuú ji meko áké, “Depɔ eti depye mbaá mende yi akámege Jisɔs ayi muú Nasaret. Alu nyá gekpékpegé *Muú Ekpávé Eɔwɔ. Ne apye ukpékpe ufélékpá ne agarege nyá meko mejɔɔ Eɔwɔ. Eɔwɔ aféé utɔɔ bií, ye bɔɔ ntó aféé utɔɔ bií. ²⁰ Yémbɔ anɔɔ baá abi ápye ure Eɔwɔ ne ákpakpa melɔ ágbare ji áchyeé nnó áwá ne áwó ji né gekwa. ²¹ Ne esé debó débelé uméé nnó ji ne Eɔwɔ atɔme nnó achwó áféré bɔɔ Isrɛli né efwyale. Elé mbɔ ndó éléé fi, eyi depɔ etiré na depyé. ²² Ekwyá mbɔ wó, andée fɔ abi alú né geluágé sé ápye esé dela meno mekpo fuú. Afé né menomé gejyéjyé gé bí. ²³ Yémbɔ áge fɔ genkwógé Jisɔs wó, ne ákere meso, ágare esé nnó ebwó ábɔ áge makiénné Eɔwɔ eké élé *ame gejyá, ágaré ebwó nnó Jisɔs alu mebe. ²⁴ Bɔɔ bifɔ abi álu né geluágé esé áfé né menome ne ágé yéndégenó wyé nkane andée bimbɔ abɔ ájɔɔ, yémbɔ ebwó áge Jisɔs wó.”

²⁵ Jisɔs aké ne ebwó, “Enyú dekenegé, matɔɔ nyú álu dembyó mankamé unó bi bɔɔ ekpávé Eɔwɔ ásámé. ²⁶ Enyú dekaá fɔ nnó Muú yi Eɔwɔ akweré ji elá gefwa abɔ mangé efwyale ne akpé mmu

gefwa jíí wó?” ²⁷ Jis̄s al̄o mampye nnó ebwó ákaá unó uko ebí ásamé átome ne jí né mmu ηwe Εσωω, manl̄o né ηwe ayi Mosis asamé, okwóné né abi b̄oó ekpávé Εσωω ntó ásámé.

²⁸ Wyé nkane ála kwókwlé ne melo ewé ebwó abó ájyé, Jis̄s apye eké achw̄o koó, ²⁹ ebwó ágbé jí áké, “Bélé fá ne esé néndé bíí ukoó, gemmua géle chw̄o.” Akame, ne afé mámbelé ne ebwó. ³⁰ Gébégé ajwólé ka mányé menyéé ne ebwó, abó nto br̄ed achyé matame mbaá Εσωω agyá achyé ebwó. ³¹ Ténétene yimb̄o amε ákaá ebwó mekpo, ebwó ákaá nnó gé Jis̄s na. Ne eke ewyage aseé ebwó né amε. ³² Alágé meso, áké ne ate, “P̄o manε magyalé esé gébégé ábáné esé né meti agárege ese dep̄o etiré délú mmu ηwe Εσωω?”

³³ Ténéténé yimb̄o, ákwilé, ákere meso né Jerosale, áge baá utó afyaneama choncho ne áηkwólé Jis̄s abif̄o. ³⁴ Abi afyaneama áke, “Elú wáwálé, Ata akwilé né negbo, Simun agé jí mebe.”

³⁵ Abimb̄o ápeá ágaré ntó ebwó ewé ebó épyé né meti, ne gébége Jis̄s agyálé br̄ed ne ebwó álé ká jí.

Jis̄s aleré mmye mbaá áηgbá bíí

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; J̄on 20:19-23; An̄g 1:6-8)

³⁶ Gébégé ebwó álu garégé dep̄o tí, Jis̄s jimbo akpe atené metó metó bwó aké, “Neso nébé ne enyú.”

³⁷ Yémb̄o ebwó ábó ef̄o, áferege nnó ebwó ágéne mb̄o le muú nefoó. ³⁸ Jis̄s agíí ebwó aké, “Nde manε magyálege enyú? Enyú debyome mb̄o ndé? ³⁹ Pége amu ya, ne uká bá ne dekaá nnó élé me mb̄oó. Tage menyammye wa dewú ndere alú, muú

nefoó áβεέ fó ne menyammyε ne ugoó nkane enyú degene mbɔ me.”

⁴⁰ Jisɔs ajógé mbɔ, aleré ebwó amu jíí ne majya jíí. ⁴¹ Yémbɔ ákwé tametame mmu nechóchó ne ákélégé fó mankamé. Efée mbɔ Jisɔs agíí bwó aké, “Dewyaá menyεé fɔ fá manyé?” ⁴² Abó mboó meshuú ayi ábó átyé, áchyéé jí. ⁴³ Ase anyé né mbe ushu bwó.

⁴⁴ Ake yé ne ebwó, “Genó eyigé enyú dégéne fina élé eyigémbó ngaré enyú gébégé debó délú choncho. Nké unó uko ebi ábó ásamé átome ne me né mmu ηwe Mosis ne abi bɔ́ ekpávέ Εσωω ne ebi ásamé nto né mmu ηwe makwa Εσωω, úbó mambé wáwálé.”

⁴⁵ Ndere Jisɔs ajó mbɔ, anené ebwó defóó nnó ákaá mekomejó ayi alú né mmu ηwe Εσωω. ⁴⁶ Ne ajó ne bwó aké, “Abó ása nnó, Muú yi Εσωω akweré jí elá gefwa abó mangé efwyale ne ágbó, ne ndó ekwónégé eléé, akwilege nyé né negbo. ⁴⁷ Alo nye né Jerosale ne ájye né malo mako mangárégé mekomejó Εσωω né mabɔ míí nnó bɔ́ ákwóré matóó bwó ne Εσωω ajinte gabo bwó. ⁴⁸ Enyú delu bɔ́ bí degéné unó bina, ne debó mangaré bɔ́ ubi. ⁴⁹ Ntóme nyé enyú echye ewé nte wa abó anyémeno manchye enyú. Yémbɔ jwólege fa né meló kpa ewé, kpaá té gébé gékwónegé nyé eyigé uto bimbo utánege mfaánebuú uchwo enyú mmye.”

Jisɔs akwó afε mfaánebuú

(Mak 16:19-20; Anj 1:9-11)

⁵⁰ Jisɔs ase ebwó áfé kwókwólé né melo Betani, efée mbɔ abweé amu mfaá ajé ebwó. ⁵¹ Ndere ajéle ebwó, alya bwó alo mankwó ajye né mfaánebuú.

⁵² Εφεμβό, baá utó bi álo mamféé ji ne ákeré meso né Jerosale ne gejamégé nechóchó. ⁵³ Ne yendégébé ájwólege mmu εcha υπε Εσωω, άφέεγε Εσωω.

Ν_{WE} menomenyεέ mekέ
New Testament in Denya (CM:anv:Denya)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Denya

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Denya

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
c1c6a10b-c0b1-5242-bb46-153e2e25ddc7